

Stichting Pensioenfonds AT&T Nederland (SPAN) Jaarverslag 2020

Datum: 11 juni 2021

Inhoudsopgave van het Jaarverslag

Meerjarenoverzicht van kerncijfers en kengetallen	3
Verslag van het bestuur	4
1. Algemene informatie	4
2. Financiële informatie	6
3. Risicoparagraaf	12
4. Informatie over de verwachte gang van zaken	21
5. Bestuursaangelegenheden	23
6. Pensioenparagraaf	28
7. Beleggingsparagraaf	32
8. Actuariële paragraaf	36
9. Rapportage over Pension Fund Governance	39
Verslag Visitatiecommissie	43
Reactie van het bestuur op verslag Visitatiecommissie	46
Verslag Verantwoordingsorgaan	48
Reactie van het bestuur op verslag Verantwoordingsorgaan	52
Jaarrekening	53
Balans per 31 december 2020	54
Staat van baten en lasten over 2020	56
Kasstroomoverzicht over 2020	57
Toelichting op de balans en staat van baten en lasten	58
Actuariële verklaring	81
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	83

Meerjarenoverzicht van kerncijfers en kengetallen

	2020	2019	2018	2017	2016
Financiële gegevens per 31 december (x € 1.000)					
Beleggingen (inclusief lopende interest) ¹	184.819	176.041	154.232	160.356	157.219
Pensioenvermogen ²	184.672	175.842	154.060	160.171	157.054
Voorzieningen pensioenverplichtingen ³	179.357	165.026	145.982	143.726	148.441
Duration van de pensioenverplichtingen (jaar)	20	20	19	20	20
Premies (bijdragen) ⁴	468	499	416	481	475
Pensioenuitkeringen	2.789	2.655	2.396	2.266	2.104
Dekkingsgraad volgens FTK	102,9%	106,4%	105,4%	111,2%	105,7%
Vereiste dekkingsgraad FTK	120,7%	121,7%	122,8%	123,8%	123,4%
Beleidsdekkingsgraad	97,7%	104,3%	110,6%	110,3%	100,5%
Reële dekkingsgraad	79,7%	84,0%	89,6%	89,0%	82,3%
Rendement vastrentend	2,08%	9,60%	-1,65%	0,27%	9,38%
Rendement LDI	17,89%	24,76%	6,41%	-3,85%	17,18%
Rendement zakelijke waarden	2,62%	25,84%	-6,93%	11,94%	10,34%
Rendement Convertibles	29,66%	8,76%	-8,50%	6,52%	-0,22%
Totaal rendement	6,85%	16,30%	-2,21%	3,54%	8,09%
Aantallen per 31 december					
Actieve deelnemers	0	0	0	0	0
Houders premievrije polissen	404	411	424	429	439
Gepensioneerden	96	91	80	75	65
Indexatie (toeslag) pensioenen per 1 januari (volgend jaar)					
Alle pensioenreglementen	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Indexatie ambitie ⁵	0,99%	1,64%	1,47%	1,47%	-0,01%

¹ Exclusief de beleggingen voor rekening en risico deelnemers

² Pensioenvermogen = reserves + voorzieningen pensioenverplichtingen, excl. de voorziening voor rekening en risico deelnemers

³ Exclusief de voorziening voor rekening en risico deelnemers

⁴ Tot en met 2013 waren dit premies voor DB en DC, inclusief FVP. Vanaf 2015 is dit de feitelijke premie.

⁵ Ambitie is de afgeleide consumentenprijsindex (CPI) CPI-alle huishoudens (2006=100), gepubliceerd door het Centraal Bureau van de Statistiek (CBS).

Verslag van het bestuur

1. Algemene informatie

Juridische structuur

Stichting Pensioenfonds AT&T Nederland, statutair gevestigd in Den Haag is opgericht op 28 juni 1999. De stichting is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 34117670. De statuten zijn laatstelijk gewijzigd op 4 februari 2015. Het pensioenfonds is feitelijk gevestigd aan de Wilhelmina van Pruisenweg 104 te Den Haag.

Het pensioenfonds is een ondernemingspensioenfonds en is aangesloten bij de Pensioenfederatie. Per 1 januari 2014 is het fonds een gesloten fonds geworden.

Het pensioenfonds draagt de verantwoordelijkheid voor een goede uitvoering van de pensioenregelingen voor gewezen deelnemers en pensioengerechtigden in overeenstemming met de bestaande wet- en regelgeving. De inhoud van de pensioenregeling is een invulling van de uitvoeringsovereenkomst. De inhoud van de uitvoeringsovereenkomst is het resultaat van de pensioentoezegging verwoord in de pensioenovereenkomst.

Stichting Pensioenfonds AT&T Nederland heeft een paritair samengesteld bestuur dat zich terzijde laat staan door twee externe actuarissen, een onafhankelijke externe accountant, een externe administrateur, een extern bestuursbureau, een interne beleggingsadviescommissie, een Verantwoordingsorgaan en (externe en interne) adviseurs. Hiernaast zijn de sleutelfunctiehouders toegekend, de risicomanagementfunctie bij een bestuurslid, de actuariële functie bij de certificerend actuaire en de interne audit functie bij de externe auditmanager. Het pensioenfonds heeft geen personeel in dienst; alle werkzaamheden (pensioenadministratie, -uitbetaling, vermogensbeheer, communicatie, etc.) zijn uitbesteed.

Geschillen

Als een geschil ontstaat tussen het pensioenfonds en een belanghebbende bij het pensioenfonds, zoals vermeld in artikel 21 van de statuten, dient de belanghebbende zich te wenden tot het bestuur van het pensioenfonds. Als het bestuur en de belanghebbende niet tot een oplossing van het geschil komen, geldt de SPAN klachten- en geschillenprocedure zoals die is vastgesteld op 15 juli 2015.

Vermogensbeheerders

De vermogensbeheerder is BNP Paribas Investment Partners (BNP). De vermogensbeheerder is verantwoordelijk voor de selectie en timing van de transacties in de door hen beheerde portefeuilles binnen de geldende mandaten.

Administratie

De administratie van het fonds wordt uitgevoerd door Inadmin RiskCo group B.V. (RiskCo). De administratie wordt uitgevoerd volgens de overeengekomen Service Level Agreement, waarin tevens de kapitalen voor de premieovereenkomst zijn ondergebracht.

Adviseurs

Het pensioenfonds wordt voor actuariaat en risicobeheersing op lange termijn ondersteund door de externe adviserende actuaire van Sprenkels & Verschuren B.V.

Waarmerkende partijen

Als waarmerkende actuaire maakt het fonds gebruik van de diensten van Triple A- Risk Finance Certification B.V. voor de certificering van het jaarverslag. De accountscontrole voor het jaarverslag wordt BDO Audit & Assurance B.V. uitgevoerd.

Bestuursbureau

Met ingang van april 2012 wordt het bestuur ondersteund door een parttime bestuursbureau van Edmond Halley B.V.. Doel van het bestuursbureau is het ondersteunen van het bestuur in de beleidsvorming en het monitoren van de uitvoering.

Het bestuur

Het bestuur is als volgt samengesteld:

Benoemd namens de werkgever:

Naam	Functie in bestuur	Benoemings-datum	Bestuurslid tot	Nevenfunctie
V. den Hertog	Voorzitter	1-7-2005	1-7-2022	HR manager AT&T
B. Bongenaar	Vice secretaris	15-01-2016	15-01-2024	Director Billing Operations Accenture Bestuurslid stichting Klink Voorzitter VVE Admiraal de Ruijterweg 317-319

Benoemd namens de werknemers:

Naam	Functie in bestuur	Benoemings-datum	Bestuurslid tot	Nevenfunctie
W. Loots	Secretaris	28-6-1999	31-7-2023	Secretaris OMNI-vereniging Quintus Secretaris stichting monumentaal Westland

Benoemd namens de gepensioneerden:

Naam	Functie in bestuur	Benoemings-datum	Bestuurslid tot	Nevenfunctie
T. Valkenburgh	Vice voorzitter	13-02-2015	13-02-2023	Directeur Programmatheek Voorzitter Compusers

Bestuursleden worden benoemd voor een periode van 4 jaar, met de mogelijkheid van twee herbenoemingen. Statutair heeft het fonds gedefinieerd dat een bestuurslid vanaf 1 januari 2014 maximaal twaalf jaar zitting kan hebben. Werkgeversbestuursleden worden benoemd op voordracht van de werkgever. Het bestuurslid namens de werknemers wordt benoemd na voordracht door de OR. Het bestuurslid namens de gepensioneerden wordt benoemd na verkiezing door de gepensioneerden.

- Bestuur**

Het bestuur vertegenwoordigt het pensioenfonds en draagt de (eind)verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de pensioenregelingen en het daartoe behorende pensioen- en beleggingsbeleid. Het bestuur vergadert 12 keer per jaar. Besluitvorming vindt plaats in consensus.

- Statutaire doelstellingen**

Het fonds heeft ten doel het verstrekken of doen verstrekken van pensioenen en/of andere uitkeringen.

- Uitvoeringsovereenkomst**

De stichting heeft een uitvoeringsovereenkomst afgesloten met de werkgever ten aanzien van de uitvoering van het pensioenreglement. De plichten van de bij het pensioenfonds aangesloten onderneming staan beschreven in deze uitvoeringsovereenkomst. Hierin zijn de volgende zaken opgenomen: verschuldigde premie, premiebetaling, premiekorting en terugstorten, bijstortingsverplichting, informatieverstrekking, wijzigingen pensioenreglement en voorwaardelijke indexatie. De verschuldigde premie is feitelijk gelijk aan de pensioenuitvoeringskosten, met een opslag van 30%. Bijstorting door of terugbetaling aan de werkgever is vastgesteld in de uitvoeringsovereenkomst, conform de Nederlandse wetgeving.

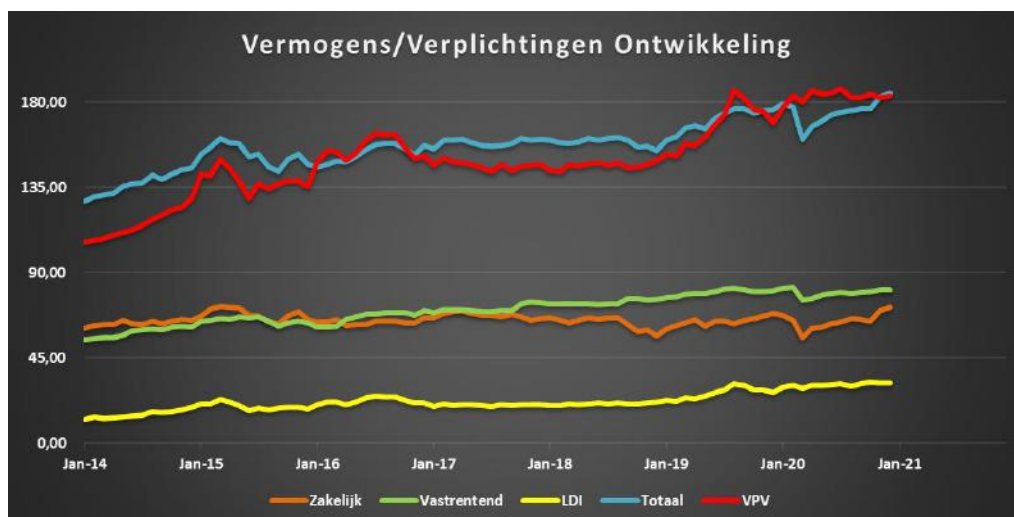
De uitvoeringsovereenkomst is per 1 oktober 2015 aangepast aan de nieuwe situatie. De werkgever blijft de kosten van het fonds vergoeden.

2. Financiële informatie

De ontwikkelingen die in 2020 hebben plaatsgevonden hebben menigeen verrast, en konden door niemand voorspeld worden. De pandemie veranderde alles, en alle vooraf opgestelde economische en financiële beschouwingen konden in de prullenmand. Naast de door de overheden ingevoerde herstellepakketten, speelden tevens de Amerikaanse verkiezingen en de Brexit een voorname rol.

Echter werd ongeveer iedereen verrast door de snelheid van het herstel van aandelenkoersen en andere beleggingen. Terwijl het nieuws over het coronavirus slechter werd, begon al het herstel op de financiële markten. Zo zorgden positieve berichten over een vaccin voor de beste beursmaand in tientallen jaren. En dat terwijl de 2e golf net begonnen was. De verwachtingen van de verschillende vaccins, geeft een hoopvol vooruitzicht.

Zoals aangegeven heeft het jaar 2020 een positieve ontwikkeling laten zien voor de wereldwijde effectenmarkten, zowel op de aandelenmarkten als voor de obligaties. Voor het fonds betekende dit dat voor het jaar 2020 de aandelenportefeuille een positief resultaat liet zien van 2,62%, dit rendementscijfer bleef echter 4,31% achter ten opzichte van de benchmark. De vastrentende portefeuille boekte een resultaat van 2,08%, een plus van 0,84% ten opzichte van de benchmark. Convertibles deden het vooral goed met een resultaat van 29,66%, 6,73% hoger dan de benchmark. Over het hele jaar heeft de gehele portefeuille een rendement behaald van 6,85%, een underperformance van 0,70% ten opzichte van de benchmark.

Voor het fonds is het totale belegde vermogen met een stand begin 2020 van € 176,1 miljoen gestegen naar € 184,5 miljoen (excl. DC ad € 4,5 miljoen) eind 2020. Na een daling in het eerste kwartaal, vond de grootste stijging plaats in het tweede kwartaal, met een totale stijging van € 12,8 miljoen. Over het hele jaar was er een stijging van € 8,5 miljoen. De waarde van de verplichtingen steeg naar € 179,4 miljoen (excl. DC) per einde jaar. Een totale jaarstijging van € 14,3 miljoen.

Een van de voornaamste oorzaken van de ontwikkeling van de verplichtingen is de volatiele, maar negatieve ontwikkeling van de rente. De 10-jaars DNB-rente ontwikkelde zich aan een begin van het jaar met een stand van 0,21%, en is het hele jaar negatief gebleven met een verdere daling tot -0,26% per einde jaar. De negatieve rente zorgde al in het eerste kwartaal tot een val van de dekkingsgraad tot onder de 100%, met in maart een dekkingsgraad van 90,9%. Dit jaar kwam het voornamelijk door de stijgende markten die uiteindelijk erin resulteerden dat het fonds einde jaar op een actuele dekkingsgraad eindigde van 102,9%. Deze ontwikkeling is ook terug te zien in de bovenstaande grafiek, waarbij de dip zat in maart tijdens het ontstaan van de pandemie.

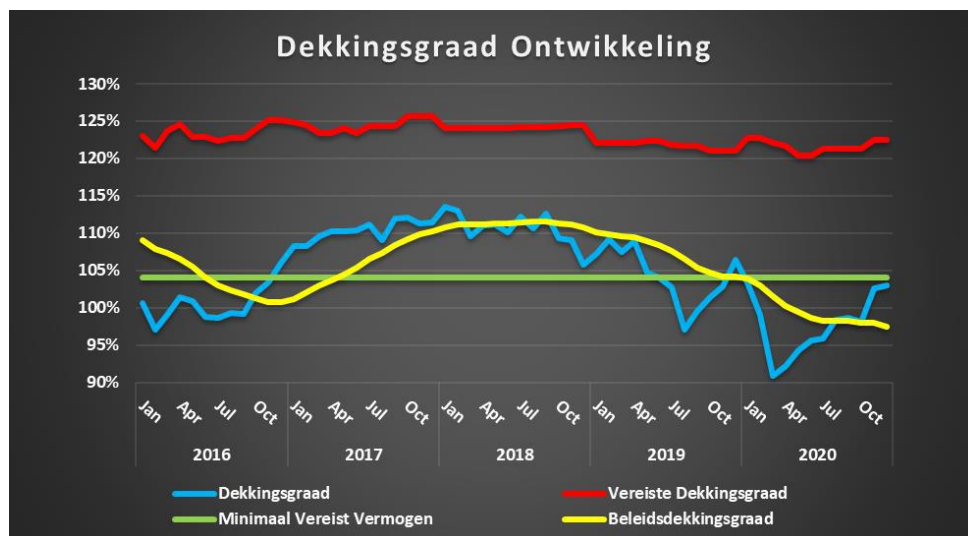
De beleidsdekkingsgraad is in samenhang van de ontwikkeling van de dekkingsgraad gedaald van 104,3% naar 97,7% per einde van het jaar. Dit komt vanwege het gegeven dat de beleidsdekkingsgraad een 12-maands gemiddelde weergeeft. De actuele dekkingsgraad is in boekjaar 2020 gedaald van 106,4% per eind 2019 naar 102,9% per eind 2020. Conclusie is dat het fonds in een dekkingstekort en een reservetekort zit. Het fonds verwacht dat deze ontwikkeling voorlopig wel zal aanhouden, gegeven ook de onzekere ontwikkelingen in de markt. Voor de goede orde, de gegevens in deze paragraaf hebben alleen betrekking op de DB-regeling. De beleidsdekkingsgraad en de actuele dekkingsgraad liggen hoger dan het gemiddelde van alle pensioenfonds in Nederland.

Zoals aangegeven is de beleidsdekkingsgraad een 12-maands gemiddelde dekkingsgraad die daardoor stabiel is dan de niet-gemiddelde dekkingsgraad. De dekkingsgraad wordt maandelijks bepaald door de verhouding te berekenen tussen belegd vermogen (inclusief overige bezittingen en vorderingen) en de VPV, welke bepaald wordt door het nFTK, rekening houdend met de AG-tafels met een leeftijdsafhankelijke correctie. De VPV wordt aangeleverd door de actuaire, die tevens de beleidsdekkingsgraad berekent. Deze laatste wordt nog een keer gecontroleerd door het bestuur.

Pensioenfondsen zijn sinds de invoering van het gewijzigde Financieel Toetsingskader (nFTK) per 1 januari 2015 verplicht de beleidsdekkingsgraad te gebruiken.

Onderstaande grafiek geeft de ontwikkeling van de dekkingsgraad ten opzichte van de benodigde dekkingsgraad weer over de laatste jaren. Ook hier is duidelijk terug te zien dat in maart de dekkingsgraad een dip maakte, onder invloed van voornamelijk marktontwikkelingen. Over de jaren genomen is te zien dat de beleidsdekkingsgraad de curve van de dekkingsgraad volgt, maar dan wat vertraagd.

Herstelplan

In 2020 heeft een actualisatie van het herstelplan plaatsgevonden. Hieruit is naar voren gekomen dat het fonds nog steeds aan de gestelde termijnen voldoet. In het herstelplan 2020 is wederom uitgegaan van een hersteltermijn van 10 jaar. Op basis van het reguliere beleid zal het fonds binnen deze termijn herstellen. Het herstelplan heeft de instemming van DNB ontvangen op 4 juni 2020. In maart 2021 in een update ingediend en in mei de beschikking van de DNB ontvangen.

1. Kostenbeleid

Door de wijziging van de pensioenovereenkomst per 1 januari 2014 is de premie vanaf deze datum niet langer een instrument. In overleg met de werkgever is een uitvoeringsovereenkomst opgesteld waarin de pensioenuitvoeringskosten met een opslag van 30% worden betaald.

2. Indexatiebeleid

Het indexatiebeleid is aangepast in geval van extreme situaties waarbij de actuele dekkingsgraad sterk afwijkt van de beleidsdekkingsgraad en de indexatie niet gegeven kan worden (zie onder d).

De toeslag zal volgens een staffel worden verleend, gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

- Als de beleidsdekkingsgraad lager is dan 110%, wordt geen toeslag verleend.
- Als de beleidsdekkingsgraad tussen de 110% en de 135% is, wordt een gedeeltelijke toeslag verleend. De toeslag is dan gelijk aan:

$$\frac{\text{Beleidsdekkingsgraad} - 110\%}{135\% - 110\%} \times \text{prijsindex}$$

- Als de beleidsdekkingsgraad hoger is dan 135% zal de toeslag volledig worden toegekend.
- Indien de dekkingsgraad meer dan 10%-punt lager is dan de beleidsdekkingsgraad en het bestuur niet een gereede verwachting heeft dat de dekkingsgraad snel zal stijgen naar het huidige niveau van de beleidsdekkingsgraad, dan kan het bestuur vanuit het oogpunt van evenwichtige belangenafweging besluiten om de hoogte van de toeslag uit artikel b) en c) te bepalen op basis van de dekkingsgraad in plaats van de beleidsdekkingsgraad.
- Er vindt jaarlijks een toets plaats om na te gaan of de te verlenen toeslag aan de wettelijke vereisten voldoet. Als de toeslag volgens het beschreven beleid hoger is dan de wettelijk toegestane, dan zal de toeslag worden verlaagd tot de maximaal toegestane toeslag.

f) Als de uitkomst van de toeslag op grond van het bovenstaande beleid slechts in geringe mate afwijkt van de beoogde prijsindex (zie paragraaf 8) en de verwachte besparing van de lagere toeslag niet opweegt tegen de extra kosten voor administratie, dan kan het bestuur in het belang van alle betrokkenen besluiten om de toeslag af te ronden op de beoogde prijsindex.

g) Gedeeltelijke toeslagen zullen slechts dan worden verleend, als zij op basis van bovenstaande systematiek ten minste 0,2% bedragen.

Per 1 januari 2021 is geen indexatie verleend omdat de beleidsdekkingsgraad van afgerond 97,7% ruim onder de gestelde norm uitkwam. Over de laatste 10 jaar is in de toegekende indexatie een achterstand opgelopen van 11,0%.

3. Beleggingsbeleid:

Het beleggingsbeleid is erop gericht om enerzijds de kans op herstel te behouden en anderzijds de risico's te beperken. Dit wordt gedaan door de beleggingen te verspreiden over meerdere beleggingsfondsen.

Om het renterisico te beperken is een gedeelte van het renterisico afgedekt. De mate waarin het renterisico wordt afgedekt is mede afhankelijk van de rentestand.

4. Overige maatregelen

Voor 2020 zijn geen overige maatregelen te melden.

De in de ABTN vastgestelde sturingsmiddelen worden zo optimaal mogelijk aangewend, zonder dat momenteel rigide maatregelen nodig zijn. Het bestuur zal zich blijven inspannen om met de vastgestelde sturingsmiddelen en het door haar gevoerde beleid een zo evenwichtig mogelijke belangenafweging te hanteren.

Kosten van de pensioenuitvoering

Volgens de pensioenwet dient een fonds in haar bestuursverslag een overzicht te geven van de uitvoeringskosten. De administratieve uitvoeringskosten dienen in het bestuursverslag te worden opgenomen als totaalbedrag en als bedrag per deelnemer of pensioengerechtigde. De kosten van vermogensbeheer en de transactiekosten dienen te worden opgenomen als totaalbedrag en als percentage van het in het verslagjaar gemiddeld belegde vermogen.

In dit verslag zal het fonds aan deze wettelijke eis voldoen. Echter daar het fonds een slapend fonds is, met slechts 96 pensioengerechtigden en geen actieve deelnemers (volgens de definitie van de wet), zullen de pensioenuitvoeringskosten ook worden weergegeven per deelnemer inclusief de slapers (het aantal slapers van het fonds bedraagt 404 en vormt daarmee een substantieel onderdeel van het totaal). Dit omdat dit naar de mening van het bestuur juist een reëler beeld geeft van de kosten. Dit in aanvulling op wat de wet vereist.

Onderstaande tabel geeft de ontwikkeling weer van de afgelopen jaren met betrekking tot de uitvoeringskosten.

Uitvoeringskosten	2020		2019		2018	
		Kengetal *		Kengetal *		Kengetal *
Pensioenuitvoeringskosten	428	0,854	393	0,783	334	0,662
Vermogensbeheerkosten	844	0,49%	896	0,53%	849	0,53%
Transactiekosten	426	0,25%	319	0,19%	256	0,16%
Overige vermogensbeheerkosten	221	0,13%	218	0,13%	216	0,14%

*) Het kengetal voor de pensioenuitvoeringskosten is de kosten per deelnemer. Het aantal deelnemers is gedefinieerd als alle slapers en gepensioneerden aan het einde van het betreffende jaar. De vermogensbeheerkosten en transactiekosten zijn als percentage van het gemiddeld belegd vermogen uitgedrukt.

De uitvoeringskosten zijn vanzelfsprekend onderdeel van de beleggingskeuzes die het fonds maakt, en moeten ook in relatie gezien worden met risico- en rendementprofiel en beleggingsbeleid. Hiernaast is het van belang voor het fonds om kosten ook te bezien in het kader van het resultaat, zoals weergegeven in de onder 8. Actuariële paragraaf. Hieruit blijkt de invloed van de rente stand op het totale resultaat van het fonds.

Pensioenuitvoeringskosten zijn:

- kosten slapers en gepensioneerden (kosten administratie en informatie)
- werkgeverskosten (mutaties aanlevering, premie-incasso, communicatie met werkgever)
- kosten van bestuur en financieel beheer (werkzaamheden bestuur en ambtelijk secretaris, toezicht, financieel beheer en juridische kosten)
- projectkosten

Voor het fonds komen deze kosten in 2020 op € 428 duizend (2019: € 393 duizend). Volgens de vereisten van de wet komen hiermee de pensioenuitvoeringskosten per deelnemer uit op € 4,458. Wanneer het aantal deelnemers inclusief slapers meegenomen wordt, komen de pensioenuitvoeringskosten per deelnemer op € 854 (2019: € 783)

De stijging van de kosten ten opzichte van het vorige jaar zit voornamelijk in de project kosten voor de Actuaris, en dan met name de uitgevoerde ALM studie, naast toename in governance vereisten. Zo zijn bijvoorbeeld de kosten voor de uitvoering naar aanleiding van IORP, nu standaard in de kosten opgenomen. Naar verwachting zullen de pensioenuitvoeringskosten substantieel stijgen in het komende jaar vanwege de ontwikkelingen met betrekking tot de toekomstopties van het fonds. Externe partijen zullen het fonds en het verantwoordingsorgaan van advies dienen te voorzien in dit komende traject. Voor de goede orde, deze kosten worden volgens de uitvoeringsovereenkomst geheel betaald door de werkgever.

Vermogensbeheerkosten zijn:

- kosten van fiduciair beheer (voor het fonds niet van toepassing)
- kosten van portefeuillebeheer (in geval van het fonds een beheer fee)
- kosten bewaarloon
- overige kosten van de beleggingsfondsen zoals accountantskosten.

De kosten voor vermogensbeheer zijn aanzienlijk. Het bestuur is zich bewust van deze hoge kosten en zal altijd de noodzaak van deze kosten evalueren. Wisseling van vermogensbeheerder is echter niet eenvoudig of snel te realiseren. De daaraan gerelateerde tijd en kosten is meer dan aanzienlijk, zoals we in de afgelopen jaren waarin er serieus onderzoek naar gedaan is hebben kunnen constateren. Desondanks zullen we deze optie altijd open moeten houden. Echter gegeven de huidige situatie van het fonds, waarbij het op zoek moet gaan naar toekomstopties, zal dit minder prioriteit hebben in de komende periode.

De kosten van het vermogensbeheer en transactiekosten in 2020 zijn voor het fonds € 1.270 duizend (2019: € 1.214 duizend). Het gemiddelde belegde vermogen van het fonds bedroeg in 2020 € 171.045. Hiermee komen de vermogensbeheerkosten als percentage uit op 0,62% van het gemiddelde belegde vermogen, en zijn daarmee iets lager dan vorig jaar (2019: 0,66%).

Vanuit onze investment beliefs hebben wij een combinatieportefeuille van actief en passief beheerde fondsen én van fondsen van BNP Paribas aangevuld met externe fondsen. Deze beleggingsstijl kost meer dan een volledig passief beheerde portefeuille c.q. een portefeuille bij maar één vermogensbeheerder maar levert naar verwachting op lange termijn meer op, c.q. reduceert naar verwachting beleggingsverliezen in tijden dat beurzen het slecht doen. Daar waar wij van mening zijn dat het niet mogelijk is om door actief beheer waarde toe te voegen, beleggen wij in passief beheerde beleggingsfondsen.

Gedurende het jaar hebben er aanpassingen plaatsgevonden in actief versus passief. Het fonds heeft meer passieve fondsen in haar beleggingsprofiel opgenomen. Hierdoor zijn voornamelijk de beheer kosten van zowel de zakelijke waarden als de vastrentende waarden gedaald.

Met deze beleggingsfilosofie waarmee we eind 2013 gestart zijn is het in 2020 mogelijk gebleken om in de rendementsportefeuille een rendement te behalen (na aftrek van de ongoing charges en transactiekosten) van - 4,86% (2019: 14,95%) daar waar marktindices 5,60% (2019: 15,80%) scoorden.

Naar opgave van de vermogensbeheerder geldt voor het fonds de volgende opstelling (kosten in procenten van het gemiddeld belegd vermogen):

Bedragen in duizenden euro's

	Beheerkosten	Performance gerelateerde kosten	Transactiekosten exclusief aan- en verkoopkosten	Aan- en verkoopkosten	Totaal	In % Gem Belegd Vermogen
Kosten per beleggingscategorie	Fixed		Broker/taxes	Variable		
Vastgoed	11		0	5	16	0,01%
Aandelen	316		1	141	458	0,27%
Alternatieve beleggingen						
Vastrentende waarden	517		0	279	796	0,47%
Hedgefondsen						
Commodities						
Overige beleggingen						
Totaal kosten toe te wijzen aan categorieën excl. overlay	844	0	1	425	1.270	0,74%
Kosten overlay beleggingen	0		0	0	0	
Totaal kosten toe te wijzen aan categorieën incl. overlay	844	0	1	425	1.270	0,74%
Overige vermogensbeheerkosten						
Kosten vermogensbeheer pensioenfonds en bestuursbureau	195	0			195	0,11%
Kosten fiduciair beheer	0					
Bewaarloon	21	0			21	0,01%
Advieskosten vermogensbeheer	5	0			5	
Overige kosten	0					
Totaal overige vermogensbeheerkosten	221	0			221	0,13%
Totaal kosten vermogensbeheer	1.065	0			1.491	0,87%
Gemiddeld belegd vermogen	171.045					
Kosten vermogensbeheer (excl. Transactiekosten) als percentage van het gemiddeld belegd vermogen	0,62%					
Transactiekosten als percentage van het gemiddeld belegd vermogen	0,25%					

De totale kosten toe te wijzen aan de categorieën incl. overlay van € 1.270 duizend, betreffen de kosten en ingehouden fees die zijn aangeleverd door BNP Paribas. Deze kosten zijn in de jaarrekening niet inbegrepen in de beleggingskosten maar zijn allen inbegrepen in de beleggingsopbrengsten. De totale overige vermogenskosten ad € 221 duizend (2019: € 218 duizend) komen overeen met de beleggingskosten in de jaarrekening.

De kosten voor vermogensbeheer van het Pensioenfonds hebben betrekking op de periodieke vaste kosten, zoals managementvergoedingen en overige kosten binnen beleggingsfondsen.

Transactiekosten

- mutaties binnen beleggingsfondsen
- broker fees e/o indirecte bid/ask spreads
- taxes en charges

In het algemeen zijn dit variabele kosten die te maken hebben met het muteren binnen de beleggingsfondsen en/of binnen de beleggingsportefeuille van het fonds.

Immers, naast vaste kosten voor het vermogensbeheer, zijn met het beheer van de beleggingen ook transactiekosten gemoeid. Transactiekosten worden direct of indirect ten laste van het rendement van de beleggingen gebracht omdat deze zijn verwerkt in de aan- en verkoopprijzen van de beleggingsinstrumenten en zijn zodoende niet gespecificeerd in het jaarverslag. Transactiekosten bestaan afhankelijk van over welke beleggingssoort het gaat uit expliciete broker fees en/of indirecte bid/ask spreads en eventuele taxes en charges. Het laatste is afhankelijk van de beleggingssoort en het land waar de onderliggende belegging genoteerd is.

Kosten 2020 per Beleggingscategorie

	Gemiddeld Belegd vermogen	Gemiddelde allocatie	Beheer Kosten	Beheer Kosten in % van gem allocatie	Transactie Kosten	Transactie Kosten in % van gem allocatie	Rendement
Aandelen	106.602	62,3%	326	0,31%	147	0,14%	2,62%
Convertibles	15.111	8,8%	123	0,81%	30	0,20%	29,66%
Vastrentende waarden	49.271	28,8%	395	0,80%	249	0,51%	2,08%
Cash en Overige beleggingen	60	0,0%	-	-	-	-	
Totalen	171.044	100,0%	844	0,49%	426	0,25%	

Wanneer gekeken wordt naar de kosten per beleggingscategorie, valt op dat de beheer- of vermogenskosten voor de convertibles en vastrentende waarden relatief hoog zijn gemeten naar de verhouding ten opzichte van de allocatie. Waar de vastrentende waarden in de transactie kosten relatief hoog zijn, is te zien dat voor de convertibles deze lager zijn maar wel een hoger rendement hebben opgeleverd. Wat hier nog bij op te merken valt is dat onderdeel van de vastrentende waarden ook de LDI fondsen vallen. Wanneer deze buiten beschouwing worden gelaten, en dit betreft dan voornamelijk de beheer kosten, komen deze op € 333 met een percentage ten opzichte van de gemiddelde allocatie van 68%. Transactie kosten voor LDI fondsen zijn naar verhouding minimaal.

Het totaal van de beide kostensoorten, vast en variabel, wordt de Total Cost of Ownership (TCO) genoemd. De Pensioenfederatie heeft daarover in februari 2016 een update van haar document 'Aanbevelingen Uitvoeringskosten' uitgebracht. Desalniettemin dient de lezer zich er echter van bewust te zijn dat er in internationale context nog geen eenduidige definitie van TCO bestaat.

De periodieke 'vaste' kosten zoals managementvergoeding en service fees zijn ten aanzien van het mandaat gebaseerd op de vermogensbeheerovereenkomst en ten aanzien van beleggingen in beleggingsfondsen op de juridische documentatie van de betreffende beleggingsfondsen. Ten aanzien van beleggingsfondsen is als vertrekpunt gebruik gemaakt van de TCO zoals die in de Essentiële Beleggersinformatie (verkort prospectus) is gerapporteerd door de fondsbeheerder. De variabele kosten binnen, op basis van discretionaire mandaten, beheerde portefeuilles en/of op het door het 'look-through' principe verkregen informatie uit de BNP Paribas (BNPP) beleggingsfondsen worden gebaseerd op de werkelijke transactievolumes gedurende het jaar exclusief administratieve boekingen, eventuele in-kind leveringen, dubbeltellingen, etc.

De hierboven beschreven werkwijze geeft een goed zicht op de integrale beleggingskosten los van het feit of deze kosten 'geboekt' zijn of niet.

Daar waar mogelijk probeert onze vermogensbeheerder door haar inkoopkracht om de vaste kosten in beleggingsfondsen te reduceren door een korting te krijgen op de management fee van de aanbieder. Doordat wij relatief veel in actief beheerde beleggingsfondsen hebben belegd zijn deze kosten relatief hoog vergeleken met andere pensioenfondsen.

Wij betalen een vaste vergoeding aan vermogensbeheerder BNP Paribas Investment Partners. De vermogensbeheerder heeft een fixed fee ontvangen van € 180 duizend exclusief BTW op jaarbasis. De dienstverlening die we hiervoor ontvangen van BNP Paribas Investment Partners bestaat uit:

- a. Uitvoeren van het overall portefeuillebeheer (tactische asset allocatie, selecteren en monitoren externe managers, etc.) zoals vastgelegd in het beleggingsmandaat.
- b. Het gevraagd en ongevraagd adviseren van de beleggingsadviescommissie op elk denkbaar onderdeel van de beleggingsportefeuille (strategische asset allocatie, actief/passief beheer, rentehedge, etc.).
- c. Het leveren van managementrapportages, risicorapportages, look-through rapportages, DNB- en administratieve rapportages.
- d. Op kwartaalbasis participeren in de vergaderingen van de beleggingsadviescommissie.

3. Risicoparagraaf

Het bestuur heeft het beleid met betrekking tot integraal risicomanagement (hierna: IRM) vastgelegd. Het doel van IRM is om bij te dragen aan de realisatie van de strategische doelstellingen van het fonds. Het document geeft weer hoe het fonds het beleid op het gebied van IRM heeft vormgegeven. Het IRM-beleid is het beleidskader voor de toepassing en toetsing van de beleidsvorming en –uitvoering. Dit gebeurt op strategisch en operationeel niveau.

Jaarlijks stelt het bestuur de risicohouding vast, of als er een wijziging van missie, visie en/of strategie plaatsvindt. Daarbij hanteert het bestuur de 5-punts-schaal conform het RAVC®-model (Risk Appetite Value Chain model®).

Het fonds hanteert, naast een algehele risicohouding voor het bestuur, vier domeinen waarvoor de risicohouding wordt vastgesteld, namelijk: Besturingsfilosofie, Reputatiemanagement, Producten & Uitbesteding en Kapitaalmanagement. In december 2020 heeft het bestuur haar risicohouding geactualiseerd. De risicohouding van het bestuur varieert afhankelijk van het risicodomein van Nul (1) tot Gebalanceerd (3) / Opportuun (4) en Gemaximeerd (5). De risicohouding van het bestuur in zijn geheel kan als Kritisch (2) worden gedefinieerd. Bij voorkeur neemt het bestuur geen risico. Indien het nemen van risico bij kan dragen aan het behalen van de doelstellingen van het fonds, is het bestuur bereid het nemen van meer risico in de besluitvorming te overwegen. De risicobereidheid heeft het afgelopen jaar een paar kleine aanpassingen gekend. Er zijn echter geen substantiële wijzigingen doorgevoerd, en de wijzigingen ten opzichte van de voorgaande versie zijn miniem. Dit resulteert in een iets lager risico overall maar het scheelt niet veel ten opzichte van een jaar geleden.

Het bestuur stelt minimaal eens per 3 jaar of bij grote wijzigingen van haar missie, visie en strategie de strategische doelstellingen vast. Het bestuur toetst jaarlijks de noodzaak om de strategische doelstellingen bij te stellen, of zoveel eerder bij een risicotrigger.

Daarnaast valideert het bestuur jaarlijks haar risicobereidheid in relatie tot de risicohouding en doelstellingen. De risicobereidheid is uitgedrukt in risicobereidheidsprincipes. De strategische doelstellingen en risicobereidheidsprincipes van het fonds vormen de kaders waarbinnen de strategische en operationele risico-managementcycli worden ingericht en uitgevoerd.

Het bestuur heeft de volgende strategische risico's gedefinieerd:

Strategische risico's	
1	Het risico dat de dekkingsgraad niet het niveau bereikt om de ambitie om opgebouwde aanspraken in voldoende mate te realiseren.
2	Het niet (volledig) kunnen voldoen aan alle governance vereisten, zoals de bezetting van de fondsorganen, door toenemende geschiktheidseisen in combinatie met de beschikbaarheid van potentiële kandidaten uit de krimpende populatie.
3	De concentratie van kennis over bepaalde (deel)gebieden bij bestuursleden en de kans dat dat wegvalt als de betreffende bestuursleden hun termijn niet verlengen.
4	Het risico dat de werkgever de uitvoeringsovereenkomst opzegt.
5	Het risico dat het bestuur in relatief korte tijd meerdere keren een beroep doet op de bijstortingsverplichting van de werkgever uit hoofde van de uitvoeringsovereenkomst.
6	De aanhoudend lage rente en/of rendement waardoor het fonds niet binnen de wettelijke termijn voldoende herstelt en de aanspraken moet korten.
7	De beperkte beschikbare capaciteit van het bestuur waardoor het niet toekomt aan omvangrijkere / diepgaande werkzaamheden die het bestuur zeer wenselijk acht (onderzoek naar een passende administrateur, vermogensbeheerder).
8	Het wegvallen van de bestuursondersteuning met discontinuïteit en het wegvallen van kennis tot gevolg.
9	DNB eist liquidatie en CWO van SPAN als kwetsbaar fonds op een financieel ongunstig moment.

Periodiek voert het fonds een Eigen Risicobeoordeling (ERB) uit. De ERB is een proces dat uitmondt in een document dat een beschrijving geeft van het risicoprofiel van het fonds, een beoordeling van de financieringsbehoeften en een beoordeling van de risico's rondom indexatie.

De ERB zal minimaal eens in de 3 jaar worden uitgevoerd en opgesteld, tenzij er sprake is van een strategische risicotrigger. De frequentie van 3 jaar sluit aan bij de frequentie waarmee het fonds een ALM-studie uitvoert op basis waarvan het strategisch beleid wordt bepaald. In het kader van efficiëntie wordt de ERB opgesteld in samenhang met elke ALM-studie. Het fonds heeft in 2020 een ALM laten uitvoeren. De ERB is in het tweede kwartaal van 2021 opgestart.

De operationele risico's zijn de risico's die het nakomen van de operationele doelstellingen in de weg staan. Op jaarlijkse basis worden deze minimaal twee keer geëvalueerd d.m.v. een risicoanalyse. Alle risico's zijn in hoofdlijnen vastgelegd in een apart document. In 2020 zijn deze risico's op hun voortgang verder besproken in bestuursvergaderingen en als zodanig vastgelegd in de notulen.

Onderstaand treft u een nadere toelichting aan op de voornaamste risico's volgens FIRM, die door het bestuur zijn onderkend, evenals het beleid van het bestuur voor het mitigeren van de risico's:

- Financiële Risico's
  - Matching-/Renterisico
  - Marktrisico
  - Kredietrisico
  - Tegenpartijrisico
  - Verzekeringstechnisch risico
- Niet Financiële Risico's
  - Omgevingsrisico
  - Operationeel risico
  - Uitbestedingsrisico
  - IT-risico
  - Integriteitsrisico
  - Juridisch risico

Thematische risicoanalyses

Het bestuur van het fonds voert periodiek risicoanalyses uit op specifieke thema's. Bij de bepaling van de thema's en de frequentie laat het fonds zich leiden door haar initiële risico-inschatting en/of de vereisten uit wet en regelgeving. Ook voor de thematische risicoanalyses geldt dat deze worden uitgevoerd door de gehele procesketen van het fonds. Het fonds wil jaarlijks minimaal 1 thematische risicoanalyse uitvoeren.

Het fonds onderscheidt ten minste de volgende thematische risico analyses:

- De Systematische integriteitsrisicoanalyse (SIRA).
- IT – en cybersecurity risicoanalyse.
- Uitbesteding.

Eind 2019 heeft het fonds opdracht gegeven voor de uitvoering van een SIRA. Hierbij zijn 13 integriteitsrisico's beoordeeld op hun bruto en netto risico. Dit houdt in dat, per risico, het bruto risico wordt ingeschat dat het risico zich voor kan doen als ook het netto risico rekening houdend met de mitigerende beheermaatregelen. In maart 2020 heeft het Bestuur de SIRA formeel vastgesteld.

De volgende acties zijn hierin benoemd:

- Het uitvoeren van een IT- en cybercrime risicoanalyse;
- Het navragen van het beleid en de beheersing van cybercrime door de administrateur RiskCo;
- Het opvragen van de uitkomsten van het DNB-onderzoek dat bij RiskCo is uitgevoerd.

In november heeft RiskCo een self- assessment rapport vrij gegeven naar aanleiding van het DNB-onderzoek. Het DNB-onderzoek zelf wordt niet vrijgegeven door RiskCo. De opvolging van hieruit voortkomende aandachtspunten zal het bestuur naast het uitbestedingsbeleid leggen, en waar nodig dit uitbestedingsbeleid aanpassen. Hiernaast heeft het bestuur een vragenlijst informatiebescherming voor externe providers opgesteld, welke aanvang 2021 verstuurd is naar, in eerste instantie, RiskCo ter beantwoording.

Keten-risicoanalyse

Voor de identificatie van de operationele risico's voert het fonds een keten-risicoanalyse uit op de voornaamste procesketen. Gezien de eindverantwoordelijkheid van het fonds voor de integere en beheerste bedrijfsvoering van de activiteiten van het fonds, ongeacht of deze zijn uitbesteed, voert het fonds deze integraal uit.

Bij de identificatie en definiëring van de risico's beschrijft het fonds de risico's zo specifiek mogelijk in termen van oorzaak, onzekerheid en gevolg en de beheersmaatregelen om het netto risico te mitigeren. Om vast te stellen of het fonds 'In Control' is wordt periodiek getoetst of de beheersing van de risico's zodanig effectief is dat het risico binnen de risicobereidheid blijft.

Financiële Risico's

Matching-/Renterisico

Het Matching-/Renterisico is het risico als gevolg van onvoldoende afstemming van activa en passiva op het gebied van rente, valuta, inflatie en liquiditeit.

Het fonds heeft een langetermijnvisie op het matching-/renterisico. Door het fonds wordt dit risico als een van de drie grootste netto risico's beoordeeld.

- Het bestuur heeft bewust gekozen om het renterisico slechts gedeeltelijk af te dekken door te beleggen in LDI-fondsen. Gezien de lage rente en de verwachting dat op langere termijn de beleggingen herstel zullen laten zien, is het geld aangewend voor het verkrijgen van rendement in plaats van het afdekken van risico. Bij de dalende rente was er geen mogelijkheid voor het bestuur om meer in te stappen vanwege de indexatieambitie. Het bestuur monitort en bespreekt het risico, en evt. acties, maandelijks op de bestuursvergadering. De renteaanpak wordt maandelijks geëvalueerd op de bestuursvergadering. Omdat de rente stabiel laag is, is het risico niet verder toegenomen. Het risico wordt door het fonds toch als aanzienlijk ingeschat, zowel op kans als impact.
- Het fonds belegt ongeveer een derde in niet-Euro valuta, en loopt daarmee een valutarisico. Het bestuur heeft besloten het valutarisico niet af te dekken, vanwege de beheersing van de Investment Manager van aanwezige risico's, de verwachte uitmiddeling op lange termijn, het verbonden kostenaspect en de verwachting dat de afdekking van het valutarisico geen extra rendement oplevert voor het fonds. Hierdoor acht het fonds het risico hiervan beperkt. In november 2018 heeft de actuaire het risico berekend: voor USD, GBP en Yen is impact op het vereist eigen vermogen 1,1% en voor alle ontwikkelde landen 1,9%. Hoewel de kans als aanzienlijk wordt ingeschat, is de impact als matig beoordeeld.
- Het inflatierisico wordt klein geschat, refererend naar de ALM. Deze analyse bevestigt dat het inflatierisico relatief laag blijkt te zijn en er is geen nader onderzoek nodig.
- Het liquiditeitsrisico is niet groot, en per kwartaal wordt er een liquiditeitsoverzicht gemaakt. Alle beleggingen vinden plaats in liquide markten en er zijn verder geen beleggingen in producten die een liquiditeitsbeslag vragen zoals swaps en valutatermijncontracten. Bovendien heeft het fonds een stand-by kredietfaciliteit van € 250 duizend waarmee het risico verder wordt beperkt.

Marktrisico

Marktrisico is het risico als gevolg van blootstaan aan wijzigingen in marktprijzen van financiële instrumenten binnen de beleggingsportefeuille. Wijzigingen in marktomstandigheden hebben altijd directe invloed op het beleggingsresultaat, omdat alle beleggingen worden gewaardeerd op reële waarde waarbij wijzigingen onmiddellijk worden verwerkt in het saldo van baten en lasten. Diversificatie van de portefeuille door beleggingen in fondsen en spreiding over meerdere fondsen dempt het marktrisico. Het fonds belegt in meerdere fondsen met regio-spreiding en valuta-spreiding.

Het fonds verwacht voor het marktrisico te worden beloond in de vorm van een extra rendement. Het marktrisico vormt daarmee voor het fonds een belangrijke bron om zijn (voorwaardelijke) indexatieambities te kunnen realiseren. Het fonds beheerst het marktrisico, de prijsvolatiliteit, doordat het fonds een beleggingsadviescommissie (intern) heeft die de markt trackt en bestuur adviseert, externe consultants raadpleegt indien gewenst en doordat het fonds belegt in beleggingsfondsen en niet rechtstreeks in vastgoed, aandelen of complexe producten. Daarnaast past de vermogensbeheerder in principe automatische rebalancing toe zodra bandbreedte wordt overschreden op fondsniveau. Het bestuur geeft opdracht tot verdere rebalancing na advies van de beleggingsadviescommissie. Verder wordt elke 3 maanden de stresstest gereviewed.

Het fonds belegt alleen in liquide fondsen en de LDI kan binnen 1 week verkocht worden. Hiermee mitigeert het fonds de kans en impact van de marktliquiditeit. Door de diversificatie met regio- en valutaspreiding van de fondsen acht het fonds het concentratie- en correlatierisico beperkt.

Bovendien wordt de performance van de vermogensbeheerder maandelijks geëvalueerd en vindt er overleg plaats met de vermogensbeheerder op kwartaalbasis. Nadat het bestuur in 2017 besloten had te stoppen met de automatische tactische assetallocatie vanwege de geconstateerde geringe toegevoegde waarde, is in 2018 besloten om een nieuw mandaat te implementeren. Het aantal fondsen is gedaald, en er wordt meer belegd in vastrentende waarden, passend bij de risicohouding en uitgangspunten.

De in 2020 uitgevoerde ALM-studie heeft een bevestiging gegeven van de gehanteerde risicohouding en uitgangspunten. Het doel van de ALM-studie was om de strategische beleggingsmix op hoofdlijnen vast te stellen. Verder is onderzoek gedaan naar de verhouding zakelijke waarden / vastrentende waarden binnen de returnportefeuille, overeenkomstig het huidige beleid (floatingallocatie naar matchingportefeuille).

Inzicht in het hanteren van een vaste verhouding matching-/ returnportefeuille en in de resultaten als de huidige kortingsmaatregel (alleen korten als de dekingsgraad lager is dan 90%) wordt voortgezet, behoorden ook tot de analyse.

De wijzigingen met betrekking tot het pensioenstelsel zijn nog met teveel onzekerheid omgeven en zijn niet meegenomen in de ALM-studie. Omdat het beleggingsbeleid in het huidige kader, tot introductie van het nieuwe stelsel wordt onderzocht, is er meer focus gelegd op de kortere termijn (5-jaars horizon) resultaten.

Uitgangspunten van de ALM-studie waren dat als startdatum de economische situatie per 30 juni 2020 is gehanteerd. De toen geldende actuele dekkingsgraad bedroeg 95,7% op UFR-basis. De 20-jaars rente per 30 juni 2020 was gelijk aan 0,058%.

Op basis van de resultaten van het huidige beleid (nulmeting) kon geconcludeerd dat de kortingen de komende jaren naar verwachting beperkt zullen zijn. Dit is mede het gevolg van de jaarlijkse bijstortingsverplichting van AT&T aan het pensioenfonds. De hoogte van de bijstorting kan aanzienlijk zijn: in slecht weer scenario's bedraagt de jaarlijkse bijstorting (veel) meer dan EUR 10 mln. De MVEV korting over 5 jaar kan oplopen tot ruim 8%. Naar verwachting behaalt het fonds een jaarlijks overrendement van circa 2,5%.

Daartegenover staat een dekkingsgraadverlies vanwege de dalende rente en (stapsgewijze) implementatie van de nieuwe UFR-methodiek. Bij directe implementatie van de nieuwe UFR zou een groot deel van de gespreide inwerking al in het eerste jaar zijn impact hebben op de financiële situatie van het pensioenfonds.

Er zijn verschillende varianten op het beleggingsbeleid doorgerekend, zoals varianten op renteafdekking, varianten op zakelijke/vastrentende waarden, combinaties hiervan en varianten met vaste matching/returnverhouding.

Hiernaast zijn varianten in de resultaten als de huidige kortingsmaatregel (alleen korten als de dekkingsgraad lager is dan 90%) wordt voortgezet, doorgerekend.

Conclusie is dat bij de varianten in de renteafdekking de verschillen zeer klein zijn. In het algemeen is geconstateerd dat er geen consequent en substantieel betere variant voor de renteafdekking is.

Bij de varianten zakelijke waarden / vastrentende waarden binnen de return portefeuille blijkt op korte termijn (vrijwel) geen verschil in pensioenresultaat, omdat er (vrijwel) geen toeslag wordt verleend. Op lange termijn zijn de verschillen groter; een hogere (lagere) allocatie naar zakelijke waarden leidt logischerwijs tot betere resultaten in de mediaan, omdat meer (minder) risico wordt genomen. De kans op een dekkingsgraad lager dan 90% neemt echter slechts minimaal toe (1%).

De varianten zakelijke waarden / vastrentende waarden binnen de return portefeuille én renteafdekking geven vergelijkbare of betere resultaten in de deterministische scenario's als het huidige beleid, maar presteren wel slechter in het stagflatie en Lock down scenario. En in de stochastische analyse tot een hogere mediaan en slecht weer dekkingsgraad, toeslagresultaat en pensioenresultaat, terwijl de kans op rechtenkorting en bijstorting iets afneemt.

De gevoeligheidsanalyse met betrekking tot vaste verhouding matching/returnportefeuille heeft laten zien dat dit leidt niet tot substantieel en consequent andere resultaten. Een variant met een hogere allocatie naar de return portefeuille lijkt tot iets betere resultaten te leiden, met name met betrekking tot toeslagresultaat en mediane dekkingsgraad.

De analyse bij korten tot 90% toont dat in het meest negatieve scenario pensioenresultaat en toeslagresultaat flink lager liggen. Bij de overige scenario's hoeft er niet gekort te worden en is op de getoonde maatstaven geen verschil waar te nemen tussen wel/niet hanteren van de regeling om tot 90% te korten.

De algehele conclusie is dat alle gekozen en doorgerekende variaties niet leiden tot grote verschillen in uitkomst. De resultaten uit de ALM-studie geven geen aanleiding om op korte termijn wijzigingen door te voeren. Het huidige beleggingsbeleid van het fonds voldoet.

In 2017 was er een deelnemersenquête gehouden. Onderwerpen waren de risicobereidheid, maatschappelijk verantwoord beleggen en de communicatie door het pensioenfonds. De meting van risicobereidheid en mening over maatschappelijk verantwoord beleggen, geven geen aanleiding om het beleid van het fonds bij te stellen.

Kredietrisico

Kredietrisico is het risico dat creditspreads wijzigen en daarmee de waarde van beleggingen waarvoor sprake is van kredietrisico, zoals bedrijfsobligaties of gestructureerde producten.

Minimaal op kwartaalbasis wordt het bestuur via de vermogensbeheerder geïnformeerd over de feitelijke rating verdeling. De debiteurenverdeling worden op kwartaalbasis gerapporteerd door de vermogensbeheerder.

- Op kwartaalbasis wordt het bestuur geïnformeerd over het actuele vereist eigen vermogen specifiek voor kredietrisico (S5) ten opzichte van het strategische vereist eigen vermogen aangaande dit onderdeel.

- In de reguliere kwartaalrapportage van de vermogensbeheerder wordt daarnaast de ontwikkeling in het kredietrisico van landen, investment en high yield bedrijfsleningen en Emerging market debt getoond.

Tegenpartijrisico

Kredietrisico is het risico dat een tegenpartij verplichtingen niet kan nakomen. Kredietrisico dat wordt gelopen op de verschillende beleggingsmarkten waarin het pensioenfonds actief is, is beperkt, omdat er alleen wordt belegd in beursgenoteerde beleggingsfondsen. Vanwege het feit dat volledig in fondsen is belegd, heeft het pensioenfonds geen actief beleid in verband met het kredietrisico.

De premienota's voor kosten plus opslag worden op tijd gestuurd en er wordt gecontroleerd of deze voldaan zijn. De waarschijnlijkheid op default bij sponsor wordt niet groot geacht, en indien deze zou optreden, kan en moet het fonds de regeling in lijn brengen met de door sponsor dan wel of niet betaalde premie. Hiernaast wordt de betaling van de rekeningen door de sponsor nauw gemonitord.

Volgens opgave van de actuaire is per Q1 2020 de bijdrage van het kredietrisico aan het VEV 5,7% (totaal VEV is 20,4%). Dat is een daling ten opzichte Q4 2019 (6,4%). Ook dit jaar is het VEV berekend en is beoordeeld hoe dit zich verhoudt tot de risico's zoals die in het standaardmodel zijn aangegeven. Het bestuur stelt vast dat de uitgangspunten van het standaardmodel voldoende aansluiten bij het risicoprofiel van het pensioenfonds.

Het risico van een bank default wordt als laag ingeschat door saldo bij banken minimaal te houden. Verder heeft het fonds nog saldi staan op de bankrekeningen bij CACEIS en ABNAMRO. Gezien de hoogte van deze saldi acht het bestuur het risico hiervan gering.

Verzekeringstechnische risico's

Onder verzekeringstechnisch risico wordt verstaan het risico dat uitkeringen niet gefinancierd kunnen worden als gevolg van onjuiste of onvolledige aannames en grondslagen.

Het belangrijkste actuariële risico van het fonds is het langlevensrisico (het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de technische voorzieningen). Als gevolg hiervan is dan de pensioenvermogensopbouw niet toereikend voor de uitkering van de pensioenverplichting.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt rekening gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen. Voor mannen en vrouwen worden de sterftekansen ontleend aan de AG-prognosetafel AG 2020. De AG-overlevingstafels worden een maal per 2 jaar geüpdatet.

Omdat deze tafel gebaseerd is op de bevolkingssterfte, is daarbij nog een correctie gemaakt op basis van specifieke karakteristieken van het fonds met betrekking tot de deelnemerspopulatie om zo te komen tot voor het fonds prudente verzekeringstechnische grondslagen.

De uitruiltabellen, zoals gepubliceerd in het AT&T Pensioenreglement zijn gebaseerd op de AG-prognosetafels AG 2020, met dezelfde sterftekanscorrectie als bij de voorziening, sekseneutraal gemaakt met de verhouding Mannen/Vrouwen 90/10. De actualisatie van de prognosetafel heeft geresulteerd in een stijging van de dekkinggraad van 1,9%, en een stijging van de beleidsdekkinggraad van 0,2%. Gegeven de Covid-19 crisis zal dit voor een aanvullende onzekerheidsmarge zorgen.

De technische voorziening is gebaseerd op de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:

- De technische voorzieningen worden berekend op basis van de rentetermijnstructuur, zoals maandelijks wordt gepubliceerd door De Nederlandsche Bank.
- De overlijdenskansen zijn ontleend aan de prognosetafels AG 2020.
- De ervaringssterfte is vastgesteld op basis van de specifieke karakteristieken van deelnemerspopulatie van het fonds en zijn inkomensafhankelijk gemaakt.
- De technische voorziening van het nabestaandenpensioen is vastgesteld op het onbepaalde partnersysteem. Na de pensioendatum wordt de voorziening vastgesteld op basis van het bepaalde partnersysteem.
- Gehuwdheidsfrequenties: vóór de pensioenleeftijd (65 jaar) wordt uitgegaan van cijfers van het CBS 2016, inclusief samenwonend.
- Leeftijdsverschil man – vrouw: 3 jaar, waarbij man ouder dan vrouw aangehouden wordt.
- Vaststelling leeftijd: De leeftijden worden in maanden en jaren nauwkeurig bepaald.
- Voor de kosten wordt uitgegaan van 2% excassokosten plus € 1.155 (einde 2020).

Het risico op arbeidsongeschiktheid is niet meer van toepassing op het fonds omdat de regeling per 2014 gesloten is.

Catastrofes/calamiteiten hebben veel impact maar de kans dat dit zich voordoet wordt relatief laag geacht. Meer deelnemers werken gespreid en vanuit huis. Pensioenadministratie en vermogensbeheer zijn uitbesteed en niet alle afhankelijk van pensioenbestuur/medewerkers.

Niet Financiële Risico's

Omgevingsrisico

Onder omgevingsrisico wordt verstaan het risico als gevolg van veranderingen op het gebied van concurrentieverhoudingen, belanghebbenden, reputatie en ondernemingsklimaat. Dit is het derde en grootste risico dat door het fonds als zodanig beoordeeld wordt.

Veranderingen in wetgeving kunnen een risico vormen maar de impact zal in vele gevallen niet beperkt zijn tot enkel het pensioenfonds maar leidend tot een veranderend pensioenklimaat in geheel Nederland (zoals de verhoging van de pensioenleeftijd). Doordat het fonds een gesloten fonds is, hebben sommige veranderingen in wetgeving een mindere impact.

Veranderingen in "governance" (commissies, rapportages naar toezichthouders, toezicht, analyses en studies, met de daar bijbehorende proces-en systeem aanpassingen etc.) trekken relatief een grote wissel op tijd en budget voor een klein slapend pensioenfonds en vormen daarmee een relatief groot risico. Het bestuur houdt zich op de hoogte van veranderingen in wet- en regelgeving (bijgestaan door externen), en zorgt ervoor te voldoen aan de minimale eisen. Vanuit kosten oogpunt, en omdat het fonds relatief klein is, worden prioriteiten, nut en noodzaak wel uitvoerig gewogen. Het risico hiervan wordt als aanzienlijk ingeschat, maar door de inzet van consultants voor uitvoering van een deel van de taken en het actief monitoren van veranderingen door zowel bestuur als bestuursbureau wordt de impact als matig beoordeeld.

Potentiële claims vormen aan de ene kant een relatief groot risico omdat een enkel geval op een klein deelnemersbestand relatief veel impact heeft. Aan de andere kant heeft het pensioenfonds nog nooit een formele klacht ontvangen. Het bestuur/administratie is vroegtijdig betrokken bij eventuele fouten of omissies die optreden. Verder heeft het bestuur een aansprakelijkheidsverzekering, draagt het zorg voor heldere documentatie over het besluitvormingsproces en heeft het een kleine afstand tot individuele deelnemers.

Het risico op reputatieschade wordt door het fonds bewaakt door regelmatig over de actuele situatie te communiceren met deelnemers (nieuwsbrieven, website), volgt het de uitvoering van het communicatieplan, en laat het zich beoordelen door een visitatiecommissie.

Operationele risico's

Operationeel risico is het risico samenhangend met ondoelmatige of onvoldoende doeltreffende procesinrichting en procesuitvoering. Dit risico wordt gemitigeerd door het documenteren van de processen, het identificeren van de bij de uitvoering van die processen optredende risico's evenals van de met het oog daarop getroffen beheersmaatregelen.

Bij het fonds is geen sprake van structurele gegevensverwerking. Zo doet het fonds zelf geen rechtstreekse betalingen en kunnen deze ook niet door het fonds verricht worden. Van dubbelfuncties is bij het fonds geen sprake. Verder worden processen regelmatig bijgesteld en verbeterd, ontvangt het jaarlijks een ISAE-verklaring van haar uitvoerder, waarmee er tevens kwartaal overleggen plaatsvinden. Naast de SLA-rapportage en mutatieoverzichten heeft er in 2019 een controle plaatsgevonden met betrekking tot de correctheid van alle gegevens. Eind 2021 zal er een interne audit plaatsvinden met betrekking tot de administratie. De kans op het risico dat de doelmatigheid en doeltreffendheid van het verwerkingsproces wordt beïnvloed, wordt beperkt ingeschat. Het kan echter een aanzienlijke impact hebben op o.a. administratie van gegevens, doorberekening van premies en klantenservice.

Met de invoering van de AVG-wetgeving heeft het fonds een privacy beleid opgesteld, een privacyverklaring opgenomen op haar website en ook verwerkt in de deelnemerscommunicatie. Privacygevoelige informatie wordt zoveel mogelijk geanoniseerd. Hiermee voldoet het fonds aan de gestelde vereisten in de wet. Dit risico wordt door het fonds als beperkt ingeschat.

Zoals eerder aangeven zijn pensioenadministratie en vermogensbeheer uitbesteed en niet afhankelijk van bestuur of medewerkers. Hierdoor wordt de kans dat het getroffen wordt door een catastrofe als laag ingeschat, hoewel de impact aanzienlijk kan zijn.

Uitbestedingsrisico

Onder uitbestedingsrisico wordt verstaan het risico dat de continuïteit, integriteit, kwaliteit of uitkeringscontinuïteit van de uitbestede werkzaamheden wordt geschaad. Voor het fonds houdt het uitbestedingsrisico vooral het risico in dat de externe beheerders, de vermogensbeheerder en de administrateur, niet handelen conform de opgestelde en overeengekomen overeenkomsten en mandaten. Om dit risico te beheersen volgt het fonds de externe partijen aan de hand van rapportages en voortgangsbesprekingen. Vermogensbeheer kan vrijwel direct weggehaald worden bij de huidige uitbestede partij, met name omdat er geen nieuwe aanspraken worden opgebouwd.

In geval van ernstige (IT) calamiteiten bij uitkeringsadministratie, zal een andere afdeling het werk (met enige vertraging) overnemen. Verder is in de eerste helft van 2021 een IT-Cybersecurity assessment voor externen opgestart.

Voorts zijn met de externe uitvoerders overeenkomsten en SLA's gesloten, daarnaast zijn beleggingsrichtlijnen afgesproken en afspraken gemaakt over periodiek af te geven SLA-rapportages en ISAE 3402 type II verklaringen. Hoewel het risico op continuïteit beperkt wordt ingeschat qua kans, zou dit toch een aanzienlijke impact zou kunnen hebben. Door bovenstaande maatregelen wordt dit gemitigeerd, echter is het fonds in 2020 gestart om een exit strategie te definiëren.

Het vermogensbeheer van het pensioenfonds is uitbesteed aan BNP Paribas. Van BNP heeft het fonds een ISAE 3402 type II rapport ontvangen over 2020. Het rapport heeft betrekking op de controle op de van toepassing zijnde investment management gerelateerde activiteiten bij de verschillende Legal entiteiten. Deze activiteiten omvatten de volgende diensten met betrekking tot asset management activiteiten ('order initiation, order execution, investment compliance, transaction processing, portfolio monitoring, data administration, third parties monitoring, client reporting'), dealing activiteiten (order execution, data management, reporting) en het management van informatie systemen. Het rapport is gefocust op de controle doelstellingen die relevant zijn voor de financiële verslaglegging door klanten van BNP en de auditors.

BNP wordt door de grote Amerikaanse kredietbeoordelaars (S&P, Moody's, Fitch) beoordeeld met een A+(stable), Aa3(stable) en AA-(stable), welke onveranderd zijn ten opzicht van het vorige jaar. Hiermee wordt het door het fonds geïdentificeerde continuïteitsrisico voldoende gewaarborgd. Verder wordt het portfoliomanagement uitgevoerd volgens gemaakte afspraken, accuraat en tijdig. Ook ten aanzien van derden worden afspraken op een juiste manier uitgevoerd volgens vastgelegde afspraken. Dit geldt tevens voor het proces ten aanzien van het doorvoeren van wijzigingen, ook hier zijn geen afwijkingen geconstateerd. Het gehele rapport wijst erop dat BNP volgens vastgelegde afspraken haar kwaliteit, continuïteit en integriteit op juiste manier uitvoert. De accountant heeft een positief oordeel gegeven en heeft een bevinding geconstateerd. Er was een bevinding geconstateerd bij het Technical Platform access review proces, waar bij de Aladin applicatie 39 accounts niet in de beoordeling zaten. Het Management heeft de uitzondering gemitigeerd en een actie plan opgesteld.

BNP Paribas heeft verder aangegeven dat het beleid van BNPP Asset Management goed aansluit bij de genoemde eisen zoals vastgelegd in het SPAN uitbestedingsbeleid. Door BNPP Assets Management Nederland vindt geen uitbesteding plaats van investment management activiteiten of daaraan verbonden activiteiten aan derde partijen (andere partijen dan groepsvennootschappen).

Aanvullend op de ISAE heeft BNP een Non-Financial Risk report uitgebracht. Ten aanzien van Operationeel risico, IT risico, Business Continuity management, Outsourcing en Integriteit waren er geen bevindingen geconstateerd in het jaar 2020.

De rapportages hebben voor het bestuur verder geen aanleiding gegeven om nadere verklaringen van BNP te vragen als vermogensbeheerder van het fonds.

Voor de administratieve dienstverlening van onze pensioenregeling hebben wij van onze uitvoerder RiskCo een ISAE 3402 rapportage ontvangen, voor de periode 01-10-2019 tot 15-11-2020. Hiernaast heeft de uitvoerder een zogenaamde Bridgeletter verstrekt voor het laatste kwartaal van 16-11-2020 tot 31 december 2020.

Het oordeel van de auditor is positief met betrekking tot de beschrijving van, en controle mechanismes op het administratie systeem. In het oordeel wordt wel vermeld dat geen controle is gedaan op sub service organisaties en dat de effectiviteit van de beheersingsmaatregelen van RiskCo afhankelijk is van de beheersingsmaatregelen in die organisaties.

Er zijn door de auditor wel een aantal bevindingen geconstateerd. Deze zijn op het gebied van het niet correct volgen van een procedure met betrekking tot toegang van applicaties, op het gebied van kwaliteitscontrole niet de juiste procedure was gevolgd voor het testen van wijzigingen, een wijzigingsverzoek van een klant om een dag eerder betalingen te doen niet opgevolgd was en bij toekenning van pensioen rechten aan een ex-partner een foutief bedrag was uitbetaald. Al deze bevindingen hebben geen impact gehad op het fonds. Gezien de genomen acties en de opvolgingen, en de risico's die door het fonds met betrekking tot de uitbesteding geïdentificeerd zijn, zoals het de volledigheid en correctheid van de UPO's, naast tijdigheid van uitkeringen, geven deze bevindingen geen aanleiding voor het fonds tot vervolgacties.

Het fonds heeft van InAdmin RiskCo een ISAE 3000 type I rapport ontvangen met betrekking tot de controle mechanismen op de IT-infrastructuur van de applicaties op hun systemen. De controles dienen de risico's met betrekking tot confidentialiteit, integriteit en beschikbaarheid van de data op de IT systemen te mitigeren. In de management letter wordt bevestigd dat bij InAdmin RiskCo de controle mechanismen niet correct waren

ontworpen noch ge-implementeerd in een behoorlijk aantal gevallen. Diverse risico's zijn geïdentificeerd en de controle mechanismen niet functioneren. Deze conclusie wordt bevestigd door de betrokken accountant.

De DNB heeft in november vorig jaar een rapport opgeleverd met betrekking tot de Informatie Beveiliging (IB) bij InAdmin RiskCo. De DNB concludeert op grond van haar onderzoek dat InAdmin de risico's op het gebied van informatiebeveiliging en cybersecurity structureel onvoldoende beheerst. Hiermee voldoet InAdmin voor dit onderdeel niet aan de verwachtingen van een integere en beheerste bedrijfsvoering. DNB beoordeelt deze situatie als zorgelijk. Het uitgevoerde onderzoek betrof een identificatie fase welke vervolgd wordt, naar verwachting, door een mitigatie fase. Formeel zijn de betrokken fondsen, en daarmee ook SPAN, niet in control. Gezien het aantal betrokken fondsen, zal de DNB het voortouw nemen in de vervolg stappen, en is er geen noodzaak voor individuele fondsen om een in gebreke proces te starten of opvolging te geven aan de IB bevindingen.

Het SPAN zal onderdeel blijven uitmaken van de stuurgroep die in het leven was geroepen in verband met de transitie van InAdmin RiskCo, en in nauwe samenwerking met de DNB en stuurgroep opvolging geven aan de bevindingen.

Zoals te lezen in het financiële deel van dit jaarverslag, heeft een deel van de deelnemers, 69 in totaal, een DC aanspraak. De administratie van deze DC aanspraak valt buiten een ISAE van RiskCo. De enige activiteit ten aanzien van de DC beleggingen is de herbalancering die jaarlijks in november plaatsvindt. Uit het DNB on site onderzoek was een bevinding geconstateerd ten aanzien van de beheerste uitvoering van de DC administratie. Vanwege het gegeven dat deze administratie niet geautomatiseerd is, is er een aangescherpte procesbeschrijving gemaakt met extra controles inclusief een controle door de risico manager van RiskCo. Deze is uitgevoerd op de rebalance in november 2020. Deze bevinding is afgestemd met de DNB.

Van CACEIS heeft het bestuur tevens een ISAE 3402 type II rapport ontvangen over de periode 1 januari 2020 tot en met 31 december 2020. Aan de hand van dit rapport kan het bestuur een oordeel vellen over de kwaliteit van de CACEIS als bewaarnemers van de effecten van SPAN en krijgt het inzicht in de punten waarvan CACEIS zelf van mening is dat deze verbeterd moeten worden. Ook blijkt uit deze rapportage welke punten goed worden uitgevoerd door CACEIS. De risico's die door het fonds ten aanzien van uitbestedingen zijn geïdentificeerd liggen op het gebied van continuïteit, integriteit en kwaliteit. Met betrekking tot de CACEIS dient vermeld te worden dat het fonds niet in individuele beleggingen participeert maar slechts in fondsen. Hiermee wordt het voornaamste risico gemitigeerd.

De afhankelijkheid van de CACEIS wordt door het fonds als beperkt ingeschat. Het bestuur heeft verder kennisgenomen van de bevindingen van het ISAE 3402 rapport. Het door de CACEIS opgezette interne controlesysteem geeft het bestuur voldoende vertrouwen in de integriteit en kwaliteit van de door de CACEIS beheerde processen. In 2020 zijn er vier bevindingen geconstateerd. De in het ISAE rapport geconstateerde bevinding met betrekking tot de Due diligence custodians en fondsadministrateurs betreft twee vaststellingen dat procedures niet op tijd waren uitgevoerd, maar dat er wel sprake was van actieve monitoring.

Bij Change management m.b.t. IT controls is gebleken dat van 1 van de 45 changes die uit- en ingevoerd waren, door ATOS zonder de formele goedkeuring van de Change Control Board hebben plaatsgevonden. CACEIS management heeft dit geïdentificeerd en geadresseerd bij ATOS dat de juiste procedure gevolgd dient te worden welke bevestigd is door ATOS. Voor de doorvoering van de wijziging was de change succesvol getest en de resultaten hiervan gedeeld.

Binnen de Service Continuity Management, was er een outage van 3 dagen door een incident in een systeem van SimCorp Dimension. Het fallback plan had hetzelfde probleem als het primaire systeem, doordat dit was gekopieerd. Door middel van back-up tapes was het probleem opgelost. Direct na het incident hebben ATOS en CACEIS aanvullende monitoring procedures opgesteld. In november is een structurele oplossing doorgevoerd door middel van invoering van een nieuw hard ware en soft ware systeem. Dit aspect is ook nog specifiek benoemd in de management summary.

Aanvullend is er door Caceis een Niet-Financieel risico rapportage uitgebracht. De daaruit beoordeelde risico's met betrekking tot Operationeel risico, IT-risico en Compliance & Integriteits risico hebben niet tot bevindingen geleid. Gezien het oordeel van PWC in de ISAE 3402 rapportage en het aanvullend rapport betreffende de niet financiële risico's, is het bestuur van mening dat dit geen verdere actie vergt.

IT-Risico

Onder IT-Risico wordt verstaan het risico dat bedrijfsprocessen en informatievoorziening onvoldoende integer, niet continue of onvoldoende beveiligd worden ondersteund door IT.

Pensioen-, beleggings- en financiële administratie zijn volledig ondergebracht bij administrateur en vermogensbeheerder, en vallen dus onder uitbestedingsrisico. Het fonds heeft een IT-Beleid opgesteld.

Het fonds maakt gebruik van Microsoft managed platform (OS365) voor document-management, welke professioneel ondersteund wordt. VDX monitort actief websiteversies en past security updates automatisch toe. Er vindt een automatische update plaats van nieuwe versies van de website.

Het bestuur heeft geen toegang tot een van de systemen met deelnemersgegevens, de IT voor de uitvoering is volledig uitbesteed aan de administrateur.

Het risico op cybercrime en datalekken wordt intern gemitigeerd door de gebruikte platformen. Het fonds heeft een IT-Beleid, en aanvang 2021 is een IT-Cybersecurity assessment voor externen gestart. Dit omdat de kans beperkt wordt geacht maar de impact zou aanzienlijk kunnen zijn.

Integriteitsrisico

Het integriteitsrisico betreft het risico dat de integriteit van het fonds wordt beïnvloed door niet integere of onethische gedragingen.

Het bestuur heeft eind 2019/begin 2020 een systematische integriteitsrisicoanalyse (SIRA) laten uitvoeren als onderdeel van het integriteitsbeleid. Dit houdt in dat, per risico, het bruto risico wordt ingeschat dat het risico zich voor kan doen als ook het netto risico rekening houdend met de mitigerende beheermaatregelen.

Met betrekking tot de 13 verschillende onderscheiden integriteitsrisico's zijn belangenverstrengeling, externe fraude en cybercrime als risico's waarbij de bruto impact als gemiddeld wordt ingeschat met uitzondering van cybercrime waarbij dit als hoog wordt beoordeeld. Door het naleven van het integriteitsbeleid en de gedragscode door het fonds als ook door aangestelde partijen, het uitbestedingsbeleid en de jaarlijkse accountantscontrole wordt de netto impact van de eerste twee risico's als laag ingeschat. Onder de eerder genoemde thematische risico analyse, is de voortgang beschreven van de IT en cybercrime risicoanalyse.

Verder wordt het fonds gescreend door DNB. Het bestuur belegt in fondsen en niet rechtstreeks in aandelen, waarbij het vermogensbeheer is uitbesteed en daardoor is handelen met voorwetenschap niet van toepassing. Het fonds heeft geen directe toegang tot de fondsrekeningen.

Hiernaast kent het fonds een gedragscode die van toepassing is op alle leden van het bestuur, het verantwoordingsorgaan, de beleggingsadviescommissie en het bestuursbureau. De gedragscode is in 2016 geactualiseerd. Daarnaast is een incidentenregeling en een klokkenluidersregeling opgesteld. In 2016 heeft het fonds een analyse gemaakt van het risico op belangenverstrengeling. Als onderdeel daarvan zijn de nevenfuncties van bestuur en bestuursbureau geïnventariseerd en in 2020 geactualiseerd.

Juridisch Risico

Onder juridisch risico wordt verstaan het risico samenhangend met veranderingen in, en naleving van wet- en regelgeving.

Het fonds wordt in juridische veranderingen geadviseerd door een actuaire en het houdt zelf de wijzigingen in wet- en regelgeving bij. Stukken van het fonds worden regelmatig beoordeeld of geëvalueerd door externen (DNB, of intern toezicht, of anderszins). Eventuele hiaten of vragen worden in bestaande contracten/documenten opgenomen of separaat toegevoegd. Contracten met pensioenuitvoerder en vermogensbeheer zijn doorgelicht door diverse experts (bestuur pensioenfonds, actuaire, compliance officer/jurist werkgever), waarbij risico's zoveel mogelijk zijn afgedekt.

Er is geen sprake van claimcultuur; zelfs geen formele klachten per einde 2020. Vragen van deelnemers of pensioengerechtigden worden in een zo vroeg mogelijk stadium behandeld en opgelost. Een bestuursaansprakelijkheidsverzekering is afgesloten.

4. Informatie over de verwachte gang van zaken

Het fonds is in maart 2021 door het bestuur van RiskCo geïnformeerd dat zij het contract per december 2022 willen beëindigen. Hoewel het fonds al gestart was met een eerste inventarisatie van de mogelijke toekomstopties, wordt dit proces nu versneld opgenomen. Hierbij zal expertise worden ingehuurd om de verschillende fasen van dit proces te begeleiden. Tevens worden de diverse betrokken partijen geïnformeerd en betrokken bij dit keuzeprocess. Vanzelfsprekend zal dit de meeste prioriteit krijgen binnen het fonds, en zal alles er op gericht zijn de belangen van alle deelnemers zo goed mogelijk te behartigen.

Immiddels is op 16 december 2020 het concept wetsvoorstel Toekomst Pensioenen gepubliceerd. Dit is de eerste fase in het wetgevingsproces van het Pensioenakkoord. De consultatiefase is bedoeld om alle belanghebbende partijen uit het pensioenveld (en dat zijn er vele) de kans te bieden om reacties te geven, vóórdat het wetsvoorstel naar de Tweede Kamer gaat. Naar verwachting gaat het wetsvoorstel vóór de zomer van 2021 naar de Tweede Kamer.

Enkele belangrijke punten uit het concept wetsvoorstel:

- Werkgevers en sociale partners moeten waarschijnlijk uiterlijk 1 januari 2024 een keuze maken voor een nieuwe pensioenregeling op basis van het beschikbare premiesysteem. Gekozen moet worden tussen twee soorten premieregelingen: het 'nieuwe contract' of de 'verbeterde premieregeling'. Uiterlijk 1 januari 2027 moeten alle regelingen zijn aangepast aan het nieuwe wettelijk kader. Bestaande salaris-diensttijdregelingen (zoals eind- en middelloonregelingen, al dan niet gefinancierd met een vaste of maximale premie (CDC-regelingen), kunnen na 1 januari 2027 niet langer worden voortgezet.
- Werkgevers en sociale partners maken een transitieplan voor de overstap naar de nieuwe regeling. De pensioenuitvoerder verstrekt daarbij informatie.
- Indien nodig moeten deelnemers 'adequaat' gecompenseerd worden voor de overgang naar de nieuwe regeling. De transitie dient echter wel kostenneutraal plaats te vinden. In het transitieplan moet worden aangegeven hoe de overgang naar de nieuwe regeling voor werknemers plaatsvindt.
- Vanaf 1 januari 2024 worden de nieuwe afspraken geïmplementeerd door de pensioenuitvoerders. Vóór 1 januari 2027 moet de implementatie afgerond zijn.
- De beschikbaar te stellen premie voor ouderdoms- en partnerpensioen na de pensioendatum wordt vooralsnog (fiscaal) begrensd op ten hoogste 30% van de pensioengrondslag. Dit geldt voor alle pensioenregelingen. De kosten voor risicoverzekeringen en uitvoering komen daar nog bovenop.
- Iedere werknemer krijgt een individuele kapitaalopbouw waarmee op de pensioendatum een vast of variabel pensioen wordt ingekocht.
- Iedere werknemer, ongeacht zijn of haar leeftijd, krijgt binnen de pensioenregeling van de werkgever recht op eenzelfde percentage pensioenpremie.
- Voor premieregelingen en verzekerde middelloonregelingen die reeds voor 1 januari 2022 bestaan en die zijn gebaseerd op een 'progressieve' premiestaffel komt een overgangsregeling. Mogelijk wordt deze datum 1 januari 2023. Onder voorwaarden kunnen premieregelingen met een progressieve staffel ook na 2027 worden voortgezet voor bestaande werknemers.

De meeste van de punten uit het wetsvoorstel betreft actieve deelnemers. Het fonds kent alleen maar slapers en gepensioneerden. Het fonds is aanvang 2021 gestart met een inventarisatie op de toekomstontwikkelingen, waarbij de voorgenomen wetswijzigingen mee genomen worden in de beoordeling van de verschillende opties. Echter is het fonds in maart 2021 geïnformeerd door RiskCo dat zij het contract met het SPAN per december 2022 willen beëindigen. Dit heeft het e.e.a. in een ander perspectief gezet, waarbij het fonds nu versneld de toekomst van het fonds dient zeker te stellen.

Hiernaast heeft de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid op 2 februari 2021 de Tweede Kamer geïnformeerd over de analyse rond de tijdelijke oversterfte als gevolg van de huidige pandemie. De eventuele effecten van de pandemie voor de lange termijn trend in de levensverwachting zijn vermoedelijk beperkt van omvang. De minister ziet op dit moment geen reden tot aanpassen van het beleid rond de koppeling van de AOW-leeftijd aan de levensverwachting. Pensioenfondsen zullen op het moment dat het Actuariële Genootschap de CBS cijfers verwerkt in de nieuwe prognosetafels de eventuele effecten voor de te hanteren parameters zien.

Met de invoering van de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) moeten pensioenfondsen beschrijven hoe zij betrokkenheid bij beursvennootschappen, waarin wordt belegd, in hun beleggingsstrategie integreren en dat zij die informatie openbaar maken. Pensioenfondsen dienen jaarlijks openbaar te maken hoe hun beleid rond aandeelhoudersbetrokkenheid is uitgevoerd, waaronder een algemene omschrijving van het

stembeleid en een toelichting op de belangrijkste stemmingen. Verder moeten pensioenfondsen openbaar maken op welke wijze de aandelenbeleggingen passen bij de (lange termijn) verplichtingen en hoe deze bijdragen aan de middellange- en lange termijn prestatie van de portefeuille, en deze jaarlijks actualiseren ingeval van materiële wijzigingen. Het SFDR beleid is op de website van het fonds gepubliceerd. Het fonds voert bij haar beleggingen een passief ESG beleid. Dat wil zeggen dat bij nieuwe investeringen en/of herbeleggingen, bij gelijk risicoprofiel en bij gelijke rendementsverwachting, een ESG fonds de voorkeur krijgt. Om voor de langere termijn meer inzicht in risico en rendement te verkrijgen wordt in de maandelijkse vergelijking van de SPAN beleggingsfondsen met peer beleggingsfondsen ook de ESG rating van de beleggingsfondsen bijgehouden. Het SPAN kijkt niet naar specifieke duurzaamheidsrisico's bij de inrichting van haar beleggingsbeleid. Uit een deelnemers enquête uit 2017 bleek dat de meeste deelnemers ESG-beleggen toejuichen, echter niet als dit ten koste gaat van het rendement en het daarmee te verwachten pensioen. Vooralsnog zijn de uitkomsten van het deelnemersonderzoek geen aanleiding geweest om de risicohouding of het beleggingsbeleid te wijzigen.

5. Bestuursaangelegenheden

Samenstelling bestuur

In verband met de Wet Versterking Bestuur Pensioenfonds (zie ook de paragraaf over Pension Fund Governance) is een van de bestuurszetels toegewezen aan de gepensioneerden.

Deskundigheidsplan en opleiding

Het geschiktheidsplan is in 2020 geëvalueerd en herzien. Het fonds heeft de “Handreiking geschikt pensioenfondsbestuur” van de Pensioenfederatie als uitgangspunt gekozen voor het opstellen van het geschiktheidsplan. Op basis van de in de voorgaande “Aanbevelingen deskundig en competent pensioenfondsbestuur” opgenomen “Kenmerken van het standaard pensioenfonds” heeft het bestuur geconcludeerd dat het een minder complex pensioenfonds is dan het standaard pensioenfonds. De kenmerken van het fonds zijn op grond hiervan vastgelegd in het profiel van het fonds. Hiervan is vervolgens het algemeen profiel van het bestuur afgeleid en nader uitgewerkt in het profiel van de individuele bestuursleden. Het geschiktheidsplan sluit hierbij aan.

De volgende opleidingen zijn in 2020 gevolgd: pensioenbeleid en besturen van een organisatie, Vermogensbeheer (Verdiepingsniveau Beleggingskennis), uitbesteding. In 2021 zal weer een vervolg gegeven worden aan de opleidingsvraag.

Sleutelfuncties bij pensioenfonds

In verband met de implementatie van de IORP II richtlijn moet een pensioenfonds over de volgende drie sleutelfuncties beschikken:

- De risicomanagementfunctie;
- De actuariële functie;
- De interne audit functie.

De sleutelfuncties zijn als volgt belegd:

- Actuaireel: bij de certificerend actuaaris;
- Risicomanagement: bij het bestuurslid met risicobeheer in portefeuille;
- Interne audit: bij externe audit manager

Bestuursleden die een sleutelfunctie bekleden, hebben de relevante opleidingen gevolgd. Het bestuur heeft nog terugkoppeling ontvangen van DNB naar aanleiding van de interviews voor de risicomanagementfunctie en de interne audit functie. Hierbij is de sleutelfunctie van risicomanager goedgekeurd. De sleutelfunctie houder van de interne audit heeft echter geen goedkeuring ontvangen. Na overleg en met goedkeuring van de DNB is deze functie extern belegd.

De werkzaamheden verbonden aan de risicomanagementfunctie en interne auditfunctie worden vervuld door externe partijen. De sleutelfunctiehouder rapporteert aan het volledige bestuur. Indien nodig rapporteert de sleutelfunctiehouder aan de visitatiecommissie en/of aan DNB.

De werkzaamheden verbonden aan de risicomanagementfunctie worden uitgevoerd door Sprenkels & Verschuren B.V. De werkzaamheden verbonden aan de interne auditfunctie en die van de sleutelfunctie houder Interne audit worden uitgevoerd door In Audit B.V. Voor de laatste waren aanvullende vereisten nodig voor de DNB, waaraan het fonds heeft kunnen voldoen, en dus de goedkeuring kreeg van de DNB.

Gedragscode

Het bestuur heeft in 2016 haar gedragscode geactualiseerd. Daarnaast is een incidentenregeling en een klokkenluidersregeling opgesteld. De gedragscode wordt jaarlijks ondertekend door het bestuur, het verantwoordingsorgaan, de beleggingsadviescommissie en het bestuursbureau. Doel van deze gedragscode is het waarborgen en handhaven van het vertrouwen in SPAN door belanghebbenden, evenals het voorkomen van integriteitsrisico's. De gedragscode kent daartoe algemene gedragsregels voor verbonden personen en aanvullende gedragsregels voor insiders.

Deze gedragscode is gebaseerd op de Model Gedragscode 2015 van de Pensioenfederatie. Het bestuur heeft geen incidenten geconstateerd met betrekking tot het niet naleven van de gedragscode in 2020. Dit is door de Compliance Officer bevestigd in haar jaarlijkse rapport.

Financieel crisisplan

Eind 2019 is het financieel crisisplan (onderdeel van de ABTN) geëvalueerd en geactualiseerd. Het bestuur onderscheidt verschillende fases in een crisissituatie.

De eerste fase vangt aan wanneer de beleidsdekkingsgraad daalt tot onder het niveau van het vereist eigen vermogen. In deze fase zullen de sturingsmaatregelen zoals beschreven in de ABTN op de gebruikelijke manier worden uitgevoerd. Deze situatie wordt niet verder uitgewerkt in dit financieel crisisplan.

De tweede fase vangt aan wanneer de beleidsdekkingsgraad daalt tot onder het niveau van het minimaal vereist eigen vermogen. De te nemen maatregelen zijn afhankelijk van de economische verwachtingen voor

de korte en lange termijn. Er worden geen toeslagen verleend. Als deze situatie vijfmaal wordt vastgesteld en de actuele dekkinggraad ook nog onder het vereiste minimale vermogen ligt, zal worden gekort. Mocht er gedurende deze periode van vijf jaar geen uitzicht op verbetering zijn, dan kan het bestuur besluiten om eerder te korten.

De derde fase vangt aan wanneer de actuele dekkinggraad daalt onder het niveau van de kritische dekkinggraad, onder de 100%, zoals beschreven in de ABTN.

De maatregelen die het fonds ter beschikking staan zijn het toeslagenbeleid, het kortingsbeleid en beleggingsbeleid. In de ABTN worden verder de mate van inzetbaarheid, de effecten daarvan en communicatie toegelicht.

Geschillencommissie

Indien een geschil ontstaat tussen het pensioenfonds en een belanghebbende bij het pensioenfonds, zoals vermeld in artikel 21 van de statuten, dient de belanghebbende zich te wenden tot het bestuur van het pensioenfonds. Indien het bestuur en de belanghebbende niet tot een oplossing van het geschil komen, geldt de SPAN klachten- en geschillenprocedure zoals die is vastgesteld op 15 juli 2015.

Er zijn in het afgelopen jaar geen geschillen en/of klachten binnengekomen bij het bestuur.

Toezichthouder

Het afgelopen jaar zijn er aan het pensioenfonds geen dwangsommen of boetes opgelegd. Er zijn door DNB geen aanwijzingen aan het fonds gegeven, noch is een bewindvoerder aangesteld of is bevoegdheidsuitoefening van organen van het fonds gebonden aan toestemming van de toezichthouder.

Het herstelplan is door DNB formeel goedgekeurd op 4 juni 2020. SPAN heeft ook een haalbaarheidstoets ingediend.

DNB heeft op 16 maart 2020 aangegeven geen aanleiding te zien tot hertoetsing van B. Bongenaar als bestuurslid en is dus herbenoemd voor een periode van vier jaar.

Eind december 2019 heeft SPAN de DNB toezichtskalender 2020 ontvangen. Tevens heeft het fonds eind december 2019 een vooraankondiging on-site onderzoek robuuste pensioenadministratie van de DNB ontvangen. Het betreft een onderzoek naar het transitieproces van de pensioenadministratie. Hiervan is in maart 2020 het definitieve rapport opgeleverd door de DNB.

De bevindingen waren:

- Inrichten van proces met betrekking tot aantoonbare bestuurlijke oordeelvorming over risico's en toereikendheid beheersmaatregelen in relatie tot veranderingen bedrijfsvoering InAdmin RiskCo.
  - De nieuwe risico-rapportages van RiskCo die na de on-site zijn gedeeld geven een beter inzicht in de risico maatregelen binnen RiskCo. Deze zijn vooralsnog afdoende om een inzicht te krijgen in de operationele risico's alsmede risico's m.b.t. de veranderende processen binnen RiskCo.
- Informatievoorziening rondom en betrokkenheid SPAN bij besluitvorming over migratie zeker stellen.
  - Eerdere migratietraject afgerond, voor evt. toekomstige migratietrajecten (RAP) per fase informatie delen door middel van rapportages en overleg.
- Zeker stellen dat pensioenuitvoering van de DC-regeling voldoende beheerst plaatsvindt.
  - Inrichten interne controle m.b.t. DC-administratie zolang deze niet geautomatiseerd is. Gestart met procesbeschrijving, de uitvoering daarvan moet SPAN blijven monitoren t.b.v. eigen en onafhankelijke oordeelsvorming door SPAN als opdrachtgever.
- Vastleggen van afspraken door uitvoerder in het kader van migratie onvoldoende.
  - Bij een volgende migratie vooraf duidelijk afspraken vastleggen.
- Uitwerking van technische migratie door uitvoerder onvoldoende.
  - Bij een volgende migratie vooraf duidelijk technische migratie vastleggen met voldoende diepgang en scope.

In september 2020 heeft het fonds een brief van RiskCo ontvangen met betrekking tot een on-site onderzoek Informatie Beveiliging bij RiskCo. Op basis van dit onderzoek heeft RiskCo een self assessment uitgevoerd en daarover gerapporteerd. In 2021 zal RiskCo op verzoek van de DNB een plan van aanpak opstellen met betrekking tot de bevindingen. DNB verwacht dat RiskCo over de voortgang zal rapporteren aan de betrokken fondsen. Het fonds zal de rapportages volgen maar heeft inmiddels zelf een vragenlijst opgesteld ten aanzien van IT en Cybersecurity, welke in 2021 in eerste instantie voorgelegd zal worden aan RiskCo.

SPAN heeft dit jaar ook gegevens geleverd aan de AFM in het kader rapportage inzicht Tweedepijlerpensioenmarkt.

Kwetsbaarheidsanalyse

In 2017 heeft SPAN haar kwetsbaarheidsanalyse geëvalueerd. De volgende aandachtsgebieden zijn hierbij benoemd.

De regeling is gesloten

Er is een doorlopende uitvoeringsovereenkomst met de werkgever. Overleg heeft geen aanleiding gegeven om te veronderstellen dat de werkgever de uitvoeringsovereenkomst wil opzeggen, tevens zal dit ook alleen in overleg kunnen. De werkgever verplicht zich om jaarlijks de kosten van het fonds te voldoen en heeft daarnaast een bijstortingsverplichting als de dekkingsgraad lager is dan 100%. In de ABTN is vastgelegd dat als de situatie zich voordoet dat de werkgever de kosten niet meer betaalt, het bestuur het bestaansrecht van het fonds heroverweegt.

Het fonds heeft met ingang van ultimo 2014 een extra kostenvoorziening opgenomen gebaseerd op de toekomstige cashflows gedurende een periode van 3 jaar, inclusief de kosten van liquidatie.

Financiële situatie/ beleggingsbeleid

In mei 2020 heeft een herziening plaatsgevonden ten aanzien van de haalbaarheidstoets. Deze laat zien dat de uitkomsten in tegenstelling tot vorig jaar, de mediaan van het pensioenresultaat buiten de vastgestelde grens valt. De relatieve afwijking valt wel binnen de grens.

- Mediaan pensioenresultaat 94,8% (Min. 95%)
- 5e percentiel pensioenresultaat 74,5% (2019 73,0%)
- Relatieve afwijking = 21,4% (Max. 25%) (2019 24,4%)

De daling ten opzichte van voorgaand jaar komt doordat er geen nieuwe pensioenopbouw in het fonds plaatsvindt en er geen premies worden ontvangen, terwijl deelnemers wel ouder worden. Daarnaast is de achterstand van de toeslagverlening over het verleden iets toegenomen. Het wordt steeds moeilijker om deze achterstand in te kunnen halen gezien de huidige lage dekkingsgraad. De lagere dekkingsgraad op zichzelf is het derde punt: beleidsdekkingsgraad is gezakt van 104,3% in 2019 naar 97,7% in 2020.

De verwachting is dat deze neerwaartse trend nog wel enige tijd doorzet. Het is niet te verwachten dat de inhaalindexatie voorlopig kan plaatsvinden en het deelnemersbestand van het fonds veroudert jaarlijks verder. Wel is de inflatie laag zodat de totale inhaalindexatie over een periode van 10 jaar naar verwachting afneemt. De dekkingsgraad blijft een onzekerheid zodat het nog te vroeg is om op dit moment maatregelen te moeten nemen.

De sponsor, het verantwoordingsorgaan en de ondernemingsraad waren geïnformeerd over de ontstane situatie. Gezien de marginale afwijking naar beneden en de uit te voeren ALM studie, was het besluit van het bestuur, conform het advies van de adviserend actuaire, om geen maatregelen op korte termijn te nemen.

Draagvlak en governance

Het beëindigen van de opbouw betekent niet dat het fonds geen aandacht meer vergt. De meeste werkzaamheden (en bijbehorende kosten) lopen gewoon door. Omdat er geen opbouw meer plaatsvindt, zal de rechtenadministratie minder tijd vergen. De overige zaken op de bestuursagenda blijven echter even relevant en de eisen vanuit het (intern) toezicht zullen eerder toe- dan afnemen. Dit is in contrast met de aandacht die de werkgever en werknemers zullen hebben voor een gesloten fonds. Naarmate de opbouw in de nieuwe regeling aan gewicht wint, zal de focus meer op deze regeling komen te liggen, en wordt het naar verwachting moeilijker om personen te vinden die geschikt zijn voor een functie in het bestuur of het verantwoordingsorgaan.

Naast het bestuur hebben het verantwoordingsorgaan en de beleggingsadviescommissie een volledige bezetting. Voor bestuursleden geldt echter dat er voldoende geschiktheid aanwezig moet zijn voorafgaand aan toetreding tot het bestuur. Dit is altijd nog mogelijk gebleken door middel van een opleidings- en inwerktraject. Mocht dat niet het geval zijn, dan kan gekozen worden voor een extern bestuurslid. Dit leidt echter tot verhoging van de kosten en verdere vermindering van de betrokkenheid van de werkgever bij het fonds. De bezetting blijft echter een punt van aandacht, en is daarom ook opgenomen als onderdeel van de strategische risico's.

Beleidsplan 2017 -2020

Minimaal tweemaal per jaar worden de toekomstmogelijkheden actief tegen het licht gehouden. Gezien echter de ontwikkelingen afgelopen jaar bij de pensioenuitvoerder en dat uiteindelijk de uitvoerder is overgenomen, heeft het fonds meer tijd om de best passende toekomstopties te onderzoeken. Aanvang 2021 is hier een vervolg op gegeven door een gezamenlijke informatiesessie voor het bestuur en het verantwoordingsorgaan door Edmond Halley. Hieruit zijn de volgende alternatieven naar voren gekomen: overdracht naar een bedrijfstakpensioenfonds; overdracht aan een standaard kring binnen bestaand algemeen pensioenfonds, overdracht aan een maatwerkkring binnen bestaand algemeen pensioenfonds, overdracht aan een verzekeraar, overdracht aan een premie pensioeninstelling (PPI).

Doordat het fonds echter in maart 2021 is geïnformeerd door RiskCo dat zij het contract per december 2022 willen beëindigen, is het fonds versneld gestart met de vervolgstappen om haar toekomst zeker te stellen. De

diverse betrokken partijen worden hierover geïnformeerd en betrokken bij de te maken keuzes. De DNB is op de hoogte gesteld van deze nieuwe ontwikkelingen, en zal over de voortgang geïnformeerd worden.

Uitbesteding

In mei 2020 werd het fonds geïnformeerd door RiskCo, de pensioenadministrateur, dat zij voor financiële problemen stonden die mede verband hielden met een aandeelhouderswijziging en investeringen in het automatiseringssysteem RAP. Deze onverwachte berichtgeving zou mogelijke grote consequenties kunnen hebben voor de uitvoering van de administratie voor het fonds op korte termijn, indien de voortzetting niet door RiskCo gedaan zou kunnen worden. Met de bij RiskCo aangesloten pensioenfondsen was daarom een stuurgroep opgericht met ondersteuning Willis Towers Watson (WTW), om gezamenlijk op te trekken mede gegeven de vereisten die gesteld werden door DNB.

Door WTW was een analyse gemaakt met de diverse scenario's die zouden kunnen spelen. Een voorstel voor de korte termijn was opgemaakt, waarbij de kosten van ondersteuning gezamenlijk gedeeld worden door de leden van de stuurgroep. Het bestuur heeft hiermee ingestemd, naast een tariefsverhoging doorgevoerd door RiskCo om korte termijn financiële problemen het hoofd te kunnen bieden.

Uiteindelijk heeft het fonds op 7 augustus 2020 de bevestiging ontvangen dat InAdmin RiskCo overgenomen was door PGB en Achmea. De aandelen van InAdmin RiskCo Group B.V. zijn overgenomen door InAdmin RiskCo Holding B.V. PGB en Achmea zijn ieder voor 50% eigenaar. De overname is door de ACM goedgekeurd.

De overname heeft voor het fonds voorlopig de korte termijn problemen opgelost. Dit laat onverlet dat duidelijk is geworden hoe groot de afhankelijkheid van het fonds is met betrekking tot de opgezette structuur. Het fonds heeft aanvang 2021 stappen genomen om de toekomstopties verder te concretiseren, ook met het oog op de mogelijke consequenties van het komende pensioenakkoord. Zoals eerder aangegeven in onder andere het bestuursverslag, heeft RiskCo besloten het contract niet te verlengen per december 2022. De toekomst zal dus prioriteit krijgen op de agenda van het fonds.

De beleggingen voor risico van de deelnemers zijn ondergebracht in beleggingsfondsen bij BNP Paribas Investment Partners. Voor deze beleggingen zijn profielen vastgesteld. De beleggingen van individuele deelnemers volgen deze profielen. Er is geen mogelijkheid om voor individuele fondsen te kiezen.

Het uitbestede vermogen bij BNP Paribas Investment Partners wordt maandelijks gevolgd door het bestuur en de beleggingsadviescommissie. Hierbij worden de prestaties van BNP Paribas Investment Partners afgezet tegen benchmarks en vergelijkbare fondsen. Tevens worden er regelmatig andere marktpartijen uitgenodigd om het bestuur en beleggingsadviescommissie meer inzicht te geven in alternatieven en als referentiepunt voor de prestaties van BNP Paribas Investment Partners. Elk kwartaal is er overleg met BNP Paribas over de behaalde resultaten, de vooruitzichten en specifieke vragen.

Het fonds wordt ondersteund door middel van een Bestuursbureau. In een overeenkomst met Edmond Halley BV zijn naast de algemene van belang zijnde contractuele afspraken, de aard, inrichting en omvang van de werkzaamheden van het Bestuursbureau overeengekomen.

Communicatie

In maart 2019 is een geactualiseerd communicatiebeleid vastgesteld op basis van de bepalingen in de Wet Pensioencommunicatie. Het fonds heeft een website waar informatie gevonden kan worden met betrekking tot de stand van zaken, statuten en reglementen, financiële informatie, brochures, formulieren, het persoonlijk pensioenkapitaal (PPK), specifieke gebeurtenissen en een archief. Aan deze website is Pensioen 1-2-3 toegevoegd.

In 2020 zijn nieuwsbrieven gestuurd in de maanden februari en september. Daarin is onder andere aandacht besteed aan de financiële situatie van het fonds, het indexatiebesluit, brochure pensionering, het Uniform Pensioenoverzicht, het jaarverslag, de Ultimate Forward Rate, het Pensioenakkoord, Pensioenadministratie en het Verantwoordingsorgaan.

Met de verwijzingen naar de website, informeert het fonds de deelnemers waar aanvullende informatie terug te vinden is. Op de website is onder andere terug te vinden een uitleg over de mogelijke ontwikkeling van het pensioen in verschillende economische omstandigheden, de zogenaamde URM, naast het communicatiebeleid. Er zijn verder geen aanvullende onderzoeken geweest onder haar deelnemers in 2020.

Haalbaarheidstoets

Het bestuur heeft de volgende ondergrenzen vastgesteld voor het pensioenresultaat:

Ondergrens verwacht pensioenresultaat bij feitelijke financiële situatie	95%
Maximale afwijking bij feitelijke situatie in slechtweerscenario	25%

De in 2020 uitgevoerde haalbaarheidstoets voldeed aan deze ondergrenzen op 0,2% na. Dat is een indicatie dat het beleid aansluit bij de gekozen ambitie. Onder het kopje Financiële situatie/ beleggingsbeleid is een verdere toelichting gegeven met betrekking tot de haalbaarheidstoets.

6. Pensioenparagraaf

Binnen het pensioenfonds bestaan de volgende regelingen:

1. Het AT&T Pensioenreglement. Dit reglement is per 31-12-2013 beëindigd. Hierin bevinden zich alleen gepensioneerden en slapers.
2. Het Pensioenreglement (oud). Dit reglement is per 31-12-2005 beëindigd. Hierin bevinden zich alleen gepensioneerden en slapers.
3. Het Flex Pensioenreglement. Dit reglement is per 31-12-2005 beëindigd. Hierin bevinden zich alleen gepensioneerden en slapers.

Het AT&T Pensioenreglement

Met ingang van 1 januari 2014 is er voor alle werknemers van AT&T een andere pensioenovereenkomst van toepassing die niet door het pensioenfonds wordt uitgevoerd. De opbouw in het pensioenfonds is voor werknemers van AT&T met ingang van deze datum beëindigd.

Algemene ontwikkelingen in de pensioensector in 2020

Financiële positie fondsen

Bij een dekkingsgraad van 90% gelden soepeler regels

Voor het tweede jaar op rij gelden soepeler regels rond korten. Er is namelijk opnieuw sprake van een uitzonderlijke economische situatie. Minister Koolmees van Sociale Zaken en Werkgelegenheid wil voorkomen dat fondsen daardoor forse kortingen moeten doorvoeren. De minister introduceerde in 2019 de vrijstellingsregeling voor 2020. Deze vrijstellingsregeling geldt ongewijzigd ook voor 2021.

Er zijn twee situaties waarin een pensioenfonds moet korten. Ten eerste wanneer een pensioenfonds een reservetekort heeft. Dat wil zeggen een dekkingsgraad lager dan het vereist eigen vermogen. Een fonds moet dan met een herstelplan aantonen dat het voldoende herstelvermogen heeft om in maximaal 10 jaar uit het reservetekort te komen. Lukt dit niet, dan moet het fonds korten. Het fonds heeft een herstelplan ingediend waaruit blijkt dat het aan de 10 jaars termijn kan voldoen.

De tweede situatie is wanneer een pensioenfonds gedurende 5 jaar een dekkingstekort heeft. Dat wil zeggen een dekkingsgraad lager dan ongeveer 104%. Het fonds moet dan onder normale omstandigheden een onvoorwaardelijke korting doorvoeren. Maar door de vrijstellingsregeling hoeven fondsen nu niet onmiddellijk en onvoorwaardelijk te korten om te herstellen naar 104%. Ook niet wanneer zij gedurende 6 jaar een dekkingstekort hebben. Minister Koolmees rekte ook de hersteltermijn in de herstelplannen op van 10 naar 12 jaar. Voorwaarde is wel dat de dekkingsgraad aan het einde van 2020 minimaal 90% is. Fondsen kunnen ook per einde 2020 onvoorwaardelijk korten om op een dekkingsgraad van 90% te komen. Het fonds bevindt zich vooralsnog niet in deze situatie.

Nieuwe parameters zijn strenger.

Er is een nieuwe UFR. Dat is een rente voor looptijden vanaf 30 jaar. Eerder ging het om looptijden vanaf 20 jaar. Toezichthouder De Nederlandsche Bank heeft besloten om de nieuwe UFR vanaf 1 januari 2021 in vier gelijke jaarlijkse stappen in te voeren. Dit betekent een eerste verlaging van de rentecurve in 2021. Effecten zijn een stijging van de technische voorziening en van kritische dekkingsgraden. De kritische dekkingsgraad is het punt waar vandaan het fonds niet meer binnen de gestelde termijn kan herstellen zonder te moeten korten.

Akkoord over een nieuw pensioenstelsel uitgewerkt

Sociale partners en het kabinet sloten in 2019 een akkoord over een nieuw pensioenstelsel. In juni 2020 stuurde minister Koolmees een hoofdlijnennotitie aan de Tweede Kamer met de uitwerking van het akkoord. De volgende stap kwam op 16 december met een consultatie over het wetsvoorstel Wet toekomst pensioenen. De planning is dat het parlement in 2021 het wettelijk kader voor het nieuwe stelsel maakt. De wet kan dan op 1 januari 2023 in werking treden. Daarna volgt een transitie naar een nieuw stelsel.

De regels voor pensioencontracten

De regels voor het 'nieuwe pensioencontract' staan in het wetsvoorstel. Voor de verbeterde premieregeling komen enkele nieuwe regels vanuit het pensioenakkoord. Zo kan de uitkering automatisch variabel worden als de deelnemer niet binnen een bepaalde termijn kiest tussen een vaste of een variabele uitkering. En als bij de variabele uitkering het beleggingsrisico collectief wordt gedeeld, mogen er op voorhand geen herverdelingseffecten zijn tussen leeftijdsgroepen.

Over naar een beleggingsbeleid op basis van life cycle beleggen

Het kabinet wil dat in alle contracten beleggingsrisico's worden genomen op basis van een life cycle patroon. Daarbij hoort een risicohouding per leeftijdsgroep.

Uniforme premie

Er komt een leeftijdsonafhankelijke premie. Alle pensioenregelingen moeten daarop worden aangepast. Er komt één fiscaal kader voor alle pensioencontracten; de focus ligt daarbij op de premie. Dat wordt een uniforme leeftijdsonafhankelijke premiegrens voor iedereen.

Het FTK niet helemaal weg

Uitkeringsovereenkomsten die niet worden ingevaren blijven onder het financieel toetsingskader inzake pensioenfonds (het FTK) vallen. Het FTK geldt ook voor vaste uitkeringen bij de verbeterde premieregeling.

Lagere regelgeving nog onbekend maar van grote invloed

De hoofdlijnen van het pensioenakkoord zijn verder uitgewerkt in de concept wet- en regelgeving. In het wetsvoorstel staat maar liefst 15 keer dat in lagere regelgeving nadere regels worden gesteld of kunnen worden gesteld. Het ministerie van SZW werkt die lagere regelgeving in 2021 uit.

Er komt een bedrag ineens op pensioendatum.

Vanaf 2023 krijgt elke deelnemer de keuze om op de pensioeningangsdatum maximaal 10% van de waarde van het ouderdomspensioen op te nemen als een bedrag ineens. Het resterende, levenslange pensioen moet boven de afkoopgrens liggen.

Oriënteren en kennis op doen in 2020 en 2021

De transitie naar een nieuw pensioenstelsel is een mega operatie. In 2020 en 2021 hebben pensioenfonds en sociale partners tijd om kennis op te doen en te delen. En om na te denken over de opzet van het proces. Het parlement behandelt het Wetsvoorstel vernieuwing pensioenstelsel in 2021. De wet treedt naar verwachting op 1 januari 2023 in werking. En dan is er tot 1 januari 2027 om over te stappen. In de tussenliggende periode moeten sociale partners het eens worden. Het fonds moet de opdracht aanvaarden. De toezichthouder moet ernaar kijken. Er moeten transitieplannen, implementatieplannen en communicatieplannen gemaakt worden. En alles moet tijdig geïmplementeerd worden.

Omdat het fonds een slapend fonds is, en de richtlijnen met betrekking hiertoe nog niet duidelijk zijn, zullen de ontwikkelingen en regelgeving nauwgezet gevolgd worden.

Andere vernieuwing

Eigen pensioenrecht na scheiding

Bij scheiding wordt het pensioen verdeeld. De nieuwe standaard wordt dat de ex-partner een eigen pensioenrecht krijgt. Dat heet conversie. Conversie komt nu nog weinig voor. De nieuwe regels betekenen dus veel voor de administratieve uitvoering van pensioenregelingen. De bedoeling is dat het vanaf 1 januari 2022 gaat gelden, maar het is niet zeker dat het deze datum blijft.

Governance

UBO-register van start

De overheid wil witwassen en financieren van terrorisme tegen gaan. Daarom kwam er een centraal register waarin mensen met zeggenschap bij vennootschappen worden ingeschreven. Het UBO-register is op 27 september 2020 van start gegaan. Bestaande pensioenfonds kregen 18 maanden de tijd. Pensioenfonds moeten dus uiterlijk 27 maart 2022 de gevraagde informatie over hun bestuurders in het UBO-register hebben opgenomen, waaraan het fonds zal gaan voldoen.

Code Pensioenfonds

De Monitoringscommissie Code Pensioenfonds kijkt jaarlijks naar de naleving van de Code Pensioenfonds, welke verplicht zijn om deze normen toe te passen. Tenzij ze onderbouwd kunnen uitleggen een norm niet toe te passen ('pas toe of leg uit'). De code is ingedeeld langs 8 thema's: Vertrouwen waarmaken, Verantwoordelijkheid nemen, Integer handelen, Kwaliteit nastreven, Zorgvuldig benoemen, Gepast belonen, Toezicht houden & inspraak waarborgen en Transparantie bevorderen. Van de 65 gestelde normen wordt strikt genomen bij 3 deze niet gehaald. Deze worden in de Pension fund Governance paragraaf toegelicht.

Toezichthouders

De Nederlandsche Bank (DNB), de Autoriteit Financiële Markten (AFM) en de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) houden toezicht op pensioenfonds. DNB beoordeelt de financiële aspecten. De AFM ziet toe op gedrag en communicatie. De AP ziet toe op de gegevensbescherming.

DNB: In 2020

In 2020 hield DNB bij grote fonds toezicht op sleutelfuncties. Kleinere fonds legden de invulling van sleutelfuncties voor aan DNB ter goedkeuring. In 2020 hield DNB toezicht op digitalisering en datakwaliteit.

Europa

Veilige grensoverschrijdende elektronische identificatie en authenticatie

De eIDAS-verordening moet zorgen voor veilige elektronische identificatie en authenticatie voor de toegang tot grensoverschrijdende onlinediensten. eIDAS staat voor electronic IDentities And Trust Services. eIDAS heeft effect via de Wet digitale overheid (WDO). Pensioenfonds zijn namelijk aangewezen als organisatie waarvoor de WDO geldt.

De WDO introduceert een acceptatieplicht voor pensioenfonds van

1. door de overheid toegelaten Nederlandse eID-middelen, voor elektronische diensten waarvoor veilige toegang in de rede ligt. Het gaat hier om persoonlijke gegevens op het besloten deel van de website van het pensioenfonds of de mijnomgeving; en
2. erkende eID-middelen uit andere lidstaten.

Het zou ingaan op 1 januari 2021 maar dat is verschoven.

Mutatieoverzicht deelnemers

Per ultimo 2020 bedroeg het aantal deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden 500 (zie tabel 1)

Tabel 1 – Bestand Stichting Pensioenfonds AT&T Nederland (aantallen)

Aantallen	Deel - nemers	Gewezen deelnemers	Ingegane pensioenen				TOTAAL 2020	TOTAAL 2019
			Ouderdoms pensioen	Partner pensioen	Wezen pensioen	Arbeids ongeschikten		
Stand per 1 januari	0	411	73	13	4	1	502	504
Mutaties bij	0	0	6	1	0	0	7	12
Mutaties af	0	7	1	1	0	0	9	14
Stand per 31 december	0	404	78	13	4	1	500	502

Tabel 2 – Verdeling rechthebbenden naar geslacht

Aantallen	Deel - nemers	Gewezen deelnemers	Ingegane pensioenen				TOTAAL 2020	TOTAAL 2019
			Ouderdoms pensioen	Partner pensioen	Wezen pensioen	Arbeids ongeschikten		
Mannen	0	323	69	0	4	0	396	398
Vrouwen	0	81	9	13	0	1	104	104
Stand per 31 december	0	404	78	13	4	1	500	502

Tabel 3 – Verdeling rechthebbende naar reglement

Aantallen	Deel - nemers	Gewezen deelnemers	Ingegane pensioenen				TOTAAL 2020	TOTAAL 2019
			Ouderdoms pensioen	Partner pensioen	Wezen pensioen	Arbeids ongeschikten		
Flex+ AT&T	0	368	37	5	3	1	414	415
Pensioenreglement Pensioenreglement (oud)	0	36	41	8	1	0	86	87
Stand per 31 december	0	404	78	13	4	1	500	502

7. Beleggingsparagraaf

Algemeen

Door het fonds is in een apart document een beleggingsstrategie opgesteld waarvan hieronder de hoofdlijnen uiteengezet worden. Hierbij hanteert het fonds de hieronder schematisch weergegeven beleidscyclus. De start van deze cyclus vindt plaats bij het vaststellen van de doelstellingen en uitgangspunten. Vervolgens wordt het strategisch beleggingsplan ingevuld. Dit wordt geïmplementeerd en uitbesteed. Daarnaast worden maatregelen voor risicobeheersing vastgesteld. Vervolgens is er een proces van uitvoering, monitoring en daarna evaluatie en waar nodig bijsturen. De strategie is in 2018 opnieuw beoordeeld en is aanvang 2021 geactualiseerd.

Beleggingsbeleid in het belang van de deelnemers

In de ABTN is de doelstelling van het beleggingsbeleid van SPAN vastgelegd. Tevens zijn er strategische doelstellingen geformuleerd in het belang van de deelnemers:

- Het beleggingsbeleid is primair erop gericht om te kunnen voldoen aan de verplichtingen;
- Daarnaast wordt ernaar gestreefd om op de lange termijn te kunnen voldoen aan de verplichtingen plus volledige toeslagen;
- Het beleggingsbeleid is erop gericht een reservetekort te voorkomen;
- Het beleggingsbeleid is gericht op het reduceren van het risico door het toepassen van een diversificatiestrategie en het (gedeeltelijk) afdekken van het renterisico.

De in 2020 uitgevoerde ALM-studie heeft een bevestiging gegeven van de gehanteerde risicohouding en uitgangspunten.

Waarborging van risico's, kwaliteit en veiligheid

Het bestuur is eindverantwoordelijk voor het gehele beleggingsproces, en neemt beslissingen van beleidsmatige en strategische aard. Bij de beslissingen wordt het bestuur geadviseerd door de beleggingsadviescommissie, de ondersteunende actuaire en de vermogensbeheerder. Onder het strategische beleggingsbeleid wordt verstaan:

- de vaststelling van het doel en de stijl van het beleggingsbeleid;
- de samenstelling van de strategische beleggingsportefeuille en de bijbehorende bandbreedtes;
- de benchmarks en de selectie en aanstelling van de vermogensbeheerder(s).

Maandelijks wordt door de beleggingsadviescommissie een risicoanalyse gedaan welke met het bestuur wordt besproken.

Hiernaast belegt het fonds in diverse beleggingsfondsen, wordt het beleggingsmandaat minimaal een keer per jaar beoordeeld, en evalueert het bestuur jaarlijks de kwaliteit van de uitvoering en de gemaakte kosten.

Uitvoering renterisico

Het beleid van het fonds is om afhankelijk van de rentestand en visie over de te verwachten ontwikkelingen, het risico van een mogelijke verlaging van de rente op te vangen door een deel van de vastrentende waarden te beleggen in LDI-fondsen.

Conform de huidige duration-matching¹ portefeuille wordt tot 25% van het renterisico afgedekt middels beleggingen in LDI² fondsen.

Verhandelbaarheid van beleggingen

Door het pensioenfonds wordt voornamelijk belegd in liquide beleggingsfondsen. Verder wordt het liquiditeitsrisico beheerst door een liquiditeitsplanning te maken en de voor uitkeringen benodigde liquide middelen eenmaal per kwartaal aan de beleggingsportefeuille te onttrekken.

Derivaten voor risico-reducerende doeleinden

De beleggingen van SPAN in derivaten zijn beperkt tot renteswaps³ in de LDI-portefeuille. De beleggingen in renteswaps dragen bij tot een vermindering van het renterisico. Het gebruik van derivaten binnen de fondsen in de rendementsportefeuille wordt buiten beschouwing gelaten.

Diversificatie binnen de beleggingsportefeuille

Het risico- en rendementsprofiel van de totale portefeuille wordt continu afgestemd op de verplichtingen van het fonds, waarbij een ruime mate van diversificatie van de beleggingen wordt aangehouden. Diversificatie van de portefeuille door beleggingen in fondsen en spreiding over meerdere fondsen dempt het marktrisico. Er wordt belegd in verschillende fondsen en regio's.

Marktwaaarding instrumenten

De beleggingen worden gewaardeerd tegen marktwaaarding. Slechts indien de actuele waarde van een belegging niet betrouwbaar kan worden vastgesteld vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs. Participaties in beleggingsinstellingen die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort beleggingen worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen voor dat soort beleggingen. Beleggingen voor risico pensioenfonds en voor risico deelnemers worden op dezelfde wijze gewaardeerd.

Strategisch beleggingsplan

Het bestuur volgt de ontwikkelingen op het gebied van duurzaam beleggen. De keuze van beleggingen zal echter primair voor rendement zijn. Gezien de huidige hoge marktwaaordingen en de lage rente door het beleid van de ECB⁴ wordt er voor een defensieve beleggingsportefeuille gekozen.

Voor het bepalen van het benodigde rendement gaan we uit van de kasstromen van eind 2020, oftewel het actuele vermogen en de verplichtingen per jaar van zowel de gepensioneerden als van de slapers. Uit deze gegevens blijkt dat bij een inflatie van 1,9% het benodigde rendement om aan alle verplichtingen te kunnen voldoen 2,4% is.

Gezien de huidige dekkingsgraad zal het rendement primair worden gebruikt om de buffer te vullen. Uit de ALM-studie van 2020 is gebleken dat met een basisverdeling van 65% vastrentende waarden en 35% aandelen over de lange termijn gezien een gemiddeld rendement van 2,4% haalbaar is.

Er is nog geen duidelijkheid welke richting de renteontwikkeling op gaat. Het beleid van de ECB kan op de langere termijn leiden tot een hogere rente, maar op de kortere termijn zal de rente waarschijnlijk nog laag blijven. Daarom wordt er voor een gedeeltelijke rente afdekking van 25% gekozen. Het afschaffen van de renteafdekking zou tot een ca. 4% stijging van het Vereist Eigen Vermogen leiden. Dit wordt onwenselijk geacht.

Zoals eerder vermeld, belegt het pensioenfonds in beleggingsfondsen. Daar waar de verwachting is dat er door actief te beleggen meer rendement is te behalen zal voor een fonds met een actief beleid worden gekozen. Is de kans op een hoger rendement gering, dan valt de keuze op indexfondsen. Over het algemeen worden verricht over een afgesproken onderliggende waarde (de „notional“). Deze notional zelf wordt niet afgerekend. Bij een standaard renteswap wordt een vaste rente (de swaprente) vastgesteld bij aanvang van de overeenkomst, terwijl de variabele rente periodiek gekoppeld is aan een specifieke marktrente.

Op dit moment zal elke verandering in de beleggingsportefeuille zodanig worden uitgevoerd dat het risico, gemeten in het Vereist Eigen Vermogen, niet stijgt.

ESG

Het fonds voert een passief ESG (Environmental, Social and corporate Governance) beleid. Dat wil zeggen dat bij nieuwe investeringen en/of herbeleggingen, bij gelijk risicoprofiel en bij gelijke rendementsverwachting, een ESG-fonds de voorkeur krijgt.

Op dit moment is de kennis en mankracht niet aanwezig om een actief ESG-beleid te voeren.

¹ Het in overeenstemming brengen van de gewogen gemiddelde looptijd van de vastrentende waarden met de gewogen gemiddelde looptijd van de pensioenverplichtingen.

² Liability Driven Investment

³ Een swap is een overeenkomst tussen twee partijen tot het uitwisselen van betalingen gedurende de looptijd van de swap. Deze betalingen worden verricht over een afgesproken onderliggende waarde (de „notional“). Deze notional zelf wordt niet afgerekend. Bij een standaard renteswap wordt een vaste rente (de swaprente) vastgesteld bij aanvang van de overeenkomst, terwijl de variabele rente periodiek gekoppeld is aan een specifieke marktrente.

⁴ European Central Bank

ESG-fondsen zouden op de lange termijn een gelijk zo niet hoger rendement behalen. Bij sommige fondsen zullen de risico's echter ook fondsen hoger zijn omdat bedrijven in nieuwe onzekere technologieën of producten investeren.

Om voor de langere termijn meer inzicht in risico en rendement te verkrijgen wordt in de maandelijkse vergelijking van de SPAN beleggingsfondsen met peer beleggingsfondsen ook de ESG-rating van de beleggingsfondsen bijgehouden.

Assetmix

Er zijn twee beleggingsportefeuilles met ieder een eigen mandaat:

- Een rendementsportefeuille.
- Een duration-matching portefeuille; hierin is vanaf januari 2008 ongeveer 25% van het renterisico afgedekt middels beleggingen in BNP Paribas LDI Solution compartimenten conform de duration van de verplichtingen.

De huidige strategische mix voor de rendementsportefeuille is 35% zakelijke waarden en 65% vastrentende waarden. De beleggingsportefeuille volgens het mandaat en de mate waarin hier afgeweken mag worden ziet er als volgt uit:

Rendementsportefeuille	Norm gewicht (%)	Limieten (%)		Passief Actief	Benchmark ¹
Aandelen	35	25	50		
Large cap Europe	5	2	8	P	MSCI Europe ex Contrvrsl Weapons NR Euro
Large cap World	5	2	8	P	MSCI World NR USD
Large cap World	5	2	8	A low vol.	MSCI World NR EUR
Small cap Europe	5	2	8	A	MSCI Europe Small Cap NR USD
Equity Pacific	7	4	10	A	MSCI EM Asia NR USD
Emerging Markets equities Global	8	5	11	P	MSCI EM Custom ESG NR USD
Alternatieve beleggingssoorten	10	7	13		
Global convertibles	10	7	13	A	TReuters Global Hedged CB T
Vastrentende waarden	55	40	70		
Government Euro	10	7	13	P	JPM GBI EMU TR EUR
Government USA	10	7	13	P	BBgBarc US Gov Float Adj TR USD
Investment grade Euro	5	2	8	A	BBgBarc Euro Agg Corps TR EUR
Investment grade USA	5	2	8	A	Barclays IntermCorp TR
High yield Euro	5	2	8	A	ICE BofAMLEuranCcy HY Constnd TR HEUR
High yield US	5	2	8	A	ICE BofAML US HY Constnd TR USD

Tactische posities worden alleen binnen de fondsen ingenomen. De hiervoor aangeven bandbreedtes zijn om de normale marktwaardeveranderingen van de fondsen op te vangen. Rebalancing van de rendementsportefeuille richting strategische normweging vindt enkel plaats op maandbasis indien de actuele positie van een beleggingsfonds zich buiten de toegestane bandbreedte bevindt. Eenmaal per jaar worden door het bestuur in overleg met de beleggingsadviescommissie de normwegingen en marges beoordeeld en indien nodig aangepast.

Het doel van de Duration Matching Portefeuille is het renterisico, als gevolg van de bestaande mismatch tussen de rentegevoeligheid van de voorzieningen en de rentegevoeligheid van de beleggingen, te reduceren. De duration-matching portefeuille is als volgt verdeeld.

¹ Een objectieve vergelijkingsmaatstaf voor het beoordelen van de performance (met name bij actief beheer) van een vermogensbeheerder tegenover een brede marktgerelateerde portefeuille.

	Feitelijke allocatie	
	2020	2019
LDI 0 - 10 years	0,6%	0,7%
LDI 10 - 20 years	24,5%	26,0%
LDI 20 - 25 years	35,8%	36,1%
LDI 25 - 35 years	35,3%	33,9%
LDI 35 – 50 years	3,7%	3,3%
Cash	0,1%	0,1%

De mate van rente afdekking per 31 december 2020 (DNB-rentetermijnstructuur) was 28,4% (2019: 27,0%). Dit is binnen de gestelde normen van het fonds.

8. Actuariële paragraaf

In de pensioenreglementen is beschreven dat ieder jaar per 1 januari alle pensioenaanspraken en –rechten van gewezen deelnemers en pensioengerechtigden kunnen worden aangepast en tevens op welke wijze dit geschiedt.

Het bestuur heeft de ambitie om deze pensioenaanspraken en -rechten jaarlijks te indexeren met de stijging van het prijsindexcijfer volgens de afgeleide consumentenprijsindex (CPI) alle huishoudens (2006=100), gepubliceerd door het Centraal Bureau van de Statistiek (CBS), over de periode van 12 maanden gerekend over september tot en met september direct voorafgaande aan de verhogingsdatum.

De indexatie (voor zover nog niet toegekend) is voorwaardelijk en wordt gefinancierd uit de overrendementen. Er wordt geen bestemmingsreserve voor indexatie gevormd. Het bestuur volgt daarbij het beleid dat op basis van de beschikbare reserves een beslissing zal worden genomen of er al dan niet volledig geïndexeerd gaat worden.

Premiebijdragen

Met ingang van 1 januari 2014 bouwen de medewerkers van AT&T geen pensioen meer op volgens het AT&T Pensioenreglement en dus ook niet meer bij het pensioenfonds. Op grond van de Pensioenwet zijn de kosten die behoren tot de kostendekkende premie alleen die kosten die behoren bij een aangroei en die zijn voor het fonds dus gelijk aan nul.

Vergoeding uitvoeringskosten

In de uitvoeringsovereenkomst is een vergoeding van de uitvoeringskosten, met een opslag van 30%, vastgelegd. Bijstorting door of terugbetaling aan de werkgever is hierin ook opgenomen, conform de Nederlandse wetgeving. De werkgever blijft de kosten van het fonds vergoeden.

(alle bedragen x €1.000)

	2020	2019
	€	€
Ontvangen premie voor kosten	468	499

Ontwikkeling van de dekkingsgraad

De actuele dekkingsgraad is in boekjaar 2020 gedaald van 106,4% per eind 2019 naar 102,9% per eind 2020. Dit ondanks de negatieve tendens gedurende het jaar. De beleidsdekkingsgraad, het 12-maands gemiddelde van de actuele dekkingsgraad, is in boekjaar 2020 verder gedaald van 104,3% per eind 2019 naar 97,7% per eind 2020. In de volgende grafiek wordt de ontwikkeling van de actuele dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad over de afgelopen 60 maanden weergegeven.

Solvabiliteit

Wettelijk is het 'vereist eigen vermogen' zodanig vastgesteld dat met de wettelijk vastgestelde zekerheidsmaat van 97,5% wordt voorkomen dat het pensioenfonds binnen één jaar over minder middelen beschikt dan nodig om te kunnen voldoen aan de onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Met andere woorden, de kans dat

het pensioenfonds zich één jaar later in een situatie van onderdekking bevindt, is kleiner dan of gelijk aan 2,5%.

Het vereist eigen vermogen voor het totale pensioenfonds heeft betrekking op de technische voorziening voor risico fonds en de technische voorziening voor risico deelnemers. In onderstaande tabel worden de solvabiliteitsvereisten van het fonds per 31 december 2020 weergegeven.

Solvabiliteitsvereisten

	Als % van de TV
Minimaal vereist eigen vermogen	3,9%
Vereist eigen vermogen (strategisch mix)	20,7%
Vereist eigen vermogen (feitelijke mix)	20,5%

Het minimaal vereist eigen vermogen is vastgesteld conform artikel 11 uit het Besluit Financieel Toetsingskader.

Het vereist eigen vermogen is berekend volgens het standaardmodel. Voor de toetsing van de financiële positie wordt het vereist eigen vermogen ultimo 2020 vastgesteld op basis van de strategische beleggingsmix. Per 31 december 2020 bedraagt de beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds 97,7%. De beleidsdekkingsgraad bevindt zich daarmee onder de minimaal vereiste dekkingsgraad per deze datum. Derhalve verkeert het pensioenfonds per 31 december 2020 in een situatie van dekkingstekort en reservetekort.

Resultaat in boekjaar 2020

In het boekjaar 2020 is een resultaat behaald van -/-5.501. Dit resultaat is voornamelijk ontstaan door de ontwikkeling van het vermogen. In onderstaande tabel wordt een uitsplitsing van het resultaat naar de diverse bronnen gemaakt.

Resultaat naar bron (alle bedragen x €1.000)

	2020	2019
Beleggingen/marktrente	-/- 9.058	2.255
Premies	0	0
Waardeoverdrachten	0	58
Kosten	95	159
Uitkeringen	-/- 21	-/- 28
Kanssystemen: Overlijden	-/- 216	178
Andere oorzaken:		
- Wijziging actuariële grondslagen	3.646	-/- 114
- Mutaties en correcties	53	230
Totaal resultaat	-/-5.501	2.738

Nadere toelichting van het resultaat (alle bedragen x €1.000)

Het beleggingsresultaat wordt bepaald door het behaalde beleggingsrendement te vergelijken met de toevoeging voor interest aan de technische voorziening. Daarnaast wordt eveneens de wijziging van de technische voorziening als gevolg van de wijziging van de rentetermijnstructuur betrokken in het resultaat. Het saldo op de post beleggingen/marktrente is negatief.

- Over het boekjaar 2020 is een positief beleggingsrendement van € 12.150 (excl. kosten vermogensbeheer) behaald voor het fonds. Waarvan voor risico deelnemers deze € 350 waren.
- Wijziging van de TV als gevolg van wijziging rentetermijnstructuur van -/- € 21.162.
- De vermogensbeheerkosten bedragen daarnaast € 221 in 2020.
- Daartegenover staat dat op de technische voorziening een winst van € 525 is behaald.

Tezamen levert dit een negatief resultaat op van € 9.058 voor het totale fonds.

- In de pensioenregelingen van het fonds vindt sinds 2014 geen pensioenopbouw meer plaats. Het resultaat op premie is derhalve nul voor boekjaar 2020.
- Over het boekjaar 2020 is een positief resultaat geboekt op de post kosten. Hoewel er geen pensioenopbouw meer plaatsvindt in het fonds, doet de werkgever wel jaarlijks een dotatie die gelijk is aan de uitvoeringskosten in het boekjaar minus de vrijval van de excasso-opslag uit de technische voorziening als gevolg van uitkeringen, vermeerderd met een opslag van 30%. De ontvangen bijdragen voor kosten, inclusief de opslag van 30%, in combinatie met de vrijval van kosten uit de technische voorziening zijn hoger dan de daadwerkelijk gemaakte kosten. Hierdoor ontstaat er een resultaat op kosten ter grootte van € 95 positief.
- Het resultaat op overlijden is, zeker bij kleine populaties, onderhevig aan schommeling.

- Op langlevens is in boekjaar 2020 een winst gemaakt. Dit houdt in dat de werkelijke sterfte hoger was dan is aangenomen in de overlevingsgrondslagen.
- Op kortleven is een verlies gemaakt in 2020. Dit houdt in dat er meer nabestaandenpensioenen is ingegaan dan was aangenomen in de grondslagen.
- Op 9 september 2020 is de Prognosetafel AG2020 gepubliceerd. Door de wijziging van de actuariële grondslagen zijn de technische voorzieningen met € 3.646 afgenomen.
- De kostenvoorziening is voor 2020 vastgesteld op 2,0% van de technische voorzieningen voor administratie- en excassokosten plus een bedrag van € 1.155 ter grootte van drie jaar uitvoeringskosten.
- Het resultaat op mutaties en correcties ad € 53 positief wordt veroorzaakt door de splitsing van het partnerpensioen in wel en niet uitruikbaar partnerpensioen (€ 45 positief) en overige mutaties en correcties (€ 8 positief).

Per eind 2020 is er één deelnemer in het bestand aanwezig die de pensioendatum reeds heeft bereikt maar nog geen uitkering heeft ontvangen, omdat deze deelnemer onvindbaar is. Indien de betreffende deelnemer zich in de toekomst meldt, dienen naast de toekomstige uitkeringen ook de over het verleden gemiste uitkeringen te worden toegekend.

Het bestuur heeft in 2018 besloten om voor de eerste vijf jaar na de pensioeningangsdatum de gemiste uitkeringen in de voorziening aan te houden. Per eind 2020 is de technische voorziening derhalve verhoogd met de gemiste uitkeringen van de onvindbare deelnemer. De gemiste uitkeringen bedragen in totaal circa € 5,3 en zijn onderdeel van de technische voorziening voor pensioengerechtigden. Indien vijf jaar na de pensioeningangsdatum de deelnemer niet is gevonden, komt de voorziening voor de gemiste uitkeringen te vervallen aan de middelen van het fonds.

9. Rapportage over Pension Fund Governance

Wet Versterking Bestuur Pensioenfondsen

Het fonds heeft gekozen voor een paritair bestuur waarin twee zetels worden bezet door vertegenwoordigers van de werkgever, een zetel door een vertegenwoordiger van de (gewezen) deelnemers en een zetel door een vertegenwoordiger van de pensioengerechtigden.

Het pensioenfonds heeft op de volgende wijze invulling gegeven aan medezeggenschap binnen het pensioenfonds:

- Instelling verantwoordingsorgaan
- Instelling intern toezicht
- Aanstelling compliance officer
- Beleggingsadviescommissie

Verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan is samengesteld uit vertegenwoordigers van de (gewezen) deelnemers, gepensioneerden en de werkgever. Het verantwoordingsorgaan vergadert eenmaal per kwartaal samen met het bestuur. Bij belangrijke wijzigingen, zoals omschreven in de ABTN en het reglement van het verantwoordingsorgaan, vraagt het bestuur advies aan het verantwoordingsorgaan.

Op 31-12-2020 is het verantwoordingsorgaan als volgt samengesteld:

Naam	Functie
J. Alonso Mosquera	Voorzitter benoemd namens de (gewezen) deelnemers
M. Kemper	Secretaris benoemd namens de (gewezen) deelnemers
H. Lammers	Benoemd namens de (gewezen) deelnemers
F. Vennik	Benoemd namens de gepensioneerden
E. Lohr	Benoemd namens de werkgever

In eerste kwartaal 2021 is E. Lohr naar een andere werkgever gegaan, maar blijft wel zitting houden in het VO.

In 2017 is de frequentie van het overleg met het bestuur aangepast naar eenmaal per kwartaal. Deze frequentie past beter bij de gesloten status van het fonds. Als ontwikkelingen daar aanleiding toe geven, kan extra overleg gepland worden.

Het bestuur stelt het verantwoordingsorgaan in de gelegenheid advies uit te brengen over elk voorgenomen besluit tot:

- Het nemen van maatregelen van algemene strekking;
- Wijziging van de statuten en reglementen van het pensioenfonds;
- Vaststelling van het jaarverslag, de jaarrekening, de actuariële en bedrijfstechnische nota;
- Vaststelling herstelplan;
- Vermindering van de verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten indien daaraan toepassing wordt gegeven;
- Het vaststellen en wijzigen van het toeslagbeleid/indexatiebeleid;
- Gehele of gedeeltelijke overdracht van de verplichtingen van het pensioenfonds of de overname van verplichtingen door het pensioenfonds;
- Liquidatie, fusie of splitsing van het pensioenfonds;
- Het omzetten van het pensioenfonds in een andere rechtsvorm;
- Samenvoeging van het pensioenfonds met een ander pensioenfonds;
- Het sluiten, wijzigen of beëindigen van een uitvoeringsovereenkomst;
- Het terugstorten van premie of geven van premiekorting;
- Het vaststellen en wijzigen van de vergoedingsregeling voor bestuursleden;
- Het wijzigen van het beleid ten aanzien van het verantwoordingsorgaan;
- De vorm, inrichting en samenstelling van het intern toezicht;
- Het vaststellen en wijzigen van een interne klachten- en geschillenprocedure;
- Het vaststellen en wijzigen van het communicatie- en voorlichtingsbeleid.

Het Verantwoordingsorgaan heeft in het kader van zijn taakuitoefening kennisgenomen van het jaarverslag en de jaarrekening, en daar een oordeel over gegeven.

Intern toezicht

Het intern toezicht is georganiseerd door middel van een visitatiecommissie. Deze commissie zal ieder jaar ten minste de volgende taken uitvoeren: het beoordelen van beleids- en bestuur procedures,

bestuursprocessen en de checks en balances binnen het fonds; het beoordelen van de wijze waarop het fonds wordt aangestuurd; het beoordelen van de wijze waarop door het bestuur wordt omgegaan met de risico's op de langere termijn. Het intern toezicht betreft de Code Pensioenfonds en bij de uitvoering van deze taak.

Compliance officer

Het bestuur van het pensioenfonds heeft mr. S. Soussi, medewerker van AT&T, benoemd als compliance officer. De voornaamste taken van de compliance officer omvatten:

- Het toezien op de totstandkoming van een adequate inrichting van de compliance functie zoals het opzetten van een Compliance Program, inclusief een Compliance Charter,
- Zorgdragen voor de implementatie en naleving van de SPAN Compliance richtlijnen met als doel het vormen van een oordeel en het treffen van adequate maatregelen,
- Ondersteunen van de correcte en tijdige afhandeling van klachten op het gebied van compliance,
- Minimaal jaarlijks, of vaker indien zich incidenten voordoen, vastleggen van de bevindingen in een Compliance Officer Report.

De compliance officer heeft geen zaken kunnen constateren die buiten de gedragscode of de wettelijke regelingen vielen.

Beleggingsadviescommissie

De verantwoordelijkheid van de beleggingsadviescommissie is het bestuur te adviseren over beleggingsaangelegenheden in brede zin. Dit betreft zowel advies over het algemene beleggingsbeleid als over meer specifieke zaken, waaronder het gebruik van derivaten en de afweging tussen actief en passief beleggen. De beleggingsadviescommissie bestaat eind 2020 uit de volgende personen:

R. de Heij, M. Spoelstra, V. Duijn en H.J. Schuver.

De beleggingsadviescommissie heeft de volgende taken:

- het opstellen van het beleggingsplan;
- het monitoren van de activiteiten van de vermogensbeheerders;
- het monitoren van een beleggingsbeleid ten opzichte van de strategische benchmark. De strategische benchmark vertaalt de beleidsuitgangspunten naar concrete beleggingsdoelstellingen en vergelijkingsmaatstaven voor het rendement.

Code Pensioenfonds

Door aanpassing van de Pensioenwet aan de Wet Versterking Bestuur Pensioenfonds is de Code Pensioenfonds verankerd in het wettelijke kader. In 2018 is de Code herzien, en is nu gegroepeerd op acht thema's: 'Vertrouwen waarmaken', 'Verantwoordelijkheid nemen', 'Integer handelen', 'Kwaliteit nastreven', 'Zorgvuldig benoemen', 'Gepast belonen', 'Toezicht houden en inspraak waarborgen' en 'Transparantie bevorderen'. Daartoe zijn nu 65 normen vastgesteld.

Missie, visie en strategie

Doelstellingen

Het algemene uitgangspunt van het te voeren beleid is om de pensioentoezegging na te komen.

De pensioentoezegging is een hybride overeenkomst, een combinatie van een uitkeringsovereenkomst en een premieovereenkomst in de zin van de Pensioenwet. Het beleid is zodanig ingericht dat onder een breed scala van omstandigheden deze toezegging kan worden nagekomen. Het fonds heeft aan deze toezegging kunnen voldoen.

Voor de uitkeringsovereenkomst hebben we de ambitie een inkomens gerelateerd en waardevast pensioen voor onze deelnemers te verzorgen. De ingelegde gelden worden beheerd met een op een hoog en stabiel rendement gericht transparant beleggingsbeleid. Zoals aangegeven onder Financiële informatie heeft het fonds niet kunnen indexeren en daarmee niet kunnen voldoen aan inkomen gerelateerd en waardevast pensioen.

Wij beleggen weloverwogen en beheersen de beleggingsrisico's onder andere door spreiding van de beleggingen.

Deskundigheid

Wij voeren de aan ons toevertrouwde taken deskundig en professioneel uit op een adequate, correcte, weloverwogen en zorgzame wijze. Wij zijn aanspreekbaar op ons gedrag en onze besluiten. Bij inschakeling van externe partijen moeten ook die aan onze normen voldoen.

Transparantie

Wij communiceren helder en open over de regeling, de financiële positie van het fonds en de risico's die daaraan verbonden zijn voor de belanghebbenden bij het fonds. Wij willen ook helder en open verantwoording afleggen over de invulling van de aan ons opgedragen taak, het beleid dat wij voeren en de resultaten daarvan.

Het beleid van het pensioenfonds is gericht op een integere bedrijfsvoering. De verantwoordelijkheid hiervoor is vastgelegd in artikel 143 van de Pensioenwet. Dit houdt in ieder geval het volgende in:

- het beheersen van bedrijfsprocessen en bedrijfsrisico's;
- integriteit;
- de soliditeit van het pensioenfonds, waaronder wordt verstaan: het beheersen van financiële risico's en het beheersen van andere risico's die de soliditeit van het pensioenfonds kunnen aantasten;
- het beheersen van de financiële positie op de lange termijn door periodiek een continuïteitsanalyse te maken.

Rapportage over de normen uit de Code Pensioenfondsen

In 2017 heeft het fonds een deelnemersenquête gehouden waarin naar voren kwam dat de meerderheid van zowel de gewezen deelnemers als de gepensioneerden een (zeer) positief beeld heeft van het fonds. Men is onder andere positief vanwege de inzet van bestuur, de goede resultaten en de communicatie. Dit geeft aan dat er veel vertrouwen is onder de belanghebbenden en dat dit daarmee tevens bijdraagt aan het vertrouwen in het stelsel.

In navolging van het overleg tussen de Monitoringcommissie en de Pensioenfederatie wordt van pensioenfondsen gevraagd over een aantal normen altijd te rapporteren. Deze rapportagenormen (5, 31, 33, 47, 58, 62, 64 en 65) zijn in onderstaand overzicht opgenomen.

Met inachtneming van bovenstaande zal het fonds hieronder tevens toelichten waar zij afwijkt in de naleving van de code en deze afwijking vervolgens toelichten en/of motiveren. Van de 65 gestelde normen wordt strikt genomen bij 3 deze niet gehaald. In de onderstaande tabel zijn de te rapporteren normen opgenomen en toegelicht.

Nummer	Norm	Wordt voldaan aan deze norm	Toelichting
5	Verantwoording afleggen over gevoerd beleid, uitkomsten en keuzes	Ja	Het bestuur rapporteert in het Bestuursverslag over de diverse onderdelen van haar gevoerde beleid en keuzes, zoals het financiële beleid, risicobeleid en beleggingsbeleid.
28	Evaluatie met externe partij	Ja	Zie onder deze tabel bij Norm 28
30	Evaluatie VO	Nee	Heeft VO tot nu toe niet gedaan, dit punt wordt opgenomen door het VO in 2021
31	Diversiteit en complementariteit samenstelling fondsorganen in beleid	Ja	Zie onder deze tabel bij Norm 31 en 33
33	Stappenplan Diversiteitsbeleid	Nee	Zie onder deze tabel bij Norm 31 en 33
34	Zittingsduur	Nee	Het bestuur heeft gekozen als startdatum voor de benoemingsprocedure de start van de implementatie van de Code Pensioenfondsen, wat 2014 is. Achtergrond van deze keuze ligt tevens in het gegeven dat voor ons kleine fonds het bijzonder moeilijk is om nieuwe en geschikte kandidaten te vinden voor o.a. het verantwoordingsorgaan. Dit geeft het fonds enig respect bij de termijnen van de zittende leden.
39	Benoemingsprocedures	Ja	VO heeft conform PW adviesrecht op vorm en samenstelling van het intern toezicht, maar doet geen bindende voordracht. Leden van het VO kunnen door het bestuur worden ontslagen op verzoek van het VO (na zorgvuldige procedure).
47	Intern toezicht betreft deze code bij uitoefening	Ja	Zowel in de uitdraag van het intern toezicht als de rapportage van het bestuur wordt aandacht besteed aan de Code Pensioenfondsen
58	Publiekelijk inzicht geven in missie, visie en strategie	Ja	Zie in jaarverslag onder Financiële Informatie en Pension Fund Governance
62	Vastleggen en beschikbaar maken overwegingen verantwoord beleggen	Ja	Zie onder Risicoparagraaf
64	Vastleggen naleving interne gedragscode en evaluatie bestuur	Ja	Zie onder Bestuursaangelegenheden. Jaarlijks wordt de interne gedragscode door alle betrokkenen ondertekend. Zie voor evaluatie bestuur hieronder bij norm 28.
65	Adequate afhandeling klachten- en geschillenprocedure	Ja	Zie onder Bestuursaangelegenheden. Er waren geen klachten en/of geschillen

Samenstelling bestuur per 31-12-2020

Naam	Geslacht	Geboortejaar
V. den Hertog	M	1962
W. Loots	M	1946
B. Bongenaar	M	1968
T. Valkenburgh	M	1944

Samenstelling verantwoordingsorgaan per 31-12-2020

Naam	Geslacht	Geboortejaar
J. Alonso Mosquera	M	1971
M. Kemper	M	1961
H. Lammers	M	1953
F. Vennik	M	1947
E. Lohr	M	1972

Norm 28

In navolging van deze norm heeft het bestuur besloten om een bestuursevaluatie te laten plaatsvinden in het begin van 2020. Deze evaluatie is uitgevoerd door een HR-manager binnen de werkgever die geen betrokkenheid heeft met het fonds, anders dan dat zij een slaper is. Zij kan dus beschouwd worden als een externe partij. Hierbij is onder meer de handreiking zelfevaluatie pensioenfonds gebruikt.

Het oordeel van deze evaluatie is dat het bestuur op het juiste niveau zit. Een punt van aandacht voor de voorzitter is om er voor zorg te dragen dat taken niet te lang blijven liggen.

Norm 31 en 33

Hierboven is een weergave gegeven van de samenstelling van de organen van het fonds. Bij de vervulling van vacatures zorgt het bestuur er zoveel mogelijk voor dat het betreffende orgaan complementair is samengesteld en een redelijke afspiegeling vormt van de belanghebbenden.

Daarbij is het streven dat het betreffende orgaan een goede mix is van mannen en vrouwen en jongeren en ouderen en daarin ook het bestand afspiegelt. De gemiddelde leeftijd van het bestand gewezen deelnemers en gepensioneerden is echter per 31-12-2020 54,9 jaar. Slechts 1% van het bestand is jonger dan 40 jaar. Het percentage vrouwen in het bestand per 31-12-2020 is 20,7%.

Het Fonds heeft een vrouw kunnen interesseren om mee te lopen met het bestuur om ervaring op te doen. In de loop van 2021 zal zij starten met het volgen van de eerste pensioenopleidingen om zo haar kennis te verdiepen.

In de Code Pensioenfonds wordt t.a.v. deze norm gesteld dat “deelname van personen met uiteenlopende achtergronden en verschillende vaardigheden zorgt voor een meervoudig perspectief” en “zo bijdraagt aan de kwaliteit van het totale pensioenfondsbestuur”. Onder de norm zelf wordt zelfs specifiek gesteld dat er ten minste een vrouw en een man in moeten zitten en ook nog zowel boven als onder de 40 jaar.

Het fonds onderschrijft dat een meervoudig perspectief bij kan dragen aan de kwaliteit van het fonds. De leden van fondsorganen moeten echter ook de betrokkenen vertegenwoordigen, en binnen de kring van betrokkenen is de diversiteit volgens de definitie van de Code beperkt aanwezig. Binnen de mogelijkheden die het fonds heeft, denkt het fonds ruimschoots te voldoen aan een meervoudig perspectief. Dat ligt op terreinen als de functie van bestuurders, opleidingsrichting, interessegebieden, gezinssamenstelling, geboorteregio, introversie vs. extraversie. De typen volgens het Belbin model en volgens Spiral Dynamics kunnen hierbij het een en ander zeggen over een meervoudig perspectief, dan wanneer puur naar gender en leeftijd gekeken wordt. Gezien het bovenstaande en de samenstelling en grootte van het fonds, acht het fonds het niet opportuun hier een specifiek beleid op te formuleren. Wel zal het fonds jaarlijks haar organen op deze norm evalueren, en beoordelen of eventuele mogelijkheden zich voordoen.

Het bestuur,

Den Haag, 29 juni 2021

V. den Hertog, voorzitter

W. Loots, secretaris

Stichting Pensioenfonds AT&T Nederland

Verslag Visitatiecommissie

1. Inleiding

Het bestuur van Stichting Pensioenfonds AT&T (hierna: Fonds) heeft VCHolland en daarmee de leden van de visitatiecommissie (hierna: VC), na advies van het Verantwoordingsorgaan (hierna: VO) van het Fonds, de opdracht gegeven tot de uitvoering van een visitatie bij het Fonds.

De VC heeft tot (wettelijke) taak toezicht te houden op (de totstandkoming van) het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het Fonds. Binnen dit kader vormt de VC zich een beeld van de wijze waarop het Fonds de Code Pensioenfonds naleeft.

De VC is ten minste belast met het toezien op een adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur en legt verantwoording af over de uitvoering van de taken aan het VO en de werkgever, en in het jaarverslag.

Het intern toezicht vervult zijn taak zodanig dat het bijdraagt aan het effectief en slagvaardig functioneren van het Fonds en aan een beheerste en integere bedrijfsvoering.

VCHolland heeft voor de uitvoering van visitaties een werkwijze ontwikkeld die uiteindelijk uitmondt in een rapportage over de bevindingen en het oordeel van de VC. De visitatie strekte zich uit tot de 8 maart 2021 beschikbare informatie over het kalenderjaar 2020.

2. Oordeel/Bevindingen

Samenvattend oordeel:

De VC is van oordeel dat het Fonds in 2020 in algemene zin heeft voldaan aan een adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging.

Het Fonds dient beheersmaatregelen te prioriteren die de continuïteit en kwaliteit van de pensioenuitvoering waarborgen in het kader van de beheerste en integere bedrijfsvoering.

Samenvattend oordeel Code Pensioenfonds

De Code Pensioenfonds is ingedeeld in acht hoofdthema's. In de hierna opgenomen tabel wordt inzichtelijk gemaakt op welke wijze deze hoofdthema's zich verhouden tot de onderwerpen waarop de VC haar toezicht heeft gericht.

De VC heeft kennisgenomen van de eigen beoordeling van het Fonds met betrekking tot de naleving van de Code. Deze is naar het oordeel van de VC voldoende. De rapportage en uitleg van de uitzonderingen en de onderwerpen waarover het Fonds wettelijk of volgens de Code is gehouden te rapporteren, is toereikend. De VC merkt op dat beoordeling of goedkeuring van het jaarverslag 2020 niet tot haar mandaat heeft behoord.

	Functioneren VC	Algemeen, opvolging aanbevelingen	Governance	Geschiktheid	Beleggingen	Risico's	Communicatie
Vertrouwen waarmaken		2, 5	1, 3, 4, 5, 9		6, 7	8	
Verantwoordelijkheid nemen			10, 11, 12, 13, 14			12	
Integer handelen		22	15, 16, 17, 18, 19, 20, 21				
Kwaliteit nastreven	28		23, 24, 25	26, 27, 28, 29, 30			
Zorgvuldig benoemen			34, 39, 40	31, 32, 33, 35, 36, 37, 38			
Gepast belonen			41, 42, 43, 44, 45				
Toezicht houden en inspraak waarborgen	46, 48	47, 50	51, 52, 53, 54, 55, 56, 57				
Transparantie bevorderen		58, 59, 61, 62, 64	65		62		60, 61, 63

De gerapporteerde uitzonderingen zien op de hoofdthema's kwaliteit nastreven en zorgvuldig benoemen en de belangrijkste aanbevelingen van de VC zien op de hoofdthema's vertrouwen waarmaken, verantwoordelijkheid nemen

en toezicht houden en inspraak waarborgen. Naar het oordeel van de VC zijn de gerapporteerde uitzonderingen en de onderstaand gerapporteerde bevindingen niet van zodanige aard dat hiermee in materiële zin inbreuk wordt gemaakt op het naleven van genoemde hoofdthema's.

a. Opvolging bevindingen en aanbevelingen

De VC is van mening dat het Fonds ter zake van de opvolging bevindingen en aanbevelingen een procesmatige aanpak en consistent beleid heeft. Aanbevelingen en bevindingen van VC, accountant, certificerend actuaire en sleutelfunctiehouders worden op een actielijst opgenomen aan de hand waarvan de voortgang van de opvolging periodiek in de bestuursvergadering wordt gevolgd. Voor zover aanbevelingen nog niet zijn opgevolgd zijn acties geïnitieerd ten behoeve van de opvolging dan wel is gemotiveerd aangegeven waarom ze niet worden opgevolgd.

b. Algemene gang van zaken

De VC volgt de mening van het Fonds dat het een voldoende robuust proces heeft om wijzigingen in wet- en regelgeving tijdig in fondsdocumenten te implementeren, de interne en externe ontwikkelingen voldoende adequaat volgt en waar nodig actie onderneemt. Het Fonds voert ter zake een consistent beleid. Aan de normen met betrekking tot risicohouding, beleidsuitgangspunten en haalbaarheidstoets voldoet het Fonds. Het bestuur onderzoekt in principe tweemaal per jaar de toekomstmogelijkheden van het Fonds. In juni 2020 heeft een herijking van de toekomstverkenning plaatsgevonden in verband met de plotseling ontstane financiële problematiek bij de pensioenuitvoerder. Bij die gelegenheid is geconstateerd dat op de langere termijn voortzetting van het Fonds geen optie is en zijn vervolgonderzoeken afgesproken. De VC heeft in dit verband een aanbeveling opgenomen om op korte termijn een gesprek met de sponsor te voeren en een concrete planning op te stellen. Voor wat de pensioenuitvoerder betreft heeft de VC het bestuur gewezen op de noodzaak om de continuïteit van de pensioenuitvoering op de middellange termijn zeker te stellen, de door DNB geconstateerde gebreken bij de pensioenuitvoerder te adresseren en de toekomst van het Fonds op korte termijn plan- en projectmatig te concretiseren. Enkele aanbevelingen zijn hierover opgenomen.

c. Governance

Binnen het Fonds zijn in de inrichting voldoende waarborgen aanwezig voor goed bestuur. Er is sprake van een bestendige gedragslijn. Belanghebbenden kunnen zich op evenwichtige wijze door het Fonds vertegenwoordigd voelen. Wel herhaalt de VC de aanbeveling dit in de besluitvorming te expliciteren. De inrichting van de organisatie en de bedrijfsprocessen is in principe zodanig dat een beheerste en integere bedrijfsvoering is gewaarborgd. In de specifieke uitbestedingsrelatie met de pensioenuitvoerder zijn evenwel onvolkomenheden aangetroffen door DNB die de beheerste en integere bedrijfsvoering van het Fonds raken wegens het onvoldoende in control zijn van het Fonds. In 2020 zijn door het Fonds de nodige acties uitgezet om de geconstateerde tekortkomingen te mitigeren. De VC doet een aantal aanbevelingen inzake de ABTN.

De relatie tussen bestuur en VO is goed en geeft de VC geen aanleiding tot het doen van aanbevelingen.

d. Geschiktheid

De VC volgt de mening van het Fonds dat het aan alle eisen van geschiktheid en betrouwbaarheid voldoet, de vereiste voorzieningen heeft getroffen voor het VO om de taak naar behoren uit te voeren en aan de normen met betrekking tot tijdsbeslag voldoet. De VC onderschrijft het belang om adequate bemensing van het bestuur te prioriteren en de acties die het bestuur in dit verband onderneemt alsmede de aandacht voor de toenemende werkdruk bij de fondsorganen. Hoewel de diversiteit in de fondsorganen van het Fonds een aandachtspunt is, deelt de VC de mening van het Fonds dat het zich ter zake voldoende inspanst. In verband met het onderzoek naar de toekomstmogelijkheden van het Fonds beveelt de VC aan in de opleidingen en permanente educatie de aandacht op de daarmee verband houdende onderwerpen te richten.

e. Beleggingen

De VC volgt het Fonds in het oordeel dat het voldoet aan de normen met betrekking tot de totstandkoming van de beleggingsstrategie en de invulling daarvan. Wel doet de VC een aantal aanbevelingen om het traject van totstandkoming en invulling te versterken, vast te leggen waar het initiatief ligt en de bandbreedtes te toetsen en herbalanceringsbeleid te heroverwegen. Het inhuren van externe expertise wordt daarbij aanbevolen. De uitvoering van het beleggingsproces en de monitoring van de uitkomsten door bespreking van uitgebreide en periodieke rapportages is adequaat, waarbij aandacht wordt gevraagd door de VC voor de countervailing power van het Fonds. Om verdere invulling aan het ESG beleid te kunnen geven beveelt de VC aan het deelnemersonderzoek van 2017 te herhalen. De VC volgt de mening van het Fonds dat het voldoet aan de normen met betrekking tot beleggingsprofielen bij de DC regeling en de invulling daarvan.

f. Risico's

Risicomanagement is een vast onderdeel van de bestuur agenda en een actief proces van het bestuur. Regelmatige actualisatie van de risicomatrix vindt plaats mede aan de hand van de risicorapportages van de sleutelfunctiehouder Risicobeheer. Inrichting van de interne auditfunctie en actuariële functie heeft plaatsgevonden. De VC volgt de mening van het Fonds dat het voldoende aandacht besteedt aan het integriteitsrisico en de risico's uit zorgplicht. Aan de normen met betrekking tot de Eigenrisicobeoordeling wordt voldaan. Inzake de scope van de ISAE verklaringen doet de VC een aantal aanbevelingen met betrekking tot de toetsing daarvan aan de geanalyseerde uitbestedingsrisico's alsmede met betrekking tot de overeengekomen beheersmaatregelen inzake de uitvoering van de Wet verbeterde Premieregeling. Een voortvarende implementatie van het ICT risicobeleid beveelt de VC aan om de cyclus van ICT risicobeheersing rond te krijgen.

g. Communicatie

Er is binnen het Fonds sprake van een adequaat communicatiebeleid met een actueel communicatiebeleidsplan dat jaarlijks wordt geëvalueerd. De VC volgt de mening van het Fonds dat de verstrekte informatie correct, volledig en evenwichtig is. Aan de normen met betrekking tot het communicatiebeleid wordt voldaan. De informatieverstrekking aan individuen voldoet aan de gestelde normen en is conform het pensioen 1-2-3 beginsel. Op de website is alle verplichte documentatie opgenomen.

De visitatiecommissie

Rob Kragten
Herma Polee
Frank Rijksen

Reactie van het bestuur op verslag Visitatiecommissie

Na advies te hebben ingewonnen bij het verantwoordingsorgaan, heeft het bestuur de opdracht verstrekt aan VC Holland om de jaarlijkse visitatie uit te voeren. Als externe onafhankelijke partij dient het een oordeel te geven over en met bevindingen te komen ten aanzien van de (totstandkoming van) het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het Fonds. Zij dient toe te zien op een adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur. Dit in overeenstemming met de vereisten zoals deze door de wetgever zijn gesteld.

De Visitatiecommissie komt tot een samenvattend oordeel dat het Fonds in algemene zin heeft voldaan aan een adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging, waarbij prioriteitstelling van beheersmaatregelen van belang is. Zeker gezien de toekomstige ontwikkelingen zal dit aspect belangrijk zijn voor het fonds.

Het fonds zal de gemaakte aanbevelingen die de visitatiecommissie heeft gedaan opnemen in haar actielijst, en zorgdragen voor de opvolging van deze. Indien nodig zal verantwoording worden afgelegd omtrent de status van de te nemen acties. De prioriteitsstelling zal hierbij tevens aan de order komen, en besproken worden in haar bestuursoverleg.

De toekomst van het fonds is dit jaar in een ander daglicht komen te staan. Recent is het fonds namelijk door InAdmin RiskCo geïnformeerd dat zij het contract per einde van het jaar 2022 willen beëindigen. Dit heeft het onderzoek naar de toekomst opties van het fonds in een versnelling gebracht. Diverse acties zijn hierin al genomen. Zo is de DNB geïnformeerd over het besluit van de uitvoerder en zal zij door het fonds over de te nemen stappen geïnformeerd blijven worden. Hiernaast zijn het Verantwoordingsorgaan, de Ondernemingsraad en de werkgever geïnformeerd over de huidige situatie. Met de werkgever heeft reeds een initieel gesprek plaatsgevonden over de stappen en keuzes die gemaakt dienen te worden. Nadat informatieve gesprekken hebben plaatsgevonden met een bedrijfstakpensioenfonds, een APF en een verzekeraar, heeft het fonds stappen genomen in het keuze proces voor het inhuren van externe expertise om het fonds hierin te begeleiden. Ook is het Verantwoordingsorgaan en Ondernemingsraad geadviseerd om hierin een keuze te gaan maken. Zodra een keuze is gemaakt in de externe adviseur, zal een projectplan opgesteld worden voor de te nemen stappen. Dit proces zal de hoogste prioriteit hebben van het fonds, en meegenomen worden in de afweging van de andere verplichtingen.

Met betrekking tot de evenwichtige belangenafweging zal het fonds de aanbeveling om de besluitvorming ten aanzien hiervan beter te expliciteren in haar verslaglegging. Ondanks dat het fonds van mening is dat zij deze belangen zorgvuldig behartigd en afweegt in haar keuzes, begrijpt zij het punt dat dit helder gemaakt dient te worden zodat het voor iedere belanghebbende duidelijk is welke keuzes daarin gemaakt zijn. Verslaglegging van de actualiteit in de ABTN is hier tevens aan gerelateerd.

Gezien de huidige status van het fonds en de daarmee gepaard gaande aandacht voor de toekomstontwikkelingen, zal de aandacht van het fonds met betrekking tot opleidingen en trainingen gericht zijn op die elementen die hier mee samenhangen. Hier worden zowel het Verantwoordingsorgaan als de Ondernemingsraad in betrokken, omdat zij een belangrijke partner zullen zijn in de te nemen stappen. De complexiteit van de transitie vraagt om extra aandacht op deze deelterreinen, zoals uitvoeringsvormen, collectieve waardeoverdracht bij een liquidatie, beleggingen, risicomanagement, communicatie en wettelijke vereisten, om enkele aspecten te noemen.

Het fonds begrijpt de aanbevelingen die de Visitatiecommissie doet ten aanzien van de beleggingen. Daar echter de focus komt te liggen op de toekomstopties, zoals eerder vermeld, waarbij de tijdslijnen hiervoor kort zijn, zal het een en ander meegenomen worden in dit kader. Het is voor het fonds van het grootste belang om de belangen van al haar deelnemers zo zorgvuldig mogelijk te behartigen. De eerder aangegeven externe expertise die in dit proces het fonds bij staat, zal mede bepalen, samen met de andere stakeholders, welke keuzes het fonds dient te maken ten aanzien van strategische beleggingskeuzes en strategie. Risicohouding is hierbij een belangrijk onderdeel, voor nu maar ook naar de nabije toekomst, en zal door het fonds mee genomen worden hoe deze het beste te inventariseren bij al haar belanghebbenden. Dit zal naast de bevindingen die voort zijn gekomen uit de recent gehouden ALM studie meegenomen worden.

De diverse aanbevelingen op het gebied van risicomanagement zal het fonds ter harte nemen. Zeker gezien de ontwikkelingen die hebben plaatsgevonden bij haar uitvoerder, is dit een belangrijk aspect. ISAE verklaringen zijn gericht op de beoordelingen van controle mechanismen, waarbij nu apart ook verklaringen worden afgegeven met betrekking tot niet financiële risico's. Afgezet tegen het uitbestedingsbeleid van het fonds, worden deze op haar prioriteiten beoordeeld. Ten aanzien van InAdmin RiskCo wordt nauw samengewerkt met andere betrokken fondsen en de DNB, om die aspecten die voor het fonds van belang zijn te mitigeren.

Het komende anderhalf jaar zal communicatie een belangrijk aspect worden van het fonds. We zullen al haar deelnemers mee moeten nemen in de keuzes waar het fonds voor staat. Uitleg dient gegeven te worden over de mogelijkheden en de daarmee samenhangende risico's, zodat voor een ieder duidelijk zal zijn welke richting de meest optimale is voor al haar deelnemers. Vanwege de complexiteit maar ook de mogelijke gevolgen van de te maken

keuzes, zal niet onderdoen van het belang van een zorgvuldige communicatie. Een apart plan zal met behulp van externe expertise hiervoor opgesteld dienen te worden.

Het bestuur is de visitatiecommissie erkentelijk voor de evaluatie die zij heeft gedaan, en de bevindingen die zij geconstateerd heeft. Het fonds is van mening dat dit goed bijdraagt aan de verdere verbetering van haar functioneren.

Tevens wil het bestuur de visitatiecommissie danken voor de open en prettige samenwerking in deze.

Het Bestuur.

Verslag Verantwoordingsorgaan

Het Verantwoordingsorgaan Stichting Pensioenfonds AT&T Nederland (VO) heeft het functioneren van het SPAN in 2020 evenals het jaarverslag over 2020 geëvalueerd en steunt het SPAN in het gevoerde beleid.

Inleiding

Zoals gewoonlijk rond deze tijd van het jaar presenteert AT&T het Jaarverslag van de Stichting Pensioenfonds AT&T Nederland (SPAN). Dit document is een weergave van de activiteiten, keuzes en resultaten van het Fonds over het afgelopen jaar. Het bevat een zeer grote hoeveelheid informatie die de schrijvers getracht hebben op een begrijpelijke manier te verwoorden. Onze pensioenen gaan ons allemaal aan en des te beter we deze systemen begrijpen, des te beter we keuzes kunnen maken wanneer het nodig is of wanneer het nog efficiënt is. Het is daarom wederom meer dan de moeite waard om het document door te nemen. De wereld van pensioenen is door de politiek en regelgeving, constant in beweging en opgedane kennis uit het verleden is geen garantie voor begrip van de materie in de toekomst.

Algemeen

Lang geleden, tijdens een van de eerste trainingen die ik gevolgd heb, is mij uitgelegd dat je kritiek het beste kan plaatsen tussen twee complimenten. Je begint met iets dat de desbetreffende persoon (of groep) heel goed kan, vraagt dan wat er nodig is om datgene wat nog niet zo goed gaat ook zo goed te kunnen en sluit af met een ferme schouderklop zodat beide partijen van tafel kunnen met het gevoel dat de afgelopen tijd goed besteed is. Wat heeft dit met ons pensioenfonds te maken vraag je je misschien af? Lees vooral verder...

Aangezien de lezer nu al aan de tweede paragraaf begint van het hoofdstuk *Algemeen*, ga ik ervan uit dat er een redelijke mate van interesse is in het lezen van dit document. Het is dát of de lezer is nieuwsgierig geworden. Hoe het ook zij, het feit dat we samen hier zijn alleen al, verdient mijn respect. Zelf lees ik het document ieder jaar meerdere malen door. Enerzijds komt dat door mijn functie, anderzijds komt dat omdat ik daadwerkelijk geïnteresseerd ben in het wel en wee van ons SPAN. Ik begrijp echter dat dit document nogal zwaar op de maag kan liggen en niet voor iedereen leesvoer is. Er zijn echter steeds meer zwaarwegende redenen om het document in zijn geheel of gedeeltes ervan door te nemen. Welke belangrijke redenen dat zijn?

Lees vooral verder...

We zijn aan de derde paragraaf begonnen en als de lezer nu nog steeds geboeid is, wordt het nu wel zaak dat de schrijver over de brug komt met de inhoud van het verhaal. Het wordt tijd dat een plot wordt gevormd zodat de lezer zich een beeld kan vormen van de situatie. Hier komt het. Er is een groep intelligente mensen die zeer belangrijk werk doen. Veel mensen zijn afhankelijk van dat werk. Jarenlang gaat alles op rolletjes totdat er, niet één, niet twee maar zelfs drie problemen opduiken. Het zou het script kunnen zijn van een willekeurige Hollywood film maar het is de realiteit. Hoe loopt dit af?

Lees vooral verder...

Niemand hoeft uit te leggen dat de COVID-19 pandemie de hele wereld heeft geraakt. Vorig jaar schreef ik er al over en toen waren we net in de eerste golf. De situatie is nu nog steeds gevuld met onzekerheid. Dit is het eerste probleem waar deze groep mee te maken heeft. Een pandemie die al langer dan een jaar duurt. Het tweede probleem dat opdook was een acuut probleem. Van de ene op de andere dag zegt de uitvoerende organisatie die deze groep gebruikt om de administratie uit te voeren voor het fonds, dat er grote financiële problemen zijn. Een kritieke situatie die de hoofdpersonen van dit verhaal met grote inzet weten af te wenden om zo te zorgen voor continuïteit. Voorlopig, in ieder geval. Dit is echter nog niet het einde van de uitdagingen. De volgende uitdaging is misschien nog wel de grootste. Welke dat is?

Lees vooral verder...

De uitdaging waar ik het over heb, is de toekomst. Een verhaal eindigt eigenlijk nooit. Ze leefden lang en gelukkig is wel een erg makkelijke manier om de rest van een verhaal mee af te doen. De tijd tikt echter wel door en andere situaties doen zich voor. Voor ons verhaal is dat ook zo. De wereld is veranderd door de pandemie, onze administratie uitvoerder zal in de nabije toekomst deze functie niet meer kunnen/willen uitvoeren en de pensioenregelgeving gaat veranderen. Ja, voorlopig is er een stabiele situatie maar er komt nog veel werk bij kijken om ook in de toekomst een stabiel platform te vinden waar ons pensioen gewaarborgd blijft. Dat is het open einde van dit verhaal.

Ik ben begonnen met de *kritieksandwich*. Compliment/afbranden/schouderklop. Voor het afgelopen jaar kan ik het SPAN bestuur echter zoveel meer complimenten en schouderklopjes geven dan dat ik kritiekpunten kan verzinnen dat de boterham maar dun belegd is. Om in deze onvoorzienbare situaties toch stabiliteit in het fonds te kunnen houden, zegt genoeg over de capaciteiten en de inzet van het fondsbestuur. De uitdaging ligt, zoals gezegd, in de toekomst en als Verantwoordingsorgaan zullen wij het SPAN in raad en daad bijstaan bij het kiezen van die toekomst.

Is de lezer ondertussen, na deze toch enigszins spannende opbouw en verwachtingsvolle voorlopige conclusie, geprikkeld geraakt door situaties waarin het SPAN verzeild is geraakt? Is de interesse aangewakkerd? Wordt het eindelijk tijd om zich te verdiepen in de pensioenmaterie zodat keuzes mogelijk worden? Lees dan *vooral* verder.

Op naar een mooie, nieuwe toekomst!

José Alonso Mosquera – Voorzitter Verantwoordingsorgaan

Financieel beleid

In 2020 hebben zowel de zakelijke als de vastrentende waarden portefeuilles een positieve bijdrage geleverd aan het gezamenlijke netto beleggingsresultaat van 6,85%. Hoewel het vermogen van het SPAN hierdoor is gestegen, zijn met name door de gedaalde rentestanden ook de verplichtingen van het pensioenfonds vergroot. Dit resulteert in een negatieve ontwikkeling van de actuele dekkingsgraad, die is gedaald van 106,4% (ultimo 2019) naar 102,9% per 31 december 2020. De beleidsdekkingsgraad (gemiddelde dekkingsgraad van de laatste 12 maandeinden die o.a. wordt gebruikt bij het indexatiebeleid) is gedurende 2020 verder gedaald van 104,3% naar 97,7%.

Aangezien zowel de actuele dekkingsgraad als de beleidsdekkingsgraad per 31 dec 2020 onder het minimaal vereiste vermogen van 103,9% liggen, is naast een reservetekort nu ook sprake van een dekkingstekort. Omdat de actuele dekkingsgraad boven de 100% bleef, was geen bijstorting verplicht door AT&T.

In 2020 is een nieuw herstelplan opgesteld en op 4 juni door de toezichthouder (DNB) goedgekeurd. In het herstelplan is geen sprake van korting van rechten van de deelnemers.

Dit alles in ogenschouw nemend steunt het VO het SPAN bestuur in het financiële beleid over 2020 en beschouwt de genomen maatregelen (inclusief het hierna genoemde indexatie- en beleggingsbeleid) als zijnde consistent met het herstelplan.

Indexatiebeleid

Het SPAN had ultimo 2020 een beleidsdekkingsgraad van 97,7%. Daarmee is geen sprake van een dekkingstekort, maar wel van een reservetekort ten opzichte van de vereiste dekkingsgraad van 120,7%. Het VO steunt de beslissing van het bestuur om, gelet op de huidige financiële positie van het fonds en in overeenstemming met het indexatiebeleid, per 1 januari 2021 geen indexatie toe te kennen.

Beleggingsbeleid

Het VO steunt de door het bestuur gehanteerde beleggingsbeginselen voor het uitvoeren van haar beleid en daarmee het dynamische mandaat voor de vermogensbeheerder, welke wordt aangepast op basis van verschillende scenario's van dekkingsgraad en trends in de financiële markten.

Het bestuur en de beleggingsadviescommissie hebben een gedetailleerd inzicht in de TER (Total Expense Ratio) van de door de vermogensbeheerder aangeboden beleggingsfondsen, evenals overige vaste en variabele kosten die betrekking hebben op het vermogensbeheer en zijn gepubliceerd in het jaarverslag.

De absolute kosten van het vermogensbeheer in 2020 zijn voor het fonds € 1.270 duizend (2019: € 1.214 duizend). Deze toename wordt vooral veroorzaakt door de uitgevoerde ALM studie en toegenomen regulering vanuit de overheid, zoals versterking van Governance vereisten, en komen voor rekening van de werkgever zoals in de uitvoeringsovereenkomst is vastgelegd.

Het gemiddelde belegde vermogen van het fonds bedroeg € 171,0 miljoen. Hiermee komen de relatieve vermogenskosten op 0,62% van het gemiddelde belegde vermogen, hetgeen iets lager is ten opzichte van het voorgaande jaar (2019: 0,66%).

Het SPAN bestuur gebruikt de inkoopkracht van de vermogensbeheerder om de vaste kosten in beleggingsfondsen te reduceren (middels korting op de management fee van de aanbieder). Doordat SPAN relatief veel belegt in actief beheerde beleggingsfondsen zijn deze kosten relatief hoog vergeleken met de kosten van andere pensioenfondsen.

Het in 2019 behaalde nettorendement van +2,62% in de rendementsportefeuille bleef 4,31% achter ten opzichte van de benchmark. Het resultaat van +2,08% op de vastrentende portefeuille was echter 0,84% hoger dan de benchmark. Het rendement op LDI (renterisico afdekking instrument) was 17,89% hetgeen een positieve bijdrage leverde aan het totale jaarrendement van +6,85% over de gehele portefeuille, hetgeen 0,70% achterblijft vergeleken met de benchmark. Ondanks dit wisselende beeld deelt het VO de mening van het bestuur dat actief vermogensbeheer op de langere termijn waarde toevoegt en steunt de beleggingsfilosofie.

Het bestuur geeft aan dat zij kijkt naar de prestaties van de beleggingsfondsen ten opzichte van de relevante benchmarks, alsmede de totale kosten; in geval van underperformance kan een ander beleggingsfonds worden geselecteerd of over worden gegaan op een passieve beleggingsstrategie waarbij de totale kosten significant lager liggen. Dit is in voorkomende gevallen ook daadwerkelijk gebeurd, hetgeen ook zichtbaar is de aanwezigheid van index-trackers binnen de huidige selectie van beleggingsfondsen voor zowel de zakelijke als de vastrentende waarden.

Het bestuur heeft, naast de maandelijkse bestuursvergaderingen, regelmatig contact met de beleggingscommissie en laat de vermogensbeheerder op kwartaalbasis participeren in de vergaderingen van de beleggingsadviescommissie.

Daarnaast verhogen leden van de beleggingsadviescommissie hun deskundigheidsniveau middels specifieke cursussen.

Het VO vindt dit positief, zeker gezien de huidige volatiliteit van de financiële markten en de complexiteit van de desbetreffende financiële onderwerpen.

Uitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten (volledig gedragen door de werkgever) zijn per deelnemer gestegen, van €783 in 2019 naar €854 in 2020. Het VO acht deze kosten redelijk gezien de relatief beperkte omvang van het pensioenfonds (500 deelnemers ultimo 2019) en de toegenomen regulering vanuit de overheid.

Interne communicatie

Het SPAN heeft in 2020 haar communicatiebeleid adequaat uitgevoerd, zoals dat in afgelopen jaren ook is gebeurd.

De communicatie van het bestuur naar de deelnemers en de gepensioneerden, alsmede naar de fonds gerelateerde raden en commissies, is effectief en tijdig.

De communicatie naar de deelnemers en de gepensioneerden vindt plaats door middel van het versturen van nieuwsbrieven en door informatie op de SPAN website te plaatsen. In 2020 zijn ook weer twee nieuwsbrieven verzonden.

Bijvoorbeeld, een aangepaste versie van de brochure “Pensionering) is op de SPAN website geplaatst. In deze brochure worden de deelnemers en de gepensioneerden geïnformeerd over de consequenties van hun (en partners) pensioen van keuzemogelijkheden als de “Hoog-Laag” opties, en alternatieve ingangsdata van het pensioen.

Ook de UPO's van 2020 bevatten nieuwe informatie, namelijk een inschatting van het pensioen van de deelnemers en gepensioneerden als er in de toekomst mee- of tegenvallers zijn. Deze informatie is ook op de website “mijnpensioenoverzicht.nl” beschikbaar.

Zodra de UPO's zijn goedgekeurd, worden zij verstuurd aan de deelnemers en de gepensioneerden. Deze UPO's worden tevens op het pensioenregister beschikbaar gesteld.

Daarnaast verstrekt het bestuur de gebruikelijke onderwerpen als de financiële positie van het fonds, de beleggingsstrategie van het fonds, indexatie ambitie en realisatie, en de bemensing van het bestuur en overige organen. Bovendien is een aanvang gemaakt met informatie te verstrekken over het nieuwe Pensioenstelsel dat de overheid voorbereid.

In 2020 heeft het SPAN bestuur enkele voorlichtingssessie georganiseerd. Onderwerpen die aan de orde kwamen waren de toekomstopties voor het SPAN in relatie tot het nieuwe Pensioenstelsel, en een belangrijke wijziging in de externe relaties, zie onder bij Extern Beleid.

Daarnaast faciliteert het SPAN het zogenaamde deelnemerspanel ten einde ook vanuit de AT&T-populatie een terugkoppeling over het gevoerde beleid te verkrijgen.

De communicatie naar de fonds gerelateerde raden en commissies, zoals het VO en de beleggingscommissie, vindt plaats door middel van regulier overleg (eens per kwartaal), en via het versturen van informatie zoals aangepaste en nieuwe beleidsdocumenten, notulen en kwartaalverslagen per email.

Extern beleid

RiskCo

Begin 2020 hebben gespreken plaats gevonden met bestuur, RiskCo en DNB. DNB was geïnteresseerd in RiskCo vanwege het feit dat RiskCo van oorsprong een softwarebedrijf is dat onder DNB-toezicht is komen te vallen. DNB richtte zich met name op de overgang naar RiskCo. Focus is de rol van het SPAN bestuur daarbij, de DB/DC administratie en de RiskCo migratie. De verantwoordelijkheid voor het adresseren van bevindingen van de DNB kwamen bij het SPAN te liggen.

In juli is het VO geïnformeerd dat het vervolgonderzoek van de DNB definitief is gestopt vanwege de dan ontstane liquiditeitsproblemen bij RiskCo.

Op 5 juni heeft het bestuur het VO geïnformeerd over de liquiditeitsproblemen van RiskCo. Het bestuur was eerder hierover geïnformeerd door RiskCo op 21 mei. Op dat moment is een stuurgroep gevormd uit vertegenwoordigers van 18 klanten van RiskCo. De stuurgroep wordt ondersteund door Willis Towers Watson (WTW) Het bestuur is aangesloten bij de stuurgroep waarin per fonds één vertegenwoordiger zit. De stuurgroep heeft met 18 van de totaal 22 fondsen, twee personen van (WTW) en vijf van de DNB op maandag 25 mei overleg gevoerd. De uitkomst van het overleg was dat RiskCo als uitvoerder overeind moest worden gehouden omdat de capaciteit in de markt niet groot genoeg is om alle 22 fondsen op te nemen.

Op 26 oktober heeft het bestuur het VO laten weten dat RiskCo overgenomen is door Achmea/PGB. Het SPAN bestuur heeft een goed gesprek gehad met de RiskCo CEO's. Er is garantie gegeven dat tot eind 2021 de

dienstverlening hetzelfde blijft tegen dezelfde kosten. Het SPAN bestuur ziet een risico dat RiskCo het administreren van DB fondsen op langere termijn zal afstoten omdat het zich zal richten op DC regelingen.

Op 19 maart 2021 is het VO door het bestuur ingelicht dat RiskCo voornemens is de dienstverlening aan het SPAN per eind 2022 te beëindigen en dat het SPAN versneld stappen moet gaan nemen met de besluitvorming aangaande de toekomstopties van het fonds. Het VO zal nauw betrokken zijn in dit proces en de samenwerking aangaan met de AT&T ondernemingsraad.

Kas Bank/ Caceis

In september is Kas Bank overgenomen door Caceis. Caceis hanteert een minimum tarief van 60.000 Euro i.p.v. 25.000 Euro die Kas Bank hanteerde. Dit tarief is niet onderhandelbaar. Ook andere partijen hanteren een dergelijk tarief of hoger. Het bestuur gaat dan nog na of er voor SPAN passende en goedkopere alternatieven in de markt zijn. Later zal dat dit overbodig blijken omdat het stoppen van de uitvoering van de SPAN pensioenregeling door RiskCo het versnelt overgaan naar een alternatieve regeling noodzakelijk maakt.

Bezetting VO

De samenstelling van het VO, zoals vermeld in hoofdstuk 9 van dit jaarverslag, is in 2020 niet veranderd ten opzichte van het jaar 2019.

Tot slot wil het VO het bestuur en de beleggingscommissie bedanken voor de inzet in 2020 en AT&T als werkgever voor de flexibiliteit ten aanzien van de mensen die bij het SPAN betrokken zijn.

Den Haag, 7 mei 2021

Verantwoordingsorgaan Stichting Pensioenfonds AT&T Nederland

Reactie van het bestuur op verslag Verantwoordingsorgaan

Het afgelopen jaar heeft laten zien dat de ontwikkelingen in de wereld en ook die van pensioenen zich snel toch soms onverwacht kunnen opvolgen. Waar de verwachting was dat de pandemie die om zich heen greep toch redelijk snel onder controle zou komen, is gebleken dat deze veel hardnekkiger is dan voorspeld. Vorig jaar had het fonds al melding gemaakt van de ontwikkelingen bij onze pensioenadministrateur, waarbij gelukkig een overname partij werd gevonden voor de continuering van de administratie. Dit jaar werd het fonds echter verrast dat deze nu het contract niet verder wil doorzetten, wat weer allerlei gevolgen heeft voor de toekomst van het fonds en vooral haar deelnemers. Parallel speelt dan ook nog de invoering van het nieuwe pensioenakkoord, waarover recent besloten is tot uitstel met een jaar, en je hebt een aantal elementen bij elkaar die de complexiteit aangeven. Met het jaarverslag is een inzicht te verkrijgen van de elementen die bij het beheer van een pensioenfonds een rol spelen. Het bestuur verwelkomt dan ook de steun van het verantwoordingsorgaan, maar ook dat zij het belang erkent van de ontwikkelingen en de toekomst die wij allen voor ons hebben.

De ontwikkeling van het vermogen is wederom positief geweest in het afgelopen jaar. Echter, zoals ook in eerdere jaarverslagen aangegeven, is de invloed van de verplichtingen en met name de rentestand van grote invloed op de positie van het fonds. Door voornamelijk een rentestijging aan het einde van het jaar, kwam het fonds toch op een dekkingsgraad uit van 102,9%, net boven de 100% waarbij anders de bijstortingsverplichting in werking zou zijn getreden zoals ook aangegeven door het verantwoordingsorgaan.

Het bestuur dankt het verantwoordingsorgaan voor haar steun in haar beleid, en daarmee ook de noodzakelijke keuze om niet te indexeren per januari 2020. Een trend die zich nog helaas nog steeds door lijkt te zetten.

Het beleggingsbeleid is een van de belangrijkste pijlers binnen het fonds. Vanuit onze investment overtuigingen heeft het fonds een combinatieportefeuille van actief en passief beheerde fondsen én van fondsen van BNP Paribas aangevuld met externe fondsen. Deze beleggingsstijl kost meer dan een volledig passief beheerde portefeuille c.q. een portefeuille bij maar één vermogensbeheerder maar levert naar verwachting op lange termijn meer op, c.q. reduceert naar verwachting beleggingsverliezen in tijden dat beurzen het slecht doen. Daar waar wij van mening zijn dat het niet mogelijk is om door actief beheer waarde toe te voegen, beleggen wij in passief beheerde beleggingsfondsen. Door aanpassingen door te voeren in actief versus passief zijn voornamelijk de beheer kosten van zowel de zakelijke waarden als de vastrentende waarden gedaald.

Prestatie van de diverse fondsen worden maandelijks vergeleken met relevante benchmarks, waarbij indien nodig, een weloverwogen keuze gemaakt wordt om in fondsen te wijzigen. Het is goed om te constateren dat het verantwoordingsorgaan deze aanpak ondersteunt.

Gezien de ontwikkelingen en de toekomst van het fonds, zal communicatie naar al de betrokkenen en specifiek haar deelnemers een belangrijk aspect gaan worden. Zoals het verantwoordingsorgaan al aangeeft, zijn er diverse communicatiemiddelen die het fonds inzet om haar deelnemers te informeren. Het zal van belang worden dat een ieder actief gebruikt maakt van de beschikbare middelen en zich goed laat informeren over de stand van zaken. Het fonds speelt hier vanzelfsprekend een belangrijke rol, en zal in nauw overleg met het verantwoordingsorgaan treden om dit aspect de benodigde aandacht te geven. Met het verantwoordingsorgaan is ook al afgesproken om de frequentie van het overleg op te voeren.

Het verslag van het verantwoordingsorgaan geeft een helder overzicht van de ontwikkelingen bij de pensioenadministrateur. Zowel met de stuurgroep, als DNB en het verantwoordingsorgaan zal nauw overleg blijven plaatsvinden over deze ontwikkelingen. Vanzelfsprekend staat ook in dit kader de toekomst van het fonds op de eerste plaats. Dit laat echter onverlet, dat de huidige administratie op een juiste en volgende de vereisten, uitgevoerd moeten blijven worden. Het bestuur blijft dan ook nauwgezet deze ontwikkelingen volgen, monitoren en sturen.

Het komende jaar en ook het jaar daaropvolgend zullen bepalen waar uiteindelijk de belangen van de deelnemers ondergebracht zullen worden. Dit heeft de hoogste prioriteit van het fonds. Dit zal gepaard gaan in nauw overleg met het verantwoordingsorgaan en de overige gremia's van het fonds. Vanwege de complexiteit van dit hele proces zullen externe consultants ingehuurd worden om zowel het fonds, maar ook het verantwoordingsorgaan te begeleiden. Zoals overlegd, zullen aparte consultants zijn. Het hele proces zal veel gaan vragen van alle partijen, maar met name ook van het verantwoordingsorgaan. Het bestuur is zich bewust wat deze extra taak zal vragen van het verantwoordingsorgaan, maar heeft het volste vertrouwen dat dit zorgvuldig en in nauw overleg zal gaan. Zeker gezien de ervaring in en van de leden van het orgaan.

Het bestuur is erkentelijk voor de bijdrage van het verantwoordingsorgaan aan het besturen van het fonds. Het bestuur wil het Verantwoordingsorgaan dan ook danken voor haar inzet en feedback omtrent de complexe materie van pensioenen. De samenwerking geeft vertrouwen voor de toekomst van het fonds.

Het Bestuur.

Jaarrekening

Balans per 31 december 2020

Na bestemming van het saldo
van baten en lasten

(alle bedragen x €1.000)

	Ref.	2020		2019	
		€	€	€	€
Activa					
Beleggingen voor risico Pensioenfonds	4.				
Zakelijke waarden		54.506		54.481	
Vastrentende waarden		130.292		121.466	
Overige Beleggingen		21		94	
			184.819		176.041
Beleggingen voor risico deelnemers	5.				
Beleggingen		4.454		4.104	
			4.454		4.104
Overige activa	6.				
Liquide middelen		28		2	
			28		2
Totale activa			189.301		180.147

		2020		(alle bedragen x €1.000)	
	Ref.	€	€	€	€
Passiva					
Stichtingskapitaal en reserves					
Algemene Reserve	7.	5.315		10.816	
			5.315		10.816
Technische voorzieningen					
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds	8.		179.357		165.026
Technische voorzieningen risico deelnemers					
	9.		4.454		4.104
Overige schulden en overlopende passiva					
Overig	10.	175		201	
			175		201
Totale passiva					
			189.301		180.147

Staat van baten en lasten over 2020

		(alle bedragen x €1.000)			
		2020		2019	
	Ref.	€	€	€	€
Baten					
Premiebijdragen	13.	468		499	
Beleggingsresultaten risico pensioenfonds	14.	11.579		24.760	
Beleggingsresultaten risico deelnemers	15.	350		775	
			12.397		26.034
Lasten					
Pensioenuitkeringen	16.	2.789		2.655	
Pensioenuitvoeringskosten	17.	428		393	
Mutatie technische voorziening voor risico van het pensioenfonds	18.	14.331		19.044	
Mutatie technische voorziening voor risico deelnemers	19.	350		775	
Saldo overdracht van rechten	20.	0		429	
			17.898		23.296
Saldo van baten en lasten			-5.501		2.738
<i>Bestemming van het saldo van baten en lasten</i>					
Algemene reserve			-5.501		2.738
Totaal saldo van baten en lasten			-5.501		2.738

Resultaatbestemming: Het saldo wordt onttrokken aan de algemene reserve.

Kasstroomoverzicht over 2020

(alle bedragen x €1.000)

	2020		2019	
	€	€	€	€
Kasstroom uit pensioen activiteiten				
Ontvangen premies	468		499	
Betaalde pensioenuitkeringen	-2.792		-2.651	
Betaald in verband met overdracht van rechten	0		-419	
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-456		-394	
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten		-2.780		-2.965
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten				
Verkopen en aflossingen van beleggingen	39.702		4.036	
Ontvangen directebeleggings opbrengsten	-89		-4	
Aankopen beleggingen	-36.664		-884	
Kosten vermogensbeheer	-216		-218	
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten		2.733		2.930
Netto kasstroom		-47		-35
Mutatie Liquide middelen		-47		-35
Het verloop van de liquide middelen is als volgt:				
Lopende bankrekening 31 december	28		2	
Beleggingsrekeningen 31 december	21		94	
31 december boekjaar totale liquide middelen	49		96	
1 januari boekjaar totale liquide middelen		96		131
Mutatie liquide middelen		-47		-35

Toelichting op de balans en staat van baten en lasten

1. Algemene toelichting

1.1. Activiteiten

Het doel van Stichting Pensioenfonds AT&T Nederland is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden in verband met ouderdom en overlijden. Het pensioenfonds geeft invulling aan de uitvoering van de pensioenregelingen van de volgende aangesloten onderneming: AT&T Global Network Services Nederland B.V.

1.2. Toelichting op Kasstroomoverzicht

Voor de opstelling van het kasstroomoverzicht is de directe methode gehanteerd. Hierbij worden alle ontvangsten en uitgaven als zodanig gepresenteerd. Er wordt onderscheid gemaakt tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten en kasstromen uit beleggingsactiviteiten.

1.3. Verbonden Partijen

Als verbonden partij worden alle rechtspersonen aangemerkt waarover overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend. Ook rechtspersonen die overwegende zeggenschap kunnen uitoefenen worden aangemerkt als verbonden partij.

Transacties van betekenis met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan.

2. Grondslagen voor waardering van activa en passiva

2.1. Algemeen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (RJ), uitgegeven door de Raad voor de Jaarverslaggeving. De jaarrekening is opgesteld in duizenden euro's.

Beleggingen en pensioenverplichtingen worden gewaardeerd op reële waarde. De overige activa en passiva worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. In de balans en de staat van baten en lasten zijn referenties opgenomen, waarmee wordt verwezen naar de toelichting.

2.2. Continuïteit

De jaarrekening van SPAN is opgesteld op basis van de continuïteitsveronderstelling, waarbij het bestuur van het pensioenfonds op basis van een impactanalyse concludeert dat het hanteren van deze veronderstelling op basis van de huidige inzichten voor de komende 12 maanden gerechtvaardigd is.

2.3. Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar.

2.4. Schattingen en veronderstellingen

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt het bestuur van het pensioenfonds zich verschillende oordelen en maakt schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningposten. De effecten ten aanzien van de aanpassingen van sterftetafels en overlevingstafels worden toegelicht onder 2.12 Technische Voorzieningen.

2.5. Opname van actief, verplichting, bate of last

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeden en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de rekening van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

2.6. Vreemde valuta

Functionele valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen reële waarde. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum.

Transacties, vorderingen en schulden

Transacties in vreemde valuta gedurende de verslagperiode zijn in de jaarrekening verwerkt tegen de koers op transactiedatum. Monetaire activa en passiva in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per balansdatum. De uit de afwikkeling en omrekening voortvloeiende koersverschillen komen ten gunste of ten laste van de staat van baten en lasten.

2.7. Beleggingen voor risico pensioenfonds

Algemeen

De beleggingen worden gewaardeerd op actuele waarde. Slechts indien de actuele waarde van een belegging niet betrouwbaar kan worden vastgesteld vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs.

Participaties in beleggingsinstellingen die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort beleggingen worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen voor dat soort beleggingen. Beleggingen voor risico pensioenfonds en voor risico deelnemers worden op dezelfde wijze gewaardeerd.

Zakelijke waarden

Aandelen en participaties in beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd op marktwaarde. Voor de marktwaarde wordt gebruik gemaakt van of beursgenoteerde beleggingsfondsen of van institutionele share class beleggingsfondsen per balansdatum.

Vastrentende waarden

Vastrentende waarden en participaties in beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd op marktwaarde. Voor de marktwaarde wordt gebruik gemaakt van of beursgenoteerde beleggingsfondsen of van institutionele share class beleggingsfondsen per balansdatum.

Commodities

Commodities zijn participaties in beleggingsinstellingen en zijn gewaardeerd op marktwaarde. Voor de marktwaarde wordt gebruik gemaakt van of beursgenoteerde beleggingsfondsen of van institutionele share class beleggingsfondsen per balansdatum.

Derivaten

Derivaten worden in de jaarrekening opgenomen en zijn gewaardeerd op marktwaarde. De marktwaarde is de beursnotering per balansdatum.

Vastgoedbeleggingen

Alle vastgoedbeleggingen zijn participaties in beleggingsinstellingen en zijn gewaardeerd op marktwaarde. Voor de marktwaarde wordt gebruik gemaakt van of beursgenoteerde beleggingsfondsen of van institutionele share class beleggingsfondsen per balansdatum.

De lopende interest op vastrentende waarden wordt gepresenteerd als onderdeel van de marktwaarde van de vastrentende waarden.

Beleggingen worden gedaan in fondsen en niet (direct) in de premie bijdragende onderneming. Het kan zijn dat fondsen onderliggend in de premie bijdragende onderneming beleggen, maar dit zou dan een gevolg kunnen zijn van de beleggingstrategie van een individuele fondsmanager. Verder worden er geen beleggingen uitgeleend door het fonds.

2.8. Beleggingen voor risico deelnemers

De grondslagen voor de waardering van de beleggingen voor risico van deelnemers zijn gelijk aan die voor de beleggingen die voor risico van het pensioenfonds worden aangehouden.

2.9. Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking, worden vorderingen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Vorderingen en overlopende activa worden onderscheiden van vorderingen in verband met beleggings-transacties.

2.10. Liquide middelen

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. Onder de liquide middelen zijn opgenomen die banktegoeden die onmiddellijk opeisbaar zijn dan wel een looptijd korter dan twaalf maanden hebben. Zij worden onderscheiden van tegoeden in verband met beleggingstransacties. Liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties worden gepresenteerd onder de beleggingen. Liquide middelen staan ter vrije beschikking van het fonds.

2.11. Stichtingskapitaal en reserves

Stichtingskapitaal en reserves worden bepaald door het eigen vermogen van het fonds, volgens de van toepassing zijnde waarderinggrondslagen die in de balans zijn opgenomen.

2.12. Technische voorzieningen

Technische voorzieningen voor risico van het pensioenfonds

De technische voorziening (TV) voor risico van het pensioenfonds wordt gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen op basis van de meest recente sterfteprognoses plus een correctie. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (indexatie)toezeggingen. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de actuele rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door DNB. Het fonds maakt dus gebruik van alleen een nominale dekkingsgraad.

Bij de berekening van de TV is uitgegaan van de pensioenreglementen en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of de opgebouwde pensioenaanspraken worden geïndexeerd. Alle per balansdatum bestaande indexatiebesluiten (ook voor indexatiebesluiten na balansdatum voor zover sprake is van *ex ante*-condities) zijn in de berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

Bij de berekening van de voorziening wordt rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit op basis van de contante waarde van de op te bouwen rechten waarvoor vrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt rekening gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen. Voor mannen en vrouwen worden de sterftekansen ontleend aan de AG -prognosetafels AG 2020.

Omdat deze tafels gebaseerd zijn op bevolkingssterfte, is daarbij nog een correctie gemaakt op basis van specifieke karakteristieken van deelnemerspopulatie om zo te komen tot voor het fonds prudente verzekeringstechnische grondslagen.

De uitruiltabellen, zoals gepubliceerd in het AT&T Pensioenreglement zijn gebaseerd op de AG -prognosetafels AG 2020, met dezelfde sterftekanscorrectie als bij de voorziening, sekseneutraal gemaakt met de verhouding Mannen/Vrouwen 90/10. Gegeven de Covid-19 crisis zal aan de AG 2020 tafel voor enige aanvullende onzekerheidsmarge zorgen.

De technische voorziening is gebaseerd op de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:

- De technische voorzieningen worden berekend op basis van de rentetermijnstructuur, zoals maandelijks wordt gepubliceerd door De Nederlandsche Bank.
- De overlijdenskansen zijn ontleend aan de prognosetafels AG 2020.
- De ervaringssterfte is vastgesteld op basis van de specifieke karakteristieken van deelnemerspopulatie van het fonds en zijn inkomensafhankelijk gemaakt. Het effect op de technische voorziening is hiervan 105,7%.
- De technische voorziening van het nabestaandenpensioen is vastgesteld op onbepaalde partnersysteem. Na de pensioendatum wordt de voorziening vastgesteld op basis van het bepaalde partnersysteem.
- Gehuwdheidsfrequenties: vóór de pensioenleeftijd (65 jaar) wordt uitgegaan van cijfers van het CBS 2018, inclusief samenwonend.
- Leeftijdsverschil man – vrouw: 3 jaar, waarbij man ouder dan vrouw aangehouden wordt.
- Vaststelling leeftijd: De leeftijden worden in maanden en jaren nauwkeurig bepaald.
- Voor de kosten wordt uitgegaan van 2% excassokosten plus € 1.155 (einde 2020).
- In 2020 heeft het bestuur nieuwe actuariële grondslagen vastgesteld. Hierbij is besloten de meest recente prognose van de toekomstige sterfteontwikkeling toe te passen per 31-12-2020, zoals opgenomen in de AG-prognosetafels 2020 die in september 2020 zijn gepubliceerd. In 2019 werden de AG-prognosetafels 2018 toegepast. Het verwerken van de geactualiseerde prognosetafels heeft geleid tot een daling van de technische voorziening van € 3.646 miljoen. De impact op de dekkingsgraad bedraagt 2,0% en de

beleidsdekkingsgraad bedraagt 0,7%. (Bij de impact op de beleidsdekkingsgraad is een schatting, waarbij rekening gehouden is met de aanpassing van de AG-tafel in de actuele dekkingsgraad per/vanaf eind september 2020).

- Een verdere toelichting is opgenomen in de toelichting op de post voorziening pensioenverplichtingen, en de mutatie voorziening pensioenverplichtingen in het onderdeel 'Wijziging actuariële grondslagen'.

2.13. Technische voorzieningen risico deelnemers

Dit betreft de voorziening uit hoofde van de beschikbare-premieregeling voor deelnemers. Het beleggingsrisico ligt bij de deelnemers. De voorziening voor rekening en risico deelnemers is gewaardeerd volgens dezelfde grondslagen die gelden voor de waardering van de corresponderende beleggingen voor risico deelnemers.

2.14. Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

2.15. Bepaling dekkingsgraad

De (nominale) dekkingsgraad van het fonds wordt berekend door op balansdatum het balanstotaal minus de kortlopende schulden te delen op de technische voorzieningen zoals opgenomen in de balans. Bij het berekenen van de reële dekkingsgraad van het fonds wordt ten behoeve van deze berekening de voorziening pensioenverplichtingen herrekend, rekening houdend met de verwachte loon- en prijsinflatie. (*art. 133b PW*). De beleidsdekkingsgraad van een pensioenfonds is de gemiddelde dekkingsgraad van de 12 maanden voorafgaand aan het moment van vaststelling. (*art. 133a PW*)

3. Grondslagen voor bepaling van het resultaat

3.1 Algemeen

De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen en de voorzieningen pensioenverplichtingen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat.

3.2 Premiebijdragen (van werkgever en werknemers)

Premiebijdragen zijn aan de periode toegerekend waarop zij betrekking hebben. Op basis van extrapolatie vindt een schatting plaats voor zover de van werkgever te ontvangen informatie niet is verkregen. De daarin begrepen dekking voor incassokosten wordt bij het actuariële resultaat op kosten verantwoord.

3.3 Beleggingsresultaten risico pensioenfonds

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden verstaan de gerealiseerde en ongerealiseerde waarde wijzigingen en valutaresultaten. In de jaarrekening wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen. (In)directe beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan rentebaten en -lasten, dividenden, huuropbrengsten en soortgelijke opbrengsten. Dividend wordt verantwoord op het moment van betaalbaarstelling.

Kosten vermogensbeheer

Onder kosten van vermogensbeheer worden zowel de externe als de daaraan toegerekende interne kosten verstaan.

Verrekening van kosten

Met de directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn verrekend de aan de opbrengsten gerelateerde transactiekosten, provisies, valutaverschillen e.d.

3.4 Beleggingsresultaten risico deelnemers

De grondslagen voor bepaling van het resultaat betreffende beleggingsresultaten risico deelnemers zijn gelijk aan de grondslagen voor bepaling van het resultaat betreffende beleggingsresultaten risico pensioenfonds.

3.5 Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben. De pensioenuitkeringen zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

3.6 Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

3.7 Mutatie technische voorzieningen voor risico van het pensioenfonds

Pensioenopbouw

Bij de pensioenopbouw zijn aanspraken en rechten over het boekjaar gewaardeerd naar het niveau dat zij op balansdatum hebben.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de nominale marktrente op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. De interesttoevoeging wordt tegen de rekenrente primo berekend over de beginstand en de mutaties gedurende het jaar.

3.8 Mutatie pensioenverplichtingen voor risico deelnemers

De mutatie pensioenverplichtingen voor risico deelnemers betreft de wijzigingen in de waarde van de technische voorziening voor risico deelnemers.

3.9 Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen

De mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen betrof de wijzigingen in de waarde van het herverzekeringsdeel technische voorzieningen.

3.10 Saldo overdrachten van rechten

De post saldo overdracht van rechten bevat het actuariële resultaat van de inkomende en uitgaande waardeoverdrachten en de toevoeging dan wel onttrekking van de voorziening pensioenverplichtingen.

3.11 Overige baten en lasten

Overige baten en lasten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

4. Beleggingen voor risico pensioenfonds

	Zakelijke waarden	Vast rentende waarden	Overige beleggingen	Totaal
	€	€	€	€
Stand per 1 januari 2020	54.481	121.466	94	176.041
Stand beleggingsrekening per 1 januari 2020	0	0	94	94
Stand per 1 januari 2020 (exclusief standen beleggingsrekening)	54.481	121.466	0	175.947
Aankopen	21.119	15.452	0	36.571
Verkopen	-22.420	-17.189	85	-39.524
Herwaardering- en verkoopresultaat	1.326	10.563	-85	11.804
Stand per 31 december 2020 (exclusief standen beleggingsrekening)	54.506	130.292	0	184.798
Stand beleggingsrekening per 31 december 2020	0	0	21	21
Stand per 31 december 2020	54.506	130.292	21	184.819
Stand per 1 januari 2019	43.721	110.396	115	154.232
Stand beleggingsrekening per 1 januari 2019	0	0	115	115
Stand per 1 januari 2019 (exclusief standen beleggingsrekening)	43.721	110.396	0	154.117
Aankopen	0	804	0	804
Verkopen	-510	-3.446	2	-3.954
Herwaardering- en verkoopresultaat	11.270	13.712	-2	24.980
Stand per 31 december 2019 (exclusief standen beleggingsrekening)	54.481	121.466	0	175.947
Stand beleggingsrekening per 31 december 2019	0	0	94	94
Stand per 31 december 2019	54.481	121.466	94	176.041

Overige beleggingen

	2020	2019
	€	€
Stand Beleggingsrekening	21	94
Stand per 31 december	21	94

Methodiek bepaling marktwaarde

Bij de waardering van zowel de zakelijke als de vastrentende beleggingen van de stichting wordt gebruik gemaakt van institutionele share class beleggingsfondsen.

Overige toelichtingen

Door het pensioenfonds wordt niet belegd in de premie bijdragende onderneming. Als onderdeel van de gebruikte beleggingsfondsen wordt als beleid van het specifieke beleggingsfonds ruim onder de 5% belegd, tot een percentage van 0,16% aan indirecte beleggingen.

5. Beleggingen voor risico deelnemers

	2020	2019
	€	€
Stand per 1 januari	4.104	3.329
Uitkeringen en onttrekkingen	0	0
Beleggingsresultaten risico deelnemers	350	775
Stand per 31 december	4.454	4.104

De beleggingen voor risico deelnemers betreffen beleggingen waarbij het beleggingsrisico niet bij het pensioenfonds ligt.

	Zakelijke waarden €	Vast rentende waarden €	Totaal €
Stand per 1 januari 2020	1.924	2.180	4.104
Aankopen	0	196	196
Verkopen	-93	-103	-196
Herwaardering- en verkoopresultaat	67	283	350
Stand per 31 december 2020	1.898	2.556	4.454

Methodiek bepaling marktwaarde

Bij de waardering van de beleggingen van de stichting wordt gebruik gemaakt van marktnoteringen.

6. Overige activa

Het pensioenfonds heeft een ongebruikte kredietfaciliteit bij ABNAMRO voor een totaalbedrag van € 250.

	2019	2019
	€	€
Saldo bankrekening	28	2
Stand per 31 december	28	2

De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de stichting.

7. Stichtingskapitaal en reserves

	Algemene Reserve
	€
Stand per 1 januari 2019	8.078
Bestemming saldo van baten en lasten	2.738
Stand per 31 december 2019	10.816
Stand per 1 januari 2020	10.816
Bestemming saldo van baten en lasten	-5.501
Stand per 31 december 2020	5.315

De toezichthouder, DNB, heeft een gestandaardiseerde methode vastgesteld om te toetsen of er voldoende eigen vermogen aanwezig is: de standaardtoets. De standaardtoets meet voor een aantal risicofactoren het mogelijke (negatieve) effect (in euro's) op het eigen vermogen. Omdat de resultaten van de standaardtoets afhankelijk zijn van marktomstandigheden en het risicoprofiel van de aanwezige beleggingen, fluctueren ze in de loop van de tijd. Het vereiste eigen vermogen wordt door het pensioenfonds berekend met behulp van de standaardmethode. Hierbij wordt voor de samenstelling van de beleggingen uitgegaan van de feitelijke Assetmix.

Met een beleidsdekkingsgraad eind 2020 van 97,7% ten opzichte van de vereiste dekkingsgraad van 120,7%, bevindt het fonds zich in een dekkingstekort en een reservetekort. De actuele dekkingsgraad eind 2020 bevindt zich op 102,9%.

8. Technische voorzieningen

Technische Voorzieningen voor risico pensioenfonds

Het mutatieoverzicht van de technische voorzieningen voor risico van het pensioenfonds luidt als volgt:

	2020 €	2019 €
Stand per 1 januari	165.026	145.982
Toename		
Risicopremie langleven	780	678
Ingang nabestaandenpensioen	873	393
Mutaties TV door wijziging marktrente	21.162	22.841
Flexibilisering	-/- 6	19
Mutaties kostenvoorziening	0	114
Afname		
Benodigde interest (2019: -/- 0,235%; 2018: -/- 0,260 %)	525	336
Risicopremie kortleven	252	238
Vrijval door overlijden (langleven)	1.185	646
Vrijval voorziening latent partnerpensioen door overlijden	0	365
Vrijval excasso kosten (2%)	55	53
Uitgaande waardeoverdrachten	0	487
Uitkeringen	2.768	2.627
Correcties en overige mutaties	47	249
Wijziging actuariële grondslagen	3.646	0
Stand per 31 december	179.357	165.026

De technische voorziening voor risico fonds is per saldo gestegen met 14.331. In boekjaar 2020:

- Is de rentetermijnstructuur gewijzigd. Als gevolg van de daling van de rente is de technische voorziening sterk toegenomen.
- Is de AG prognosetabel gewijzigd. Als gevolg van de wijziging van de AG prognosetabel is de technische voorziening met 3.646 gedaald.

Voor een toelichting op overige verschillende posten wordt verwezen naar de toelichting op de verschillende posten uit de staat van baten en lasten.

Indexatieverlening

De indexatie van pensioenrechten en pensioenaanspraken wordt jaarlijks vastgesteld door het bestuur. De ambitie bestaat om jaarlijks de pensioenrechten en pensioenaanspraken aan te passen. De indexatie in een jaar is voorwaardelijk. De indexatie bedraagt maximaal de stijging van het prijsindex cijfer volgens de afgeleide consumentenprijsindex reeks CPI-alle bestedingen.

Indien er sprake is van een dekkingstekort zal er niet geïndexeerd worden. Bij een beleidsdekkingsgraad tussen de 110% en de 135% zal gedeeltelijk worden geïndexeerd, en bij een dekkingsgraad van meer dan 135% vindt volledige indexatie plaats. In het indexatiebeleid is verder nog een aanvullende clausule opgenomen indien de dekkingsgraad substantieel zal afwijken van de beleidsdekkingsgraad.

Het bestuur heeft besloten om geen indexatie toe te kennen per 1 januari 2020. De ambitie van het fonds is de afgeleide consumentenprijsindex (CPI) CPI-alle bestedingen (2006=100), gepubliceerd door het Centraal Bureau van de Statistiek (CBS), en deze was 1,64%.

Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuariële berekende waarde van de diensttijdopbouw. Dit is het effect op de technische voorzieningen van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen zijn opgerend met 0,324% negatief (2019: 0,235% negatief), zijnde afgerond € 525 negatief (2019: afgerond € 336 negatief). De rentetoevoeging is als volgt bepaald:

De oprentingspercentages zijn gebaseerd op de rente van het eerste jaar van de door de DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur (RTS)

Voor 2019 is dit de RTS per 1 januari 2019 en bedraagt 0,235% negatief.

Voor 2020 is dit de RTS per 1 januari 2020 en bedraagt 0,324% negatief.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Vooraf wordt een actuariële berekening gemaakt van de toekomstige pensioenuitvoeringskosten (vooral excassokosten) en pensioenuitkeringen die in de technische voorzieningen worden opgenomen. Deze post betreft de vrijval ten behoeve van de financiering van de kosten en uitkeringen van het verslagjaar.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder het hoofd wijziging marktrente bij 9. Technische voorzieningen.

De technische voorziening is in onderstaande tabel grotendeels naar categorieën van deelnemers samengesteld. Dat geldt niet voor de extra kostenvoorziening, die is op globaal niveau bepaald:

	2020		2019	
	€	Aantallen	€	Aantallen
Pensioengerechtigden	55.910	96	52.660	91
Slapers	122.292	404	111.211	411
Extra Kostenvoorziening	1.155		1.155	
Stand per 31 december	179.357	500	165.026	502

9. Technische voorzieningen risico deelnemers

	2020	2019
	€	€
Stand per 1 januari	4.104	3.329
Premiestortingen	0	0
Onttrekking	0	0
Waarde mutaties beleggingen voor risico deelnemers	350	775
Stand per 31 december	4.454	4.104

10. Overige schulden en overlopende passiva

	2020	2019
	€	€
Pensioenuitkeringen – belastingafdrachten	66	70
Nog te betalen kosten	109	131
Stand per 31 december	175	201

Alle schulden hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

11. Risicobeheer en derivaten

Het bestuur heeft het beleid met betrekking tot integraal risicomanagement (hierna: IRM) vastgelegd. Het doel van IRM is om bij te dragen aan de realisatie van de strategische doelstellingen van het fonds. Het document geeft weer hoe het fonds het beleid op het gebied van IRM heeft vormgegeven. Het IRM-beleid is het beleidskader voor de toepassing en toetsing van de beleidsvorming en –uitvoering. Dit gebeurt op strategisch en operationeel niveau.

Jaarlijks stelt het bestuur de risicohouding vast, of als er een wijziging van missie, visie en/of strategie plaatsvindt. Daarbij hanteert het bestuur de 5-punts-schaal conform het RAVC®-model (Risk Appetite Value Chain model®).

Het fonds hanteert, naast een algehele risicohouding voor het bestuur, vier domeinen waarvoor de risicohouding wordt vastgesteld, namelijk: Besturingsfilosofie, Reputatiemanagement, Producten & Uitbesteding en Kapitaalmanagement. In december 2020 heeft het bestuur haar risicohouding geactualiseerd. De risicohouding van het bestuur varieert afhankelijk van het risicodomein van Nul (1) tot Gebalanceerd (3) / Opportun (4) en Gemaximeerd (5). De risicohouding van het bestuur in zijn geheel kan als Kritisch (2) worden gedefinieerd. Bij voorkeur neemt het bestuur geen risico. Indien het nemen van risico bij kan dragen aan het behalen van de doelstellingen van het fonds, is het bestuur bereid het nemen van meer risico in de besluitvorming te overwegen. De risico bereidheid heeft het afgelopen jaar een paar kleine aanpassingen gekend. Er zijn echter geen substantiële wijzigingen doorgevoerd, en de wijzigingen ten opzichte van de voorgaande versie zijn miniem. Dit resulteert in een iets lager risico overall maar het scheelt niet veel ten opzichte van een jaar geleden.

Het bestuur stelt minimaal eens per 3 jaar of bij grote wijzigingen van haar missie, visie en strategie de strategische doelstellingen vast. Het bestuur toetst jaarlijks de noodzaak om de strategische doelstellingen bij te stellen, of zoveel eerder bij een risicotrigger.

Daarnaast valideert het bestuur jaarlijks haar risicobereidheid in relatie tot de risicohouding en doelstellingen. De risicobereidheid is uitgedrukt in risicobereidheidsprincipes. De strategische doelstellingen en risicobereidheidsprincipes van het fonds vormen de kaders waarbinnen de strategische en operationele risicomanagementcycli worden ingericht en uitgevoerd.

Periodiek voert het fonds een Eigen Risicobeoordeling (ERB) uit. De ERB is een proces dat uitmondt in een document dat een beschrijving geeft van het risicoprofiel van het fonds, een beoordeling van de financieringsbehoeften en een beoordeling van de risico's rondom indexatie.

De ERB zal minimaal eens in de 3 jaar worden uitgevoerd en opgesteld, tenzij er sprake is van een strategische risicotrigger. De frequentie van 3 jaar sluit aan bij de frequentie waarmee het fonds een ALM-studie uitvoert op basis waarvan het strategisch beleid wordt bepaald. In het kader van efficiëntie wordt de ERB opgesteld in samenhang met elke ALM-studie. Het fonds heeft in 2020 een ALM laten uitvoeren. De ERB zal in het tweede kwartaal van 2021 opgestart worden.

De operationele risico's zijn de risico's die het nakomen van de operationele doelstellingen in de weg staan. Op jaarlijkse basis worden deze minimaal twee keer geëvalueerd d.m.v. een risicoanalyse. Alle risico's zijn in hoofdlijnen vastgelegd in een apart document. In 2020 zijn deze risico's op hun voortgang verder besproken in bestuursvergaderingen en als zodanig vastgelegd in de notulen.

Welke beleidsinstrumenten het bestuur op welke manier zal hanteren wordt bepaald op basis van uitvoerige analyses van de te verwachten toekomstige ontwikkelingen van de verplichtingen en de ontwikkelingen op de financiële markten.

Op basis van de uitkomsten van deze analyses stelt het bestuur jaarlijks beleggingsrichtlijnen vast waarop het door het fonds uit te voeren beleggingsbeleid wordt gebaseerd. De beleggingsrichtlijnen zetten uiteen binnen welke grenzen en normen het beleggingsbeleid moet worden uitgevoerd, en richten zich op het beheersen van de belangrijkste (beleggings) risico's.

Matching-/renterisico

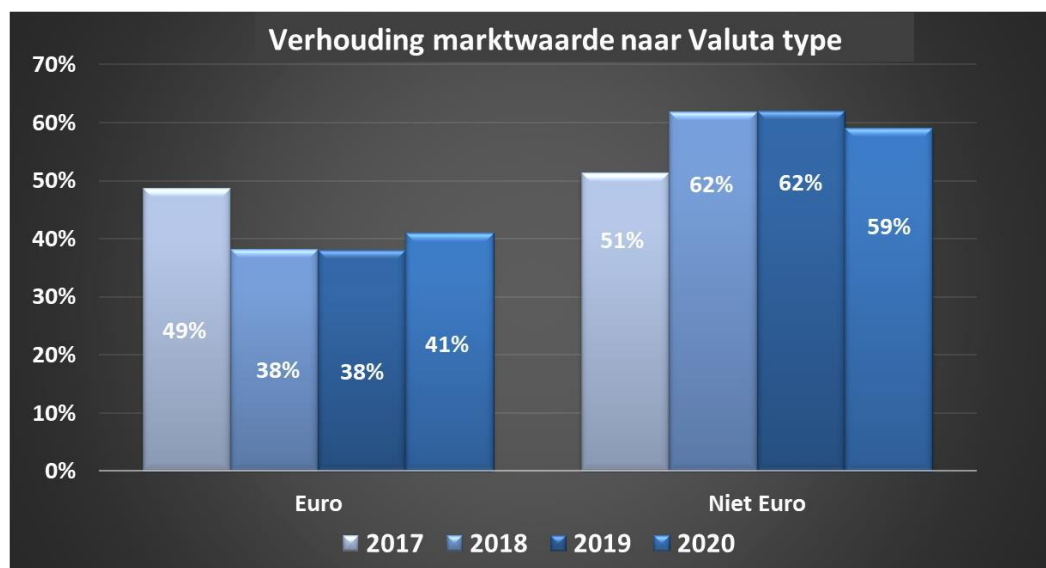
Het Matching-/renterisico is het risico als gevolg van onvoldoende afstemming van activa en passiva op het gebied van rente, valuta, inflatie en liquiditeit.

Het fonds heeft een langetermijnvisie op het matching-/renterisico. Door het fonds wordt dit risico als een van de drie grootste netto risico's beoordeeld.

- Het bestuur heeft bewust gekozen om het renterisico slechts gedeeltelijk af te dekken door te beleggen in LDI-fondsen. Gezien de lage rente en de verwachting dat op langere termijn de beleggingen herstel zullen laten zien, is het geld aangewend voor het verkrijgen van rendement in plaats van het afdekken van risico. Bij de dalende rente was er geen mogelijkheid voor het bestuur om meer in te stappen vanwege de indexatie ambitie. Het bestuur monitort en bespreekt het risico, en evt.

acties, maandelijks op de bestuursvergadering. De renteaanpak wordt maandelijks geëvalueerd op de bestuursvergadering. Omdat de rente stabiel laag is, is het risico niet verder toegenomen. Het risico wordt door het fonds toch als aanzienlijk ingeschat, zowel op kans als impact.

- Het fonds belegt ongeveer een 60% in niet-Euro valuta, waarvan ruim 30% in US\$, en loopt daarmee een valutarisico. Het bestuur heeft besloten het valutarisico niet af te dekken, vanwege de beheersing van de Investment Manager van aanwezige risico's, de verwachte uitmiddeling op lange termijn, het verbonden kostenaspect en de verwachting dat de afdekking van het valutarisico geen extra rendement oplevert voor het fonds. Hierdoor acht het fonds het risico hiervan beperkt. In november 2018 heeft de actuaire het risico berekend: voor USD, GBP en Yen is impact op het vereiste eigen vermogen 1,1% en voor alle ontwikkelde landen 1,9%. Hoewel de kans als aanzienlijk wordt ingeschat, is de impact als matig beoordeeld. Het fonds monitort dit risico periodiek.

- Het inflatierisico wordt klein geschat, refererend naar de ALM. Deze analyse bevestigt dat het inflatierisico relatief laag blijkt te zijn en is er geen nader onderzoek nodig.
- Het liquiditeitsrisico is niet groot, en per kwartaal wordt er een liquiditeitsoverzicht gemaakt. Alle beleggingen vinden plaats in liquide markten en er zijn verder geen beleggingen in producten die een liquiditeitsbeslag vragen zoals swaps en valutatermijncontracten. Bovendien heeft het fonds een stand-by kredietfaciliteit van € 250 duizend waarmee het risico verder wordt beperkt.

Marktrisico

Marktrisico is het risico als gevolg van blootstaan aan wijzigingen in marktprijzen van financiële instrumenten binnen de beleggingsportefeuille. Wijzigingen in marktomstandigheden hebben altijd directe invloed op het beleggingsresultaat, omdat alle beleggingen worden gewaardeerd op reële waarde waarbij wijzigingen onmiddellijk worden verwerkt in het saldo van baten en lasten. Diversificatie van de portefeuille door beleggingen in fondsen en spreiding over meerdere fondsen dempt het marktrisico. Het fonds belegt in meerdere fondsen met regio-spreiding en valuta-spreiding.

Het fonds verwacht voor het marktrisico te worden beloond in de vorm van een extra rendement. Het marktrisico vormt daarmee voor het fonds een belangrijke bron om zijn (voorwaardelijke) indexatieambities te kunnen realiseren. Het fonds beheerst het marktrisico, de prijsvolatiliteit, doordat het fonds een beleggingsadviescommissie (intern) heeft die de markt trackt en bestuur adviseert, externe consultants raadpleegt indien gewenst en doordat het fonds belegt in beleggingsfondsen en niet rechtstreeks in vastgoed, aandelen of complexe producten. Hiernaast past de vermogensbeheerder in principe automatische rebalancing toe zodra bandbreedte wordt overschreden op fondsniveau. Het bestuur geeft opdracht tot verdere rebalancing na advies van de beleggingsadviescommissie. Verder wordt elke 3 maanden de stresstest gereviewed.

Het fonds belegt alleen in liquide fondsen en de LDI kan binnen 1 week verkocht worden. Hiermee mitigeert het fonds de kans en impact van de marktliquiditeit. Door de diversificatie met regio- en valutaspreiding van de fondsen acht het fonds het concentratie- en correlatierisico beperkt.

Bovendien wordt de performance van de vermogensbeheerder maandelijks geëvalueerd en vindt er overleg plaats met de vermogensbeheerder op kwartaalbasis. Nadat het bestuur in 2017 besloten had te stoppen met de automatische tactische assetallocatie vanwege de geconstateerde geringe toegevoegde waarde, is in 2018 besloten om een nieuw mandaat te implementeren. Het aantal fondsen is gedaald, en er wordt meer belegd in vastrentende waarden, passend bij de risicohouding en uitgangspunten.

De in 2020 uitgevoerde ALM-studie heeft een bevestiging gegeven van de gehanteerde risicohouding en uitgangspunten. Het doel van de ALM-studie was om de strategische beleggingsmix op hoofdlijnen vast te stellen. Verder is onderzoek gedaan naar de verhouding zakelijke waarden / vastrentende waarden binnen de returnportefeuille, overeenkomstig het huidige beleid (floatingallocatie naar matchingportefeuille).

Inzicht in het hanteren van een vaste verhouding matching-/ returnportefeuille en in de resultaten als de huidige kortingsmaatregel (alleen korten als de dekkingsgraad lager is dan 90%) wordt voortgezet, behoorden ook tot de analyse.

De wijzigingen met betrekking tot het pensioenstelsel zijn nog met teveel onzekerheid omgeven en is niet meegenomen in de ALM-studie. Omdat het beleggingsbeleid in het huidige kader, tot introductie van het nieuwe stelsel wordt onderzocht, is er meer focus gelegd op de kortere termijn (5-jaars horizon) resultaten.

Uitgangspunten van de ALM-studie waren dat als startdatum de economische situatie per 30 juni 2020 gehanteerd. De toen geldende actuele dekkingsgraad bedroeg 95,7% op UFR-basis. De 20-jaars rente per 30 juni 2020 was gelijk aan 0,058%.

Op basis van de resultaten van het huidige beleid (nulmeting) kon geconcludeerd dat de kortingen de komende jaren naar verwachting beperkt zullen zijn. Dit is mede het gevolg van de jaarlijkse bijstortingsverplichting van AT&T aan het pensioenfonds. De hoogte van de bijstorting kan aanzienlijk zijn: in slecht weer scenario's bedraagt de jaarlijkse bijstorting (veel) meer dan EUR 10 mln. De MVEV korting over 5 jaar kan oplopen tot ruim 8%. Naar verwachting behaalt het fonds een jaarlijks overrendement van circa 2,5%.

Daartegenover staat een dekkingsgraadverlies vanwege de dalende rente en (stapsgewijze) implementatie van de nieuwe UFR-methodiek. Bij directe implementatie van de nieuwe UFR zou een groot deel van de gespreide inwerking al in het eerste jaar zijn impact hebben op de financiële situatie van het pensioenfonds.

Er zijn verschillende varianten op het beleggingsbeleid doorgerekend, zoals varianten op renteafdekking, varianten op zakelijke/vastrentende waarden, combinaties hiervan en varianten met vaste matching/returnverhouding.

Hiernaast zijn varianten in de resultaten als de huidige kortingsmaatregel (alleen korten als de dekkingsgraad lager is dan 90%) wordt voortgezet, doorgerekend.

Conclusie is dat bij de varianten in de renteafdekking de verschillen zeer klein zijn. In het algemeen is geconstateerd dat er geen consequent en substantieel betere variant voor de renteafdekking is.

Bij de varianten zakelijke waarden / vastrentende waarden binnen de return portefeuille blijkt op korte termijn (vrijwel) geen verschil in pensioenresultaat, omdat er (vrijwel) geen toeslag wordt verleend. Op lange termijn zijn de verschillen groter; een hogere (lagere) allocatie naar zakelijke waarden leidt logischerwijs tot betere resultaten in de mediaan, omdat meer (minder) risico wordt genomen. De kans op een dekkingsgraad lager dan 90% neemt echter slechts minimaal toe (1%).

De varianten zakelijke waarden / vastrentende waarden binnen de return portefeuille én renteafdekking geven vergelijkbare of betere resultaten in de deterministische scenario's als het huidige beleid, maar presteren wel slechter in het stagflatie en Lock down scenario. En in de stochastische analyse tot een hogere mediaan en slecht weer dekkingsgraad, toeslagresultaat en pensioenresultaat, terwijl de kans op rechtenkorting en bijstorting iets afneemt.

De gevoeligheidsanalyse met betrekking tot vaste verhouding matching/returnportefeuille heeft laten zien dat dit leidt niet tot substantieel en consequent andere resultaten. Een variant met een hogere allocatie naar de return portefeuille lijkt tot iets betere resultaten te leiden, met namen met betrekking tot toeslagresultaat en mediane dekkingsgraad.

De analyse bij korten tot 90% dat in het meest negatieve scenario pensioenresultaat en toeslagresultaat flink lager liggen. Bij de overige scenario's hoeft er niet gekort te worden en is op de getoonde maatstaven geen verschil waar te nemen tussen wel/niet hanteren van de regeling om tot 90% te korten.

De algehele conclusie is dat alle gekozen en doorgerekende variaties niet leiden tot grote verschillen in uitkomst. De resultaten uit de ALM-studie geven geen aanleiding om op korte termijn wijzigingen door te voeren. Het huidige beleggingsbeleid van het fonds voldoet.

In 2017 was er een deelnemersenquête gehouden. Onderwerpen waren de risicobereidheid, maatschappelijk verantwoord beleggen en de communicatie door het pensioenfonds. De meting van risicobereidheid en mening over maatschappelijk verantwoord beleggen, geven geen aanleiding om het beleid van het fonds bij te stellen.

Kredietrisico

Kredietrisico is het risico dat creditspreads wijzigen en daarmee de waarde van beleggingen waarvoor sprake is van kredietrisico, zoals bedrijfsobligaties of gestructureerde producten.

Minimaal op kwartaalbasis wordt het bestuur via de vermogensbeheerder geïnformeerd over de feitelijke rating verdeling. De debiteurenverdeling worden op kwartaalbasis gerapporteerd door de vermogensbeheerder.

- Op kwartaalbasis wordt het bestuur geïnformeerd over het actuele vereist eigen vermogen specifiek voor kredietrisico (S5) ten opzichte van het strategische vereist eigen vermogen aangaande dit onderdeel.
- In de reguliere kwartaalrapportage van de vermogensbeheerder wordt daarnaast de ontwikkeling in het kredietrisico van landen, investment en high yield bedrijfsleningen en Emerging market debt getoond.

Het risico van een bank default wordt als laag ingeschat door saldo bij banken minimaal te houden. Verder heeft het fonds nog saldi staan op de bankrekeningen bij de CACEIS en ABNAMRO. Gezien de hoogte van deze saldi acht het bestuur het risico hiervan gering.

Verzekeringstechnische risico's

Onder verzekeringstechnisch risico wordt verstaan het risico dat uitkeringen niet gefinancierd kunnen worden als gevolg van onjuiste of onvolledige aannames en grondslagen.

Het belangrijkste actuariële risico van het fonds is het langlevensrisico (het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de technische voorzieningen). Als gevolg hiervan is dan de pensioenvermogensopbouw niet toereikend voor de uitkering van de pensioenverplichting.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt rekening gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen. Voor mannen en vrouwen worden de sterftekansen ontleend aan de AG-prognosetafel AG 2020. De AG-overleving tafels worden een maal per 2 jaar geüpdatet.

Omdat deze tafel gebaseerd is op de bevolkingssterfte, is daarbij nog een correctie gemaakt op basis van specifieke karakteristieken van het fonds met betrekking tot de deelnemerspopulatie om zo te komen tot voor het fonds prudente verzekeringstechnische grondslagen.

De uitruiltabellen, zoals gepubliceerd in het AT&T Pensioenreglement zijn gebaseerd op de AG-prognosetafels AG 2020, met dezelfde sterftekanscorrectie als bij de voorziening, sekseneutraal gemaakt met de verhouding Mannen/Vrouwen 90/10. De actualisatie van de prognosetafel heeft geresulteerd in een stijging van de dekkingsgraad van 1,9%, en een stijging van de beleidsdekkingsgraad van 0,2%.

De technische voorziening is gebaseerd op de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:

- De technische voorzieningen worden berekend op basis van de rentetermijnstructuur, zoals maandelijks wordt gepubliceerd door De Nederlandsche Bank.
- De overlijdenskansen zijn ontleend aan de prognosetafels AG 2020.
- De ervaringssterfte is vastgesteld op basis van de specifieke karakteristieken van deelnemerspopulatie van het fonds en zijn inkomensafhankelijk gemaakt.
- De technische voorziening van het nabestaandenpensioen is vastgesteld op het onbepaalde partnersysteem. Na de pensioendatum wordt de voorziening vastgesteld op basis van het bepaalde partnersysteem.

- Gehuwdheidsfrequenties: vóór de pensioenleeftijd (65 jaar) wordt uitgegaan van cijfers van het CBS 2016, inclusief samenwonend.
- Leeftijdsverschil man – vrouw: 3 jaar, waarbij man ouder dan vrouw aangehouden wordt.
- Vaststelling leeftijd: De leeftijden worden in maanden en jaren nauwkeurig bepaald.
- Voor de kosten wordt uitgegaan van 2% excassokosten plus € 1.155 (einde 2020).

Het risico op arbeidsongeschiktheid is niet meer van toepassing op het fonds omdat de regeling per 2014 gesloten is.

Catastrofes/calamiteiten hebben veel impact maar de kans dat dit zich voordoet wordt relatief laag geacht. Meer deelnemers werken gespreid en van huis. Pensioenadministratie en vermogensbeheer zijn uitbesteed en niet alle afhankelijk van pensioenbestuur/medewerkers.

Operationele risico's

Operationeel risico is het risico samenhangend met ondoelmatige of onvoldoende doeltreffende procesinrichting en procesuitvoering. Dit risico wordt gemitigeerd door het documenteren van de processen, het identificeren van de bij de uitvoering van die processen optredende risico's evenals van de met het oog daarop getroffen beheersmaatregelen.

Bij het fonds is geen sprake van structurele gegevensverwerking. Zo doet het fonds zelf geen rechtstreekse betalingen en kunnen deze ook niet door het fonds verricht worden. Van dubbelfuncties is bij het fonds geen sprake. Verder worden processen regelmatig bijgesteld en verbeterd, ontvangt het jaarlijks een ISAE-verklaring van haar uitvoerder, waarmee er tevens kwartaal overleggen plaatsvinden. Naast de SLA-rapportage en mutatieoverzichten heeft er in 2019 een controle plaatsgevonden met betrekking tot de correctheid van alle gegevens. Aanvang 2021 vindt er een interne audit plaats met betrekking tot de administratie. De kans op het risico dat de doelmatigheid en doeltreffendheid van het verwerkingsproces wordt beïnvloed, wordt beperkt ingeschat. Het kan echter een aanzienlijke impact hebben op o.a. administratie van gegevens, doorberekening van premies en klantenservice.

Met de invoering van de AVG-wetgeving heeft het fonds een privacy beleid opgesteld, een privacyverklaring opgenomen op haar website en ook verwerkt in de deelnemerscommunicatie. Privacygevoelige informatie wordt zoveel mogelijk geanoniseerd. Hiermee voldoet het fonds aan de gestelde vereisten in de wet. Dit risico wordt door het fonds als beperkt ingeschat.

Zoals eerder aangeven zijn pensioenadministratie en vermogensbeheer uitbesteed en niet afhankelijk van bestuur of medewerkers. Hierdoor wordt de kans dat het getroffen wordt door een catastrofe als laag ingeschat, hoewel de impact aanzienlijk kan zijn.

Uitbestedingsrisico

Onder uitbestedingsrisico wordt verstaan het risico dat de continuïteit, integriteit, kwaliteit of uitkeringscontinuïteit van de uitbestede werkzaamheden wordt geschaad. Voor het fonds houdt het uitbestedingsrisico vooral het risico in dat de externe beheerders, de vermogensbeheerder en de administrateur, niet handelen conform de opgestelde en overeengekomen overeenkomsten en mandaten. Om dit risico te beheersen volgt het fonds de externe partijen aan de hand van rapportages en voortgangsbesprekingen. Vermogensbeheer kan vrijwel direct weggehaald worden bij de huidige uitbestede partij, met name omdat er geen nieuwe aanspraken worden opgebouwd.

In geval van ernstige (IT) calamiteiten bij uitkeringsadministratie, zal een andere afdeling het werk (met enige vertraging) overnemen. Verder is in de eerste helft van 2021 een IT-Cybersecurity assessment voor externen gefinaliseerd.

Voorts zijn met de externe uitvoerders overeenkomsten en SLA's gesloten, daarnaast zijn beleggingsrichtlijnen afgesproken en afspraken gemaakt over periodiek af te geven SLA-rapportages en ISAE 3402 type II verklaringen. Hoewel het risico op continuïteit beperkt wordt ingeschat qua kans, zou dit toch een aanzienlijke impact zou kunnen hebben. Door bovenstaande maatregelen wordt dit gemitigeerd, echter is het fonds in 2020 gestart om een exit strategie te definiëren.

Het vermogensbeheer van het pensioenfonds is uitbesteed aan BNP Paribas. Van BNP heeft het fonds een ISAE 3402 type II rapport ontvangen over 2020. Het rapport heeft betrekking op de controle op de van toepassing zijnde investment management gerelateerde activiteiten bij de verschillende Legal entiteiten. Deze activiteiten omvatten de volgende diensten met betrekking tot asset management activiteiten ('order initiation, order execution, investment compliance, transaction processing, portfolio monitoring, data administration, third parties monitoring, client reporting'), dealing activiteiten (order execution, data management, reporting) en het management van informatie systemen. Het rapport is gefocust op de controle doelstellingen die relevant zijn voor de financiële verslaglegging door klanten van BNP en de auditors.

BNP wordt door de grote Amerikaanse kredietbeoordelaars (S&P, Moody's, Fitch) beoordeeld met een A+(stable), Aa3(stable) en AA-(stable), welke onveranderd zijn ten opzicht van het vorige jaar. Hiermee wordt

het door het fonds geïdentificeerde continuïteitsrisico voldoende gewaarborgd. Verder wordt het portfoliomanagement uitgevoerd volgens gemaakte afspraken, accuraat en tijdig. Ook ten aanzien van derden worden afspraken op een juiste manier uitgevoerd volgens vastgelegde afspraken. Dit geldt tevens voor het proces ten aanzien van het doorvoeren van wijzigingen, ook hier zijn geen afwijkingen geconstateerd. Het gehele rapport wijst erop dat BNP volgens vastgelegde afspraken haar kwaliteit, continuïteit en integriteit op juiste manier uitvoert. De accountant heeft een positief oordeel gegeven en heeft een bevinding geconstateerd. Er was een bevinding geconstateerd bij het Technical Platform access review proces, waar bij de Aladin applicatie 39 accounts niet in de beoordeling zaten. Het Management heeft de uitzondering gemitigeerd en een actie plan opgesteld.

BNP Paribas heeft verder aangegeven dat het beleid van BNPP Asset Management goed aansluit bij de genoemde eisen zoals vastgelegd in het SPAN uitbestedingsbeleid. Door BNPP Assets Management Nederland vindt geen uitbesteding plaats van investment management activiteiten of daaraan verbonden activiteiten aan derde partijen (andere partijen dan groepsvennootschappen).

Aanvullend op de ISAE heeft BNP een Non-Financial Risk report uitgebracht. Ten aanzien van Operationeel risico, IT risico, Business Continuity management, Outsourcing en Integriteit waren er geen bevindingen geconstateerd in het jaar 2020.

De rapportages hebben voor het bestuur verder geen aanleiding gegeven om nadere verklaringen van BNP te vragen als vermogensbeheerder van het fonds.

Voor de administratieve dienstverlening van onze pensioenregeling hebben wij van onze uitvoerder RiskCo een ISAE 3402 rapportage ontvangen, voor de periode 01-10-2019 tot 15-11-2020. Hiernaast heeft de uitvoerder een zogenaamde Bridgeletter verstrekt voor het laatste kwartaal van 16-11-2020 tot 31 december 2020.

Het oordeel van de auditor is positief met betrekking tot de beschrijving van, en controle mechanismes op het administratie systeem. In het oordeel wordt wel vermeld dat geen controle is gedaan op sub service organisaties en dat de effectiviteit van de beheersingsmaatregelen van RiskCo afhankelijk is van de beheersingsmaatregelen in die organisaties.

Er zijn door de auditor wel een aantal bevindingen geconstateerd. Deze zijn op het gebied van het niet correct volgen van een procedure met betrekking tot toegang van applicaties, op het gebied van kwaliteitscontrole niet de juiste procedure was gevolgd voor het testen van wijzigingen, een wijzigingsverzoek van een klant om een dag eerder betalingen te doen niet opgevolgd was en bij toekenning van pensioen rechten aan een ex-partner een foutief bedrag was uitbetaald. Al deze bevindingen hebben geen impact gehad op het fonds. Gezien de genomen acties en de opvolgingen, en de risico's die door het fonds met betrekking tot de uitbesteding geïdentificeerd zijn, zoals het de volledigheid en correctheid van de UPO's, naast tijdigheid van uitkeringen, geven deze bevindingen geen aanleiding voor het fonds tot vervolgacties.

Het fonds heeft van InAdmin RiskCo een ISAE 3000 type I rapport ontvangen met betrekking tot de controle mechanismen op de IT-infrastructuur van de applicaties op hun systemen. De controles dienen de risico's met betrekking tot confidentialiteit, integriteit en beschikbaarheid van de data op de IT systemen te mitigeren. In de management letter wordt bevestigd dat bij InAdmin RiskCo de controle mechanismen niet correct waren ontworpen noch ge-implementeert in een behoorlijk aantal gevallen. Diverse risico's zijn geïdentificeerd en de controle mechanismen niet functioneren. Deze conclusie wordt bevestigd door de betrokken accountant.

DNB heeft in november 2019 een rapport opgeleverd met betrekking tot de Informatie Beveiliging (IB) bij InAdmin RiskCo. DNB concludeert op grond van haar onderzoek dat InAdmin de risico's op het gebied van informatiebeveiliging en cybersecurity structureel onvoldoende beheerst. Hiermee voldoet InAdmin voor dit onderdeel niet aan de verwachtingen van een integere en beheerste bedrijfsvoering. DNB beoordeelt deze situatie als zorgelijk. Het uitgevoerde onderzoek betrof een identificatie fase welke vervolgd wordt, naar verwachting, door een mitigatie fase. Formeel zijn de betrokken fondsen, en daarmee ook SPAN, niet in control. Gezien het aantal betrokken fondsen, zal de DNB het voortouw nemen in de vervolg stappen, en is er geen noodzaak voor individuele fondsen om een in gebreke proces te starten of opvolging te geven aan de IB bevindingen. Voor het jaarverslag en/of de betrouwbaarheid van de gegevens heeft dit vooralsnog geen aanleiding gegeven om een voorbehoud hieromtrent te maken.

Het SPAN zal onderdeel blijven uitmaken van de stuurgroep die in het leven was geroepen in verband met de transitie van InAdmin RiskCo, en in nauwe samenwerking met de DNB en stuurgroep opvolging geven aan de bevindingen.

Zoals te lezen in het financiële deel van dit jaarverslag, heeft een deel van de deelnemers, 69 in totaal, een DC aanspraak. De administratie van deze DC aanspraak valt buiten een ISAE van RiskCo. De enige activiteit ten aanzien van de DC beleggingen is de herbalancering die jaarlijks in november plaatsvindt. Uit het DNB on-site onderzoek was een bevinding geconstateerd ten aanzien van de beheerste uitvoering van de DC administratie. Vanwege het gegeven dat deze administratie niet geautomatiseerd is, is er een aangescherpte

procesbeschrijving gemaakt met extra controles inclusief een controle door de risico manager van RiskCo. Deze is uitgevoerd op de rebalance in november 2020. Deze bevinding is afgestemd met de DNB.

Van CACEIS heeft het bestuur tevens een ISAE 3402 type II rapport ontvangen over de periode 1 januari 2020 tot en met 31 december 2020. Aan de hand van dit rapport kan het bestuur een oordeel vellen over de kwaliteit van de CACEIS als bewaarnemers van de effecten van SPAN en krijgt het inzicht in de punten waarvan CACEIS zelf van mening is dat deze verbeterd moeten worden. Ook blijkt uit deze rapportage welke punten goed worden uitgevoerd door CACEIS. De risico's die door het fonds ten aanzien van uitbestedingen zijn geïdentificeerd liggen op het gebied van continuïteit, integriteit en kwaliteit. Met betrekking tot de CACEIS dient vermeld te worden dat het fonds niet in individuele beleggingen participeert maar slechts in fondsen. Hiermee wordt het voornaamste risico gemitigeerd.

De afhankelijkheid van de CACEIS wordt door het fonds als beperkt ingeschat. Het bestuur heeft verder kennisgenomen van de bevindingen van het ISAE 3402 rapport. Het door de CACEIS opgezette interne controlesysteem geeft het bestuur voldoende vertrouwen in de integriteit en kwaliteit van de door de CACEIS beheerde processen. In 2020 zijn er vier bevindingen geconstateerd. In het ISAE geconstateerde bevinding met betrekking tot de Due diligence custodians en fonds administrateurs betreft twee vaststellingen dat de procedure niet op tijd waren uitgevoerd, maar dat er wel sprake was van actieve monitoring.

Bij Change management m.b.t. IT controls is gebleken dat van 1 van de 45 changes die uit- en ingevoerd waren, door ATOS zonder de formele goedkeuring van de Change Control Board hebben plaatsgevonden. Caceis management heeft dit geïdentificeerd en geadresseerd bij ATOS dat de juiste procedure gevolgd dient te worden welke bevestigd is door ATOS. Voor de doorvoering van de wijziging, de change was succesvol getest en de resultaten hiervan gedeeld.

Binnen de Service Continuity Management, was er een outage van 3 dagen door een incident in een systeem van SimCorp Dimension. Het fallback plan had hetzelfde probleem als het primaire systeem, doordat dit was gekopieerd. Door middel van back-up tapes was het probleem opgelost. Direct na het incident hebben ATOS en Caceis aanvullende monitoring procedures opgesteld. In November is een structurele oplossing doorgevoerd door middel van invoering van een nieuw hard- en softwaresysteem in 2020. Dit aspect is ook nog specifiek benoemd in de management summary.

Aanvullend is er door Caceis een Niet-Financieel risico rapportage uitgebracht. De daaruit beoordeelde risico's met betrekking tot Operationeel risico, IT-risico en Compliance & Integriteits risico hebben niet tot bevindingen geleid. Gezien het oordeel van PWC in de ISAE 3402 rapportage en het aanvullend rapport betreffende de niet financiële risico's, is het bestuur van mening dat dit geen verdere actie vergt.

12. Verbonden partijen

Transacties met bestuurders

De bezoldiging van de bestuurders wordt nader toegelicht in hoofdstuk 23. De stichting heeft geen leningen verstrekt aan de (voormalige) bestuurders. Ook heeft de stichting geen vorderingen op de (voormalige) bestuurders.

Overige transacties met verbonden partijen

De stichting heeft een uitvoeringsovereenkomst afgesloten met de werkgever ten aanzien van de uitvoering van het pensioenreglement. Hierin zijn de volgende zaken opgenomen; verschuldigde premie, premiebetaling, premiekorting en terugstorting, bijstortingsverplichting, informatieverstrekking, wijzigingen pensioenreglement en voorwaardelijke indexatie. De verschuldigde premie is feitelijk gelijk aan de pensioenuitvoeringskosten, met een opslag van 30%. Bijstorting door of terugbetaling aan de werkgever is vastgesteld in de uitvoeringsovereenkomst, conform de Nederlandse wetgeving. De werkgever verplicht zich om jaarlijks de kosten van het fonds te voldoen en heeft daarnaast een bijstortingsverplichting als de dekkingsgraad lager is dan 100%. In de ABTN is vastgelegd dat als de situatie zich voordoet dat de werkgever de kosten niet meer betaalt, het bestuur het bestaansrecht van het fonds heroverweegt.

13. Premiebijdragen

Per 1 januari 2014 heeft de werkgever de pensioenovereenkomst met de werknemers gewijzigd. De overeenkomst per die datum betreft een premie-overeenkomst en wordt niet meer door het pensioenfonds uitgevoerd. Hierdoor betreffen de premiebijdragen alleen de vergoeding van kosten door de werkgever.

	2020	2019
	€	€
Premie bijdrage werkgever	468	499
Totaal	468	499

De kostendeekkende en feitelijke premies zijn als volgt (cf. art. 130 PW) (het fonds maakt geen gebruik van gedempte premies):

	2020	2019
	€	€
Kostendeekkende premie	0	0
Feitelijke premie DB	468	499
Feitelijke premie DC	0	0

In overeenstemming met de uitvoeringsovereenkomst vergoedt de werkgever de uitvoeringskosten. De kostendeekkende premie bedraagt dus feitelijk € 0.

14. Beleggingsresultaten risico pensioenfonds

Type belegging	Directe beleggings opbrengsten	Indirecte beleggings opbrengsten	Kosten vermogens beheer	Totaal
	€	€	€	€
2020				
Zakelijke waarden	0	1.326	0	1.326
Vastrentende waarden	0	10.563	0	10.563
Kosten vermogensbeheer	0	0	-221	-221
Overig	-4	-85	0	-89
Totaal	-4	11.804	-221	11.579
2019				
Zakelijke waarden	0	11.270	0	11.270
Vastrentende waarden	0	13.712	0	13.712
Kosten vermogensbeheer	0	0	-218	-218
Overig	-2	-2	0	-4
Totaal	-2	24.980	-218	24.760

15. Beleggingsresultaten risico deelnemers

Type belegging	Directe beleggings opbrengsten	Indirecte beleggings opbrengsten	Kosten vermogens beheer	Totaal
	€	€	€	€
2020				
Zakelijke waarden	0	67	0	67
Vastrentende waarden	0	283	0	283
Totaal	0	350	0	350
2019				
Zakelijke waarden	0	412	0	412
Vastrentende waarden	0	363	0	363
Totaal	0	775	0	775

16. Pensioenuitkeringen

	2020	2019
	€	€
Ouderdomspensioen	2.470	2.339
Partnerpensioen	314	310
Overige uitkeringen	6	6
Totaal	2.789	2.655

17. Pensioenuitvoeringskosten

	2020	2019
	€	€
Bestuurskosten	9	22
Bestuursbureau	91	62
Administratiekostenvergoeding	167	171
Actuaris- en advieskosten	106	73
Contributies en toezicht	18	17
IORP	16	32
Accountantskosten	20	15
Overige	1	1
Totaal	428	393

De accountantskosten van BDO Audit & Assurance B.V. betreffen uitsluitend kosten voor controle van de jaarrekening en de verslagstaten.

18. Mutatie technische voorzieningen voor risico van het pensioenfonds

	2020	2019
	€	€
Mutatie TV DB Pensioenreglement (oud)	605	1.961
Mutatie TV DB AT&T Pensioenreglement	13.726	16.969
Mutatie TV DB opslag toekomstige kosten	0	114
Totaal	14.331	19.044

19. Mutatie technische voorzieningen voor risico deelnemers

	2020	2019
	€	€
Mutatie TV DC deel	347	768
Mutatie TV Flex Extra Vrijwillig	3	7
Totaal	350	775

20. Saldo overdrachten van rechten

De post saldo overdrachten van rechten bevat het actuariële resultaat van de inkomende & uitgaande waardeoverdrachten en de toevoeging & onttrekking aan de voorziening pensioenverplichtingen.

	2020	2019
	€	€
Inkomende waardeoverdrachten	0	0
Toevoeging aan de voorziening pensioenverplichtingen	0	0
Actuariel resultaat inkomende waardeoverdrachten	0	0
Uitgaande waardeoverdrachten kasstroom	0	429
Onttrekking aan de voorziening pensioenverplichtingen	0	0
Actuariel resultaat uitgaande waardeoverdrachten	0	429
Totaal	0	429

21. Aantal personeelsleden

Bij het fonds zijn, net zoals alle voorgaande jaren, geen werknemers in dienst. De werkzaamheden worden verricht door werknemers die in dienst zijn van de werkgever aangevuld met twee gepensioneerden. De personeelskosten voor deze werknemers worden niet doorbelast aan het pensioenfonds. In 2021 is een werknemer uit dienst getreden bij werkgever, maar voert zijn functie nog onbezoldigd door.

22. Vestigingsplaats

Stichting Pensioenfonds AT&T Nederland, statutair gevestigd in Den Haag is opgericht op 28-06-1999. Het pensioenfonds is feitelijk gevestigd aan de Wilhelmina van Pruisenweg 104 te Den Haag.

23. Bezoldiging bestuurders

De bestuurders van het fonds zijn onbezoldigd, zowel in 2020 als in 2019 waren deze € 0. Een gepensioneerd lid van het Verantwoordingsorgaan ontvangt een reiskostenvergoeding, deze komt afgerond op € 0 uit, welke gelijk is aan het vorige jaar.

24. Werking bestuur

Het bestuur houdt waar nodig ad-hoc meetings naast maandelijkse bestuursvergaderingen.

25. Belastingen

De activiteiten van het fonds zijn, evenals vorig jaar, vrijgesteld van belastingheffing in het kader van de vennootschapsbelasting

26. Gebeurtenissen na balansdatum

Het fonds is in maart 2021 door het bestuur van RiskCo geïnformeerd dat zij het contract per december 2022 willen beëindigen. Hoewel het fonds al gestart was met een eerste inventarisatie van de mogelijke toekomstopties, wordt dit proces nu versneld gestart. Hierbij zal expertise worden ingehuurd om de verschillende fasen van dit proces te begeleiden. Tevens worden de diverse betrokken partijen geïnformeerd en betrokken bij dit keuzeprocess. Zo is de DNB op de hoogte gesteld van deze nieuwe ontwikkelingen, en zal over de voortgang geïnformeerd blijven worden. Hiernaast hebben de eerste gesprekken met de werkgever plaatsgevonden en is het Verantwoordingsorgaan en de Ondernemingsraad op de hoogte gesteld. Vanzelfsprekend zal dit de meeste prioriteit krijgen binnen het fonds, en zal alles er op gericht zijn de belangen van alle deelnemers en stakeholders zo goed mogelijk te behartigen. Door deze ontwikkeling zal de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel meegenomen worden in de afwegingen die het fonds zal moeten maken.

In dit kader zal ook het nieuwe pensioenstelsel meegenomen worden, waarbij dit een van de afwegingen zal zijn in het proces van de hierboven beschreven toekomstopties. Het bestuur verwacht voor de ingangsdatum van het nieuwe pensioenstelsel over te zijn gegaan naar een andere partij.

De technische voorzieningen zijn vastgesteld op basis van de rentetermijnstructuur van De Nederlandsche Bank per 31 december 2020 en de factoren zoals genoemd in de grondslagen bij de jaarrekening. De Nederlandsche Bank heeft toegelicht dat de rentetermijnstructuur de komende jaren in vier stappen wordt gewijzigd. Een wijziging die volgt uit het advies van de Commissie Parameters. Tezamen met het effect van de verwachte daling van het tienjaars voortschrijdende gemiddelde van de rente zal een verhogend effect op de technische voorzieningen ontstaan wat een drukkend effect op de dekkingsgraad heeft.

Indien de rentetermijnstructuur behorende bij 1 januari 2021 van de nieuwe systematiek reeds van toepassing zou zijn per 31 december 2020, zou de voorziening pensioenverplichtingen stijgen met circa 1.766 en de actuele dekkingsgraad per 31 december 2020 met circa 1,0%-punt dalen naar 101,9%. Indien de uiteindelijke rentetermijnstructuur (geldig vanaf 1 januari 2024) reeds van toepassing zou zijn per 31 december 2020, zou de voorziening pensioenverplichtingen stijgen met circa 5.851 en de actuele dekkingsgraad per 31 december 2020 met circa 3,1%-punt dalen naar 98,8%.

De Coronacrisis (COVID-19) heeft de wereld nog steeds in haar greep, en landen en economische blokken hanteren een eigen beleid hieromtrent. Hoe de impact naar de toekomst zich zal ontwikkelen blijft onzeker, hierbij ook rekening houdend hoe landen uit deze crisis gaan komen. De impact die dit op het fonds zal hebben zal zich beperken tot koers- en renteontwikkelingen, welke doorwerken in de berekening van de technische voorzieningen.

Er zijn geen gevolgen voor de operationele activiteiten en financiële gevolgen zullen naar verwachting beperkt zijn. Het fonds heeft geen gebruik hoeven te maken van de door de overheid opgestelde aanvullende regelgevingen, zoals bijvoorbeeld de vrijstellingsregeling met betrekking tot de dekkingsgraad.

Vanwege de implementatiewet registratie uiteindelijke belanghebbende (UBO), zal het fonds alle bestuursleden het komend jaar laten registreren bij de Kamer van Koophandel. Tevens zal de verplichting voor het register voor pensioengerechtigden worden meegenomen.

Met de invoering van de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) moeten pensioenfonds beschrijven hoe zij betrokkenheid bij beursvennootschappen, waarin wordt belegd, in hun beleggingsstrategie integreren en dat zij die informatie openbaar maken. In dit kader voert het fonds bij haar beleggingen een passief ESG beleid. Dat wil zeggen dat bij nieuwe investeringen en/of herbeleggingen, bij gelijk risicoprofiel en bij gelijke rendementsverwachting, een ESG fonds de voorkeur krijgt. De uitkomsten van een gehouden

deelnemersonderzoek hebben geen aanleiding gegeven om de risicohouding of het beleggingsbeleid te wijzigen. Om voor de langere termijn meer inzicht in risico en rendement te verkrijgen wordt in de maandelijkse vergelijking van de SPAN beleggingsfondsen met peer beleggingsfondsen ook de ESG rating van de beleggingsfondsen bijgehouden. Het beleid van het fonds hieromtrent is gepubliceerd op haar website.

Verder voldoet het beloningsbeleid aan de wettelijke eisen uit het Besluit Financieel Toetsingskader, de Code Pensioenfondsen en de Principes beheerst beloningsbeleid van AFM en DNB. De bestuursleden, leden van het verantwoordingsorgaan en leden van de beleggingsadviescommissie van het fonds ontvangen geen bezoldiging voor het bestuurslidmaatschap. Leden van het bestuur die niet langer in dienst zijn van AT&T ontvangen een vergoeding van hun reiskosten. SPAN beoordeelt of de uitbestede partij een beheerst en duurzaam beloningsbeleid voert dat aansluit op het beloningsbeleid van SPAN.

Den Haag, 11 juni 2021

V. den Hertog, voorzitter

W. Loots, secretaris

T. Valkenburg, vicevoorzitter

B. Bongenaar, vicesecretaris

Stichting Pensioenfonds AT&T Nederland

Overige gegevens

Statutaire regeling over de bestemming van het saldo van baten en lasten

In de statuten van het pensioenfonds is de volgende bepaling opgenomen ten aanzien van de bestemming van het saldo van baten en lasten:

- Voor zover de middelen van het fonds niet worden gebruikt ter voldoening van premies of koopsommen voor overeenkomsten van verzekeringen die het fonds ter dekking van de pensioenaanspraken gesloten heeft, zal het bestuur deze middelen beleggen. De belegging moet op solide wijze geschieden.

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds AT&T Nederland te 's Gravenhage is aan Triple A – Risk Finance Certification B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2020.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds AT&T Nederland, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 900.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 45.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 131 (minimaal vereist eigen vermogen) en 132 (vereist eigen vermogen).

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen. Deze situatie bestaat voor 1 jaareinde.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds AT&T Nederland is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening slecht, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het minimaal vereist eigen vermogen.

Amsterdam, 11 juni 2021
drs. Pieter Heesterbeek AAG
verbonden aan Triple A – Risk Finance Certification B.V

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur van Stichting Pensioenfonds AT&T Nederland

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2020

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2020 van Stichting Pensioenfonds AT&T Nederland te Den Haag gecontroleerd.

WIJ CONTROLEERDEN	ONS OORDEEL
De jaarrekening bestaande uit: 1. de balans per 31 december 2020; 2. de staat van baten en lasten over 2020; en 3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.	Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds AT&T Nederland op 31 december 2020 en van het saldo van baten en lasten over 2020 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie ‘Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening’.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds AT&T Nederland (‘de Stichting’) zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 945.000. De materialiteit is gebaseerd op 0,5% van het pensioenvermogen, zijnde het totaal van de technische voorzieningen en reserves. Het pensioenvermogen en de dekkinggraad van de Stichting en de mogelijkheid om aan de verplichtingen naar haar deelnemers te voldoen, zijn belangrijke indicatoren voor de

gebruiker van de jaarrekening. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met het bestuur overeengekomen dat wij aan het bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 47.250 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Reikwijdte van de controle

Uitbesteding van processen aan dienstverleners

De Stichting heeft het beheer van beleggingen uitbesteed aan BNP Paribas Investment Partners. De pensioenadministratie is uitbesteed aan Inadmin RiskCo Group B.V. De jaarrekening wordt opgesteld op basis van informatie over de beleggingen en beleggingsopbrengsten die is verstrekt door BNP Paribas Investment Partners en informatie over de technische voorzieningen, premiebijdragen en pensioenuitkeringen en overige financiële posten die is verstrekt door Inadmin RiskCo Group B.V.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor het verwerven van inzicht in de aard en de significantie van de door de dienstverleners verleende diensten en in het effect ervan op de voor de controle relevante interne beheersing van de Stichting. Op basis hiervan identificeren wij de risico's op een afwijking van materieel belang en zetten wij controlewerkzaamheden op en voeren wij deze uit om op deze risico's in te spelen.

Bij de uitvoering van onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden en bevindingen van andere onafhankelijke accountants inzake de voor de Stichting relevante interne beheersingsmaatregelen van BNP Paribas Investment Partners en Inadmin RiskCo Group B.V in de specifiek daarvoor opgestelde (ISAE-3402 Type II)-rapportages.

Onze controlewerkzaamheden bestaan uit het bepalen van de minimaal verwachte interne beheersingsmaatregelen, beoordelen van de verrichte werkzaamheden ter toetsing van de effectieve werking gedurende 2020 en het beoordelen van de uitkomsten daarvan. Ook beoordelen wij de evaluatie door het bestuur van de kwaliteit van de uitbesteding aan BNP Paribas Investment Partners en Inadmin RiskCo Group B.V.

Wij hebben gegevensgerichte werkzaamheden verricht op onder andere de beleggingsopbrengsten, premiebijdragen en uitkeringen. Wij hebben door middel van deelwaarnemingen de beleggingen, beleggingsstromen, mutaties in de pensioenadministratie, premiebijdragen en uitkeringen gecontroleerd aan de hand van brondocumentatie bij de Stichting.

Door bovengenoemde werkzaamheden op de uitbestede processen en de aanvullende eigen werkzaamheden hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de beleggingen, beleggingsstromen en -opbrengsten, (mutaties in) deelnemersgegevens en aanspraken die resulteren in (wijzigingen in) de technische voorzieningen, premiebijdragen en uitkeringen verkregen.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met het bestuur gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

SCHATTINGEN IN DE WAARDERING VAN DE TECHNISCHE VOORZIENINGEN	ONZE CONTROLEAANPAK
De technische voorzieningen zijn een significante post op de balans van de Stichting. De waardering van de technische voorziening komt tot stand op basis van een berekening van aanspraakgegevens van deelnemers en belangrijke schattingen. De technische voorzieningen worden gewaardeerd op marktwaaarde. De waardering is gevoelig voor de gehanteerde (actuariële) veronderstellingen en schattingselementen, zoals de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur en de door het Actuariel Genootschap (AG) gepubliceerde levensverwachtingen (tafels). Deze tafels worden gecorrigeerd voor de ingeschatte ervaringssterfte bij de Stichting. De waarderingsgrondslagen voor de technische voorzieningen zijn beschreven in het hoofdstuk “Grondslagen voor de waardering van activa en passiva” op pagina 60 van de jaarrekening. In verband met de complexe berekening en de significante schattingselementen is deze post een kernpunt voor onze controle.	Wij hebben de aan de voorziening ten grondslag liggende basisgegevens gecontroleerd, rekening houdend met NBA-handreiking 1120: <i>‘Gebruikmaken van de werkzaamheden van de certificerend actuaris bij de controle van de jaarrekening en staten van pensioenfondsen’</i>. Bij deze basisgegevens hebben wij een goedkeurende controleverklaring verstrekt. Verder hebben wij de toereikendheid van de technische voorzieningen beoordeeld door het toetsen van de door het bestuur gehanteerde uitgangspunten. Dit hebben wij onder andere gedaan door het beoordelen van de gehanteerde overlevingstafels, rekenrente, ervaringssterfte en kostenopslagen. Als onderdeel van onze werkzaamheden hebben wij eveneens de competentie, capaciteiten en objectiviteit van de door het bestuur ingeschakelde actuaris beoordeeld. Wij hebben bij de controle van de juistheid en toereikendheid van de technische voorzieningen gebruik gemaakt van de werkzaamheden van de certificerend actuaris van de Stichting. De certificerend actuaris onderzoekt onder meer de toereikendheid van de technische voorzieningen en de naleving van een aantal specifieke wettelijke bepalingen. De certificerend actuaris heeft daarbij gebruik gemaakt van de door ons in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens, waaronder de

	pensioenaanspraken van deelnemers. Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel over de jaarrekening als geheel hebben wij met de certificerend actuaris onze planning, werkzaamheden, verwachtingen en uitkomsten afgestemd voor de controle van boekjaar 2020. Hierbij hebben wij de redelijkheid van de aannames van het bestuur met betrekking tot de actuariële grondslagen beoordeeld en besproken met de certificerend actuaris. De gehanteerde grondslagen, zoals vermeld op pagina 60 en 61 van de jaarrekening en de hierbij behorende toelichtingen en veronderstellingen op pagina 66 en 67, hebben wij getoetst aan de hand van de vereisten van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving.
WAARDERING EN TOELICHTING VAN NIET-(BEURS) GENOTEERDE BELEGGINGEN De beleggingen zijn een significante post op de balans van de Stichting en worden gewaardeerd op marktwaarde. Voor een groot gedeelte van de beleggingen wordt de actuele waarde bepaald op basis van de intrinsieke waarde per participatie voor de posities in fondsen. De waarderingsonzekerheid neemt toe bij de posities in niet-(beurs) genoteerde beleggingsfondsen doordat de waarde wordt ontleend aan de opgaven van fondsmanagers. Gezien de omvang van de post hebben wij dit als kernpunt geïdentificeerd in onze controle De Stichting heeft de waarderingsgrondslagen beschreven in het hoofdstuk “Grondslagen voor de waardering van activa en passiva” op pagina 59.	ONZE CONTROLEAANPAK Wij hebben de gehanteerde waarderingsgrondslagen getoetst en controlewerkzaamheden uitgevoerd op de waardering van de beleggingen per 31 december 2020. De posities in niet-(beurs)genoteerde beleggingen hebben wij getoetst aan de hand van recente, door een andere onafhankelijke accountant, gecontroleerde jaarrekeningen. Wij hebben hierbij onder meer aandacht besteed aan consistentie met de waarderingsgrondslagen van de Stichting ten opzichte van die van het beleggingsfonds alsmede de strekking van de verklaring van de andere onafhankelijke accountant. Het evalueren van de waarderingsgrondslagen en vaststellen van de juistheid en toereikendheid van de toelichtingen vormden onderdeel van onze werkzaamheden.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- ▶ het meerjarenoverzicht van kerncijfers en kengetallen;
- ▶ het verslag van het bestuur;
- ▶ het verslag van de Visitatiecommissie;
- ▶ de reactie van het bestuur op verslag Visitatiecommissie;
- ▶ het verslag van het Verantwoordingsorgaan;
- ▶ de reactie van het bestuur op verslag Verantwoordingsorgaan.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- ▶ met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- ▶ alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW, de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

C. Verklaring betreffende overige door wet- of regelgeving gestelde vereisten

Benoeming

Wij zijn door het bestuur benoemd als accountant van Stichting Pensioenfonds AT&T Nederland vanaf de controle van het boekjaar 2014 en zijn sinds dat boekjaar de externe accountant.

D. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de Stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd

verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de Stichting te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de Stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- ▶ Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- ▶ Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de Stichting.
- ▶ Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- ▶ Het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de Stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de

jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een Stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven.

- ▶ Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- ▶ Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan het bestuur dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met het bestuur over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen. Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met het bestuur hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Amstelveen, 11 juni 2021

BDO Audit & Assurance B.V.
namens deze,

W.J.P. Hoeve RA
